

ANTONA JANSHAJA

Zefsarskiga Zhębellarja.

POPOLNO MA
POD VUZHENJE

SA

VSSE ZHEBELLARJE.

NA KAJ SA ENO VISHO TAISTI OD SVOJEH
ZHEBELL BRES TEGA, DE BI NJE PODIRALJ,
“ ” AL ‘PA MORILI

1. En bogatéishi Dobizhek, koker dofehmalu,
lohku sadobijo.
2. Vender vse Zhebelle per shiulejnji, inu dobrí
Mozhy ohranijo.
3. Ussakateri Pain Zhębell da svoje smerti lohku
uzhivajo, inu she svojim Erbam sapustijo.

Na mnogo Proshnjo is Nemishkiga, na
Kraynsku prestaulen, inu s'nekaterim
Pomerkvajnam pogmiranu.

OD

JOANNESA GOLITSCHNIKA

Fajmoshtra v' Grishi na Stajerskim.

J. Golitsch

V' ZELLI,

Utišnenu, inu se najde per Fr. Jos. Jenko.

I 792.

P R E D G O V O R.

Anton Jansha en Kraynz, inu szer is Goręnske strani je skus svojo zhębellarsko faſtoł noſt tok delezħ perſhov, de je na Zeſſarsku Povejle v'Dunaifkimu Męſtu fa vſse Zhębę larje ozhitno ſhol. Io derſhov, je tudi pred svojim Zhębellnakain v' Dianju iſkasov, de je ręſs, kar je s'Jesikam vuzhiv; kar je pa is Beſſedo vuzhiv, inu v Diajnju iſkasov, je skus Blasha Kuinerdeja sedajniga Krais - Kommissarja v' Zeli v' Nemškimu Jesiku v' lętę Bukuvze ukup poſtavov, inu na Svetloba dav, jest ſem pa taife h'tvojmu Nuzu na Kraynſki Jesik preobernov.

Jest ſhiher rezhem k' tvojmu Nuzu! sakaj? Zhe ſi doſſehmalu Zhębelle podirav, inu moriv, toku ſi leto ſturov al is Poſhręſhnoſti, al pa is Neumnoſti, obedvoje pa k' tvojī Thkodi; zhe ſi ti lętu ſturov is Poſhreſhnoſti, tok ſi biu nehvalęſhen pruti leti Boshji ſtvari zhębelli, katire, kir tebi zęlu lęjtu Blagu ukop noſſi, ti pa ſa Lohn po nedovſhnu umorish, inu ſzer k' tvojī ſhkodi, ſatu kir bi njo biu ſhe veliku Lęjt k' tvojmu Dobizhku lohku nuzov.

Zhe ſi pa leto is Neumnoſti dęlow, toku taifti tvoji Neumnoſti ſkus lęte prizheozhe Bu-kuvze lohku na ſpruti prideſh. Tedęj tebi ſvej-

tijem : de taifte ene trikrat s' dobrim Premisel-kam prebereſh, inu kar boſh brav, tok fe po tai-tem per Opravilku twojeh Zhębęll viſhej, pot-ler bodeſh ſpoſnov, de je ręſs, kar tebi oblu-bim; namerzh : kadaš ſhe bodeſh imov tulkain Pajnov Zhębęll, kęlkęr ſi per ſebi ſklenuv, de njeh ozheſh imęti, inu ne bodeſh vezh na Roje ględov, de bi nję pogmirov, toku :

1. De tebi bode uſſakateri mozhen Pajn v' dobrīh Lęjtah eno Trugo Medu, inu Vojska pernęſſuv.
2. Inu bodeſh vender viſſe Zhębelle per Skiuilejnji, inu per dobrī Mozhy ob-derſhov, inu tudi
3. uſſaki Pajn twojeh Zhębęll k' twojini Nu-zu, inu Vesselju do twoje ſmęrti lohku uſhivav, inu ſhe twojim Erbam ſapustav.

She enkrat te proſſim, s' dobrim Premisel-kam lętę Bukuvze vezhkrat preberi, inu kar bodeſh pa v'taiftih od ſpodej v' Pomerkvajnję neshov, leto ſim jest is mojga ſkuſhainja ſrau-nu poſtavov, ſatu, kir ſim neshov, de per Zhębellah taifu dobri ſturi. Sdrav bodi.

Preſtaula viz.

RESDELK TEH BUKUVZ.

Sapopadik tēga perviga Resdelk, al
sgolniga Podvuzhenja.

*Stranske Numere moresh per tem Snaminu
§ iškati.*

1. Odstavik : od Zhębell Sploh.	§. 1.
od Zhębellne Podobe.	§. 2.
taistih Nature	§. 3.
inu Sorte.	§. 4.
od Trodov.	§. 5.
Matize.	§. 6.
2. Odstavik : od Matizhniga Spolla.	§. 7.
Trodovski Spoll.	§. 8.
od Rodovjne tēh gmęzin Zhębell.	§. 10.
zélze tēh Zhębell.	§. 11.
zélze tēh Trodov.	§. 12.
Matizhni Turenz, al Sibela.	§. 13.
3. Odstavik : od Voiska , inu Satovja.	§. 14. do 18.
ftęrdi, inu roshniga Zvęta.	§. 19. do 22.
4. Odstavik : od Pajnov tēh Zhębell.	§. 23. do 28.
flamnatnih Pajnov.	§. 29.
5. Odstavik : od Zhębellnaka.	§. 30. de 33.
Ulagajnje tēh Pajnov.	§. 34.
6. Odstavik : od Zhębellniga Kraja.	§. 35. 36.
7. Odstavik : od Pogmirajnja , inu Rojov tēh Zhębell.	§. 37.

(6)

Saloga tch Zhębell.	§. 37.
Saloga tç Matize , al Tureñzh.	§. 38.
od Rojov.	§. 39.
diviški Roj.	§. 40. 42.
prędní Pęvz.	§. 41.
Drujiz.	§. 43.
zajt sa Roje.	§. 44.
8. Odſtavik : od Snaminov tch Rajov.	§. 45. do 50.
9. Odſtavik : od Plemęna tç Matize , al obhajejnja.	§. 51. do 55.
10. Odſtavik : od Jalovine.	§. 56. do 62.
11. Odſtavik : Snaminje dobrih , al pa slabih Zhębell.	§. 63. do 71.

Tu drugu dellovni , al opravilſku
Reſdelenje.

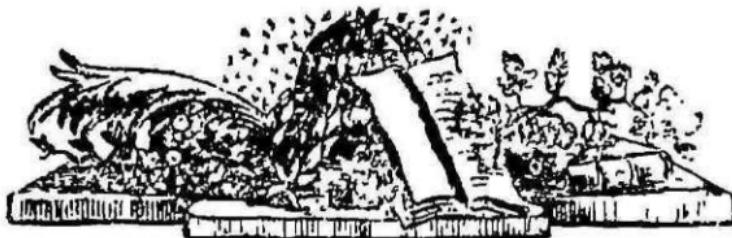
1. Odſtavik : od Spomladanskiga Opravilla	§. 72.
Zhębelle ven perſtavlat.	§. 73.
Entrati.	§. 74.
s' Vodo previdit.	§. 76.
ozhędit.	§. 77.
ogreti.	§. 78.
Zhębellam Pomozh dati.	§. 79.
2. Odſtavik : od Futrajnja.	§. 80. do 85.
Snaminje tç Zhębellne Lakote	§. 86.
3. Odſtavik : od Ropparz.	§. 87. do 92.
4. Odſtavik : od Jalovine.	§. 93.
Matize napravit.	§. 94.
Per Sazhętku tç Jalovine.	§. 96.
Per drugi Jalovini.	§. 97.
Jalovina ſavol oſtaręve Matize.	§. 99.

(7)

5. Odſtavik : od Roļen tēh Zhębell. §. 100.
 Grisha , inu Arznija. §. 101.
 Gniloba , inu Pomuzh. §. 103. do 107.
6. Odſtavik : od ſhkodlive Shvati.
 Od Zhervov. §. 108. do 111.
 Shabe. §. 112.
 Mrovle. §. 113.
 Mish. §. 114.
 Tize. §. 115.
7. Odſtavik : od gviſhniiga Shtevilla Zhębell.
 Njeh Pajnov. §. 116. do 118.
 Pogmiranje tēh Pajnov. §. 119.
 Roji ſo dvojne Sorte. §. 120.
8. Odſtavik : od polejtniga Opravila.
 Per Rojah Pergodilſhe. §. 121. 122.
 Matiza męd Rojam fgnbleña,
     inu ſuper najdena. §. 122. 123.
 Roj , kadar naſaj potęgne. §. 124.
 Kadar Matiza ſhe ni najdena. §. 125. 126.
 De Roj naſaj ne potęgne. §. 127.
 De Roj ne ujide. §. 128.
 De ſc' ſ' drugim ne ſmęſha. §. 129.
9. Odſtavik : od ukup ej dęvajnia , inu Re-
 ſdelejnja tēh ſmęſhanih
     Rojoў.
 Vezh ſort Rojoў. §. 130.
 Ukup dęvajnje taiftih Rojoў,
     katiri imago enake Ma-
     tize. §. 131.
 Taiftih ; katiri nimajo enake
     Matize. §. 132.
 Resdelejnje viſe forte ſmęſha-
     nih Rojoў. §. 133,

10. Odſtavik : od Ogrębajnia tch Ro-
jov. §. 134. do 140.
Od Rojoviga shakla. §. 141. 142.
11. Odſtavik : od Opravilla po ogręnenim
Roju. §. 143. do 146.
Matize vſe forte s' hranu-
vati. §. 147. do 150.
12. Odſtavik : od kunſhtnih, al odusętih
Rojou.
Na kaj sa eno visho. §. 151. do 158.
13. Odſtavik : veliku Rojov je shkodlivu. §. 159.
Roje smotit, al saderſhati.
§. 160. do 163.
Ukup dęvajnje tch slabih Ro-
jov. §. 164. do 166.
14. Odſtavik : od Pogmirajnja tch sterdi,
inu Voifka. §. 167. do 174.
Omladejnje tch Painov. §. 174. do 177.
15. Odſtavik : od ieſſenſkiga Opravilla.
Od Zhębęllne Pashe. §. 178. do 182.
16. Odſtavik : od Prenesseinia tch Zhębęll.
Na eno bulſhi Pasho. §. 183. do 191.
17. Odſtavik : od Podirainia, inu Odię-
maneinia. §. 192. do 194.
18. Odſtavik : od ſimſkiga Oprauka,
shkoda od ſime. §. 195.
Okovarieinie tch Zhębęll. §. 196.
Ven ſpusheinie taiftih. §. 197.

PERVI RESDELK,

TĘGA

SGOL PODVUZHENJA

KIR BODE NAPREJ NESSENU, KAR MORE
EN ZHEBELLAR OD SVOJEH ZHEBELL
VEDITI.

PERVI ODSTAVIK.

NAUKA OD ZHEBELL.

§. I.

Zhębelle Sploh.

Skus leto Bęffedo Zhębelle, al buzhele sastopjo szer sploh ti vuzheni vezh fort Muh, al lętavne shvadi; pa uſsaki lohku vę, od katire Sorte Zhębell tu- kęj govorimo, tu je: same taiste, nuzne Zhębelle, katere sterd, ali Męd noſſijo, inu Vojsk dęlajo, saflushtio, de njęh posnamo, ſhtemamo, inu ſhpogamo.

§. 2.

O d P o d o b e t ē h Z h ě b ě l l .

Ta Sunajna Podoba tēh Zhěbell se lōfhej ſkus Pogled, koker pa ſkus kar kol sa enu tenku Popifsvajnje ſposua; uſſe ſzer imajo ſhtięt Tafle, ſhěſt Nog, dva ſhlatovna Roshizha, inu na ſhi-votu ſhěſt Obrozhkov, pa veliku drugi ſhvadi, al Muh imajo uſſe letu tu-di; nekateri, Zhěbellarji njeh ſzer po-ſnajo, kadar per Pajnu ven, inu noter Jętajo, kir ſhę pred vědo, de fo Zhě-belle, kadar pa na Samoti katiro na-rajmajo, tok vezhkrat k' ſhpotu enga Zhěbellarja eno ptujo ſhvad saZhěbel-lo derſhę, inu pravo Zhěbello sa eno drugo ſhvad obrajtajo.

§. 3.

O d N a t u r e t ē h Z h ě b ě l l .

Zhěbella je ſzer od Nature douvja, pa vender drushna ſhvad, katireh ne-kateri tauhent ukop na enimu Kraju, ſzer lę u' Luknah, u' votlih Dervęſsah, inu v' temnih Krajah v' Drushbi pre-bivajo, inu lę ſavo Nuza, katirga nam ſkus Męd, inu Vojſk perneſſo, njeh mi h' Krotkoti viſhamo.

Trojne forte Zhebelle.

V'enu takimu kupu, al Zhębellui Drushbi se snajdejo trojne forte zhebelle, katire fo tok dobru na shtivillu, inu Velikosti, koker tud na sunajni Podobi, inu Lastnostih med sabo zlu slo reslozhene. Katirih je nar vezh, inu so tude nar bol snane, so te gmęjn Telovne zhębelle, lęte so med drugiem te nar mainshi, iinajo pępelnato Dlako nad sabo, kadar taisto īgubijo, tok so zherne; njeh Gibajuje je hiternu, Natura je njeh na njeh sadnimu, al tem shpizastimu Thalu tega shivota s'enim shellam, koker is oroshjam zhes njeh Sourashnike previdla, ta pervi Obrozhik prute Persam je redezhkaſt, al rumenkaſt, ti drugi so belli.

Eno tako zhębello najdes h obrisano na sadnje (v' 1. Tabl, 1. Figuri)

Lęte same zhębelle opravijo vse Dęllu, one nossijo sterd, al Męd, roshni zvęt, vodo, dęlajo Vojsk, valijo, inu fotrajo te mlade, zhedjo swoje Prebivalsha, se voilkujejo zhes swoje sourashnike, inu vezhi taziga. Njeh

shtivilu snesse na nektere taushent
v' enim Pajnu, v' nekterinu vezh,
v' icktermu menjn.

§. 5.

Od Trodov.

Tę druge sorte , katire so szer vęzhi , inu dębelshi , pa njeh ni tulkainu na shtevilu , so Trodi , taisti imajo vezhi Ozhy , nieh shivot ni tok shpizast , inu prute Konzu so kosmati , inu ble zherni , satu , kir njeh Obrozhki so blę temni , inu voski , tok de ta sadni je komej videozh , tud nimajo nezh shel-la , Tafle so toku douge , koker shivot , njeh navadnu lctajne je lę po poldan per vęzhi Vrozhini od ene do shtierh , inu tudi is vezhim Hrupam s' jutrej se malu kdęj pustijo vidit , dergazh , zhe njeh zhebelle pregajnajo , de morejo al dęrgę swoje Prebivalshe ifkadi , al pa bodo umorjeni , tu je , ta zhass , kadar al Futra smankuje , al pa , de poteh svalenih mladeh zhebellah nisso v' Pajnu vezh potrebni . Leti tedej na shivijo zęlu Lętu . Najdejo se v' zhass tudi ene druge sorte Trodi , katiri so tem pervim slo glih na shtauti , pa od

średne Postave , tu je , so en malu vęzhi , koker te gmęjn zhębelle , inu prezej mainshi , koker ti parvi Trodi , taisti so en Svershieg tę Nature , inu eno shvah snaminje enga Pajnu *) ta 2. Fig. v' 1. Tabli tebi naprej postavi enga po Naturi obrissaniga Troda.

§. 6. Od Matize.

Ta tretja Sorta je njeh kraliza , al Matiza. Matiza , ona se od těch drugeh prov ozhitnu reflozhi , je veliku děli , koker zhębelle , al Trodi , Tafle so prote njenmu shivotu veliku kraishi ; kadar je polna Jayz , tok je njeni Shivot ſhe děli , inu napęt , Noge so tud mozhněſhi , inu dělſhi , taife ſo na Farbi redęzhe , al rumęnkaste , koker ta ſpudni Thal Shivota , fakaj ta ſgorni je zhern , al kostajnove Farbe , v' Hoji je pozhaſſna , inu delez ſak k' ſebi Noge poſtavla , ſvoiga ſhella ,

*) To je enu Snaminje , de taisti Pajn nima Matize , al pa , de ima lę eno ſpazheno Matizo , to je , eno Trotzenzo : poglej ſpodej §. 62. Koku ſe pa temu ima pomagati ? poglej §. 93. 99. 150. poſſebnu pa §. 97.

s'katirim je sfer previdenja, se na poslushi, koker lę zhes svojo gliho, nikol pak zhes Zhlovęka, al drugo shivino.

Per eni Zhębellni Drushbi je lę ena sama Matiza, ne vezh; kadar njeh pa vezh ukup pride, tok morejo tę druge jejnati, al pa shiulejne sgubiti; per tēm se na goditi, de tudi leta, katira premaga, bode mertvashku rajnena. Skus svojo Prizheozhnost ona zélo Drushbo ferbeshno stury, fatorej tude nikol ven na sleti, koker lę ob Zajtu svojga Plemenęnjja, inu ob Zaitu enga Roja, pa tudi takrat ne sama, ampak od veliku drugih obdana. Njeno pravo Podobo najdesh na 1. Tabli v' 3. Figuri.

DRUGI ODSTAVIK. OD SPOLA, INU RODOVINE TĘH ZHĘBELL.

§. 7.

Matizni Spoll.

Matiza ni bres Urshoha v'taki zhashti per svoji Drushbi, fakaj ona je ena edina, inu prava Mati tęh zhębell;

Reaumur, inu drugi Zhębęllarji so njo vezhkrat vidli Jayzke polagati, bres Matize namore obena gmęjn dęllovna Zhębęlla na svęt pridti; tu je urs hoh, de en jalovni Pajn *) more h' konzu priti, fakaj tę stare Zhębęlle poginej, al se pogubijo, mładeh pa ne bode nezh svalenih, tok tędej is zhassam drusga ne ostane v'Trugi, koker zhervi, Pajzhna, inu refjedenu satovje; is letęga tedej ima en dober Zhębellar dol vsęti, kolku je na eni dobri Matizi lesheozhe.

§. 8.

Trodovski Spoll.

Trodi so moshkiga Spola, taistih edinu Opravilu je: Matizo plemeni-
ti; ob polejtnimu zhassu, na en lępi
topli dan (§. 6.) bode ena ufsakatera
Divishka Matiza v'Drushbi veliku
Trodov, inu gmęjn Zhębęll ven na
frej Luft fletęla, inu tazhass bode od
Trodov plemięnena, inu od taistiga
malu sazhne Jayze polagati, inu njeh
zęu Zajt svoiga shiulejuja polaga. Eno
tako obłoszено, al brejo Matizo bo-
demo poskehmalu eno Plemenitenzo,

---

*) Jalovni Pajn, tu je, en Pajn bres Matize.

eno drugo pak , katira fhe ni plémenta , eno Divizhenzo imenuvali.

§. 9.

**Stan al Spoll tēh gmējn
Zhębęll.**

Nekateri so menili , de tē gmējn
Zhębęlle so ene frēdne Sorte , tu je ,
ne moshkiga , ne shęnskiga Spolla , te-
muzh obeduvniga stanu , al leta īmota
je bla v' sadnih Lęjtah skus eno poſsęb-
no skuſhno previshana , namerzh :
Zhębelle (ob zaitu ene Jalovine) de
ſe lih nimajo prave Matizne faloge ,
ſe is gmēin Zhębęllne faloge eno pra-
vo Matizo ſvalijo , zhe tēdej is ene
Zhębęllne faloge ena shęnska Zhebęll-
na Mati (§. 6.) īvalena bode , tok je tē-
dej ta shęnski Spoll ſhę przed v' Jay-
zah ſapopaden biu , tok je tēdej pres
Zwibla , de fo tē gmēin Zhębęlle tud
enga shęnskiga Spolla .

§. 10.

Rodovina tēh gmējn Zhębęll.

Zhe tēdej od Matize vſse gmējn
Zhębęlle svoj Sazhętik dobio (§. 7.)

je Uprashajnje : kaj pa tēdēj tē gmējn zhebelle rodijo ? Odgovor : v'enmu jalovimu Pajnu *) zhebelle nezh drufiga , koker Trode rodijo (§. 62. inu §. 97.) od tod pride , de je v'enmu jalovimu Pajnu veliku vezh Trodov , koker v'enmu drugimu , ja v'zhaſs tudi vezh , koker zhębell , inu sadnizh , zhe ni nezh zhębellne Saloge , is katire bi si eno Matizo napravle , tok bode tud ena Trodenza **), tu je , en vezhi Trod fa Matizo svalen .

§. II.

Od Zhębellnih Zęlz.

Kir so tē gmējn zhebelle tē nar majnshi , (§. 4.) tok tud to nar majnshi fibu , al Hifhzo potrebujejo fa Valejnje ; v' teh majnshih vojshenih zęl- zah , al Lukenzah , kir bode sterd hranena , tam bodo tē gmējn zhebelle svalene , (poglej v' I. Tab. to 4. Fig.) koker hitru ta plemenita Matiza (§. 8.) Salogo v' zęlzo , al v' ſatovno Lukenzo poloshi , tu fe pa ta zhaſs sgodi ,

*) Poglej §. 7. v' Samerkvanju.

**) Ena trodna Matiza .

kadar ta sadni Thal svojga shivota no-
ter utakne , tok se kinal v' taistih loh-
ku saglédajo majbni , belli , svetli , po-
dovgati Jayzki , al gnide , is taistih
bodo zhes try dny per eni glihi belli
zhervizhi , katire s' zhassam en leské-
zhi shenft obda.

Kadar shé taisti skus shpishho od
Dneva do Ďneva gor usamejo , tok
bodo zélze zhes sedem Dny saprē-
dene , al is kapzami sadélane , sad-
nizh supet zhes nektere Dny , tu je,
zhes try Tedne , zhe rajtamo od tai-
stiga zajta , kadar je Matiza salogo no-
ter poloshila , se preoberne taisti zher-
vizh v' en Truplu , koker Matull , po-
tem pak v' eno lętavno zhébello , kati-
ra skus pregrisieno kapzo popolnomá
pepelnate Farbe vunkej fléše , ta pra-
śna zélza bode po tém osnashena , po-
pravlena , inu supet al sa novo salogo ,
al pa sa eno s'hrambo sa shpishho per-
praulena.

§. 12.

Trodovske Zélze.

Ti dębelshi Trodi (§. 5.) potrebuje-
jo tud vězhi Hishze , al Sibelle ; na-

merzh : zhębelle napravjo ne samu zhębellno , ampak tud en possebno , tok rekozho Trodovsko Satovje , katiru ima veliku vezhi zelze , koker tu drugu , (poglej v' ti i. Tab. to §. Fig.) v' taisto Matiza to Trodovsko salogo poloshi , per enmu jalovimu Pajnu pa te gmęjn zhębelle Trodovsko Salogo tud v' zhębellnu Satovje polagajo (§. 10.) Svalenje tēh Trodov je pa ramnu toku vshafanu , koker tēh gmęju zliębell (§. 10.)

§. 13.

Od Turenza , al Matizne Sibele .

Sadnizh se spodobi , de Matiza , koker ta nar vikshi , al Kraliza (§. 6.) tud to nar vezhi , al possebno zelzo ima , inu kir v'enmu Pajnu le ena Matiza kraluje (§. 6.) tok so tud nęjne zelze prov rędkie ; taista zelza ; v' katiri bode ona svalena , je veliku vezhi , inu dogovata , koker te druge , inu slo enimu shelodu glich vidi , taista je na zhębellnimu , ne na Trodovskimu Satovjo , inu szer na Robu naprawlena , inu na sfow vifi , je tēdej od tēh drugih popolnomu reslo-

zhenā, inu odlozhena, taista se navaden imenuje zhębellna Sibu, al (ponashim slovenskim Jesiku) Turenz, Turenzh. V'ti 1. Tab. v' 4. Fig. najdesh per puhfhtabo a. enga fazhetiga: per c. enga po navadi pregrisneniga Turenza.

TRETJI ODSTAVIK.

OD SATOVJA, INU SHPISHE TEH
ZHĘBELL.

§. 14.

V o j s k.

Koker so nekteri uzheny dalı vfselej, inu damerkvali, tok pride Vojsk skus zhębellno Potejne, al Put, katęrga one skus Obrozhke, svojga shivota (§. 2 - 4) ven spotijo.

§. 15.

S a t o v j e.

Is Vojska zhębelle napravjo sati, al fatovje, v' katērimo se vidjo veliku zęlz, shęst voglatih Lukenz, (koker

vides h v' 1. Tab. v' 4, inu 5. Fig.) ka-
kerfhne so zelze na enimo Plato, tak-
fhne so tud na temo drugimo. Kir so
na vsakimo Plato zele Verste zelz,
tok grede v'sredi med taistimi skus
zey sat skus, inu skus ena tenzhkina
vojskasta stena, zelze so pruti taistę
stęne eno malo uglobozhene, de od
sprędję nezh ven ne stezhe, Satovje
grede skorej glih shroku eden od dru-
figa naprej, inu v'shtautjo tok rekozh
koker ene Gafse, toku shroko sak h'se-
bi, de v'taisteh dvę zhębellę ena te
druge se lohku svognejo, ja de zhębel-
le is ene Gafse v'to drugo lęshęj pri-
dejo, inu njem ni potrzeba skus zelo
Gafso skus prelesti, tok se najdejo to,
inu tam, sem ter ke Lukne tok veli-
ke, de bi lęhko Perst skus uteknov,
taiste snamo koker ene zhębellne Kri-
shem - Gafse imenuvati.

Sgorej je satovje perpopanu, spodej
perpopanu, spodej pa fręj, zhafse je
satovje po dougem narejenu, zhafse
pa zhęss, al Krishem, malo kędej pa
na obędvę vishe na enkrat; leto je pa
lę na temo pervimo satu lesheozhe,
katirga njem ti ta pervokrat noter per-
popash, koker bodesh taistiga posta-

vov, toku bode to drugu po taifstim vęzh dęł napraulenu.

To pervo, inu tudi nar vezh satovja je zhębellno satovje (§. 11.), po lętem she lę sashnejo to trodovsko satovje (§. 12.) inu sadnizh pa Turenz, al Matiszno fibu delat (§. 13.)

§. 16.

Farba, inu Starost od Vojska.

Ta novizh napravlen Vojsk je bęv, skus to pogostnu ulaganje te saloge, inu Pogrevanje bode tulko erjavęs he, kęker bode starej, inu is zhassam popolnoma zherno rata.

§. 17.

Zil, inu Konz tęga Satovja.

Katiri eno zhębellno Trugo snotréj preględa, se bode lehko srajtov, sakaj je satovje? namerzh zhębelle v' taifstiga tok dobru salogo (§. 11. 19.) polagajo, koker tud swojo shpishos'hranujejo.

§. 18.

Ta smolni Vojsk.

Najdemo she tud ene druge forte **Vojsk**, is katęrem zhębelle uſce skla-

de , shpranje , inu spokline per svojmo Pajno samashijo , inu safmolijo , satoręj se taisti tud sna imenuvati ta smolni Vojsk.

§. 19.

Sterd , al Męd.

Dvoje Sorte shpisha se v' enimu Pajnu snajde , ta perva nar ble potrebnā Sorta , inu katire je tud nar vezh , je sterd , katiro is svojem dougem Jesikam , al Russelnam is v'seSorte Rosh v'svoje Truplu potegnejo , inu szer v'en Mihur , is katirem so nalaſh sa to od Nature previdene , doma pak taisto ſkus ramnu taisti Russel v'svoje zelze ſupet preprasnijo ; one fo slo ſkope , inu v'Ushitku sa napręj ſkerbne , satoręj tudi veliku vezh pernesso , koker potrebujejo . Kader fo zelze povhne , tok bodo tudi , koker saloga , s'kapzami ſadellane (§. 11.) pa is enim Reslozhkam , katirga boſh lohku ſpōnov : kapze per ſalodi fo eno malo nausdignene , al na Verh napęte , inu per ſgodnenju te ſaloge rumenkaſte , te ſterdene kapze pa nameſt , de bi blię v'en napęte , fo veliku vezh noter upognene , i u veliku blię belle .

Roshni Zvęt.

Tę druge Sorte shpisha je Roshni zvęt vše forte Farbe, katęrga zhębelle na svojeh sadueħ Noshizah ukup sgueteniga k' Domo pernesso, inu se fato tudi Hlazhize imenujejo, v' Pajno pah taiftiga is frednemi Nogami dol iskraſpajo, inu v' żelle predenęjo. Lęte is Roshnim zvętam oblozhene zelze ne bodo is Kapzam sadęlane, inu tud vęžh dęł nikol prov dapolnene.

Roshen zvęt bode is Vodo, inu is sterdjo smesħan, rata ena dobra shpisha sa te mlade zhębellze, al Salogo, katere po taistem slo raftejo, zhębelle pak od taiftiga nezh nejedo, njeh prava shpisha je sama sterd, de bi si lih imięle poun Pajn Roshniga zvęta tok bi bres sterdi mogle od Lakote poginit; satoręj tud nozhejo telku pernesti, kelker bi lohku dobile, tud ne vissaki zajt, sterdi pak naberejo tēlku, kołker morejo dobiti, inu s'hranit *).

---

*) Kader so pa zhębelle svoj Pajn shę napov-nille, inu ob z̄jtu dobre Pashe poune Ku-pe taistih se na Konzhenze dershijo, inu h' shkodi svojga zhębellarja prasnuvati mo-

Resdelenje v' temo.

Saloga, sterdi, inu Roshen zvęt bodo v' Pajno vfsak na svoj kraj resdeieno; v' frèdi, kir je nar vezh zhębell, inu tèdèj nar vezh Toplote, najdesh falogo, katira pa, koker zhębellle na sftevillo gor jemlo, se tudi na shrokost ble restęgne; sgorej pak, inu pruti sadnimu Thajlu v' Pajnu je nar vezh sterdi, inu v' sredi mèd taistim dvęma bodesh neshov Roshen zvęt; sfer zhass se v' eni, al drugi zęlzi tud med falogo Roshen zvęt najde, pa vender ne raun v'taisti zęlzi vkup, sakaj v'eno tako zęlzo, kir je saloga, nepride nezh drusiga sraunu, dokler je saloga no-ter, sterdi pa, inu Roshen zvęt pri-dejo zhass v'eno zęlzo ukup, slasti ob zhassu ene sdajovitne Pashe, tok, de je Roshen zvęt spodej, sterdi pa sgorej.

rejo, kaj je takrat sturiti? koku se temu pa-magati more? najdesh spodej §. 167.

Samerk letęh Rezhy.

Leta Reslozhik, inu Resdelenje letęh Rezhy more en skerben zhębellar dobru samerkat; nekateri per Odjemavanju sterd inu falogo vęn sreshe, satu, kir ne posna Reslozhka, skus to pa ne bode samu faloga, tu je, tę perhodne mlade zhębellze fęntane, am-pak tud sterd ferdęrbana, inu sa Futer shkɔdliva rata, toku, de skus leto sna v'Pajnu ena Gniloba ustat *). En moder zhębellar, kadar per Odjemavanju. falogo saględa, tok jejna, en drugi pak tok dobro eno, koker to drugo vſse glih sa shpisho dershi, inu je sam urshoh, de potler negove zhębelle od Lakote poginejo.

* Kaj je Gniloba ? koku nevarna, inu shkodlivá ? bodesh najdov spodej §. 103. etc.

ZHETERTI ODSTAVIK. OD ZHEBELLNIGA PREBIVALSHA.

§. 23.

Zhębellni Pajn, al Truga.

Zhębellnu Prebivalfhe je od Nature v' Worshteh, v' votlih Dervęfsah, v' ſkalovji, v' Luknah stariga fidovja (§. 3.) Kensht nję je někok ukrotila, inu nauzhila tudi drugo Prebivalfhe gor višti; en taku Prebivalfhe, kir vezh zhębell ukupęj shivijo, dělajo, inu fe gmirajo, imenujemo en Pajn, Trugo, zhębellni Pletar, Korbo etc.

§. 24.

**Od Materje, inu shtauti enga
Pajnu.**

Zhębellni Pajni fe is vezh fort Materje dělajo, koker: is votlih Dervęfs *) koker shę njeh Natura sheli, al is Dill (Defsek) al tudi is Tert, flame, frobotovne ſpletene, nekteri imajo tud glashafte, de loshej poiner-

---

*) Slasti: is votlih Verb.

kajo , koku zhębelle dęlajo. Tęrdi lęs je prevezh drag , inu Pajn preteshek , derfhi ble Mraſs , mehki lęs , al pa flama je nar ble sato , sa Pomerkvanje , inu Vesselle enga , al drusiga glashaftiga ue smemo sauręzhit.

Podoba taistih je vezh fort , nekteri so na fhtier Vogle , drugi okrogli , al fhpizasti koker en ſvon , eden stoji , ta drugi leshi.

§. 25.

Lastnuſt enga Pajnu.

De bode en Pajn zhębellam perjeten , inu zhębellarju uuzen , tok more nektere Lastnuſti imeti , na katire en zhębellar nesme posabit , kadar bode Pajny delov .

1. Je potrzebnu , de Proſtor v'Pajno fe more puſtit premenit , inu po Druſhbi tēh zhębell fe puſtit vishati , vezh zhębell potrebujejo vęzhi Proſtor , męjn zhębell pa męjn Pohishtvo ; zhe zhębelle męjn rata , tok fe Proſtor more puſtitи pomajnſhat , zhe fe taiste nagmirajo , tok fe tudi Proſtor more puſtitи restegniti , fakaj malu zhębell v' enimu velkiniu Proſtoru s'zagajo

v' svojmu Delli, inu so v' Nevarnosti, de bi po simi na smersnele, veliku zhębell pa v' enmu mejhnimu Prostoru, kadar shę Trushizo napovnjo, morejo h'zhębellarjovi shkodi prasnuvat, inu od Vrozhine sadihujejo.

2. De se bres Nepokoja tēh zhębell lohku pusti offnat, inu ob zhassu ene Potrębe v'se snotréishnu Dęllu se pusti pregledat, inu nektere Rezhi popravit, kelku bi se zhębellarji skus Premishluvanje snotréishiga Dęlla tēh zhębell, koker is enih vělkih Bukuv tē Nature v'kratkimu zajtu lohku nauzhili.

3. De Odjemavanje, tu je, kader se něknej sterdi, inu Vojska vunkej sręshe, legotnu, inu bres shkode tēh zhębell se pusti sturit.

4. De ob potrzebnim zhassu zhębelle is svojgá Pajnu v' eniga drusga is lohko Mujo se pustijo pregnati.

5. De njem ob zhassu tē Potrębe se lohku Futer noter postavi, al v' fatovji, al pa v' zhifstumu Mędu.

6. De, katir ob Aidovimu zvetio svoje zhębelle ozhe na aidovo Polje prepel t, se legotnu pustijo na Vojs

ulagat, inu bres shkode snotrejishniga Della prepelat.

7. De, kader ozhes h en Perstavk *) naredit, al pa dva Pajni ukup sklenit, taisti na tenko, al glih eden na drusiga gredo. H' temu je zlu nuznu, zhe bodesh Pajni vse glih velike naredov, katiru je tudi per Prepelavanju possebno legotnu.

8. Zhe rajtash odjemazhe (tu je, kunshne Roje) narejati, tok nekateri Pajnovi nišso satu, taisti morejo possebne Lastnusti imeti.

9. Shrällę **) se morejo pustiti vəzhi, al pa majnshi napravit.

10. Ob nekaterih zajtah se more zhebəllam tud per sapertih shrällah Luft dati.

11. Je potrzebnu, de se zhebelle ob simskimu zhaſsu pred Mrasam lohku obvarjejo.

12. Sadnizh more Pajn snotrej ofnashen, inu nekar prekosmat biti, sakaj zhebelle na terpijo Gnuſobe, pa

*) Kaj se imenuje Perstavk, najdesh spodej §. 27. inu 28.

**) Shrällo : je taista Lukna v' przedni konzhenzi, kir zhebelle ven, inu noter letijo,

vender ta sgoręjni Thal, kir bo fatovje pertiſnenu (§. 15.) sna shę eno malo ble koſmat biti, de fe loſhęj dershу.

§. 26.

Popisvanje enga Pajnu.

Po letemu sapopadku so vſelej tаifti Pajnovi, katire sem jest per mojeh zhębellah vſelej nuzov, koker nar legotneiſhi, inu tud nar bulſhi kup, meni nar ble dapadli, Taifti so is Dęſsék (Dill) katire so is mehkega Leſsa $\frac{3}{4}$ Zolle ſhroke, is ſhebli vkup sbite, al pa is ſhrauffi, al tud is ſabitimi Hakli vkup ſklęnenе, Dougost je $2\frac{1}{2}$ ſholna, ſhrokost 14 Zoll, Viſſokost v'no-trejni Luzhi 6 Zoll. Ta 1. Fig. v' 2. Tab. tebi napręj poſtavi en taki Pajn, koker je zęu.

Ta 2. Fig. to przedno konzhenzo, v'kateri je ſhrello a. 4 Zolle dougu, inu $\frac{1}{3}$ Zolle viſſoku ven sręsanu, na vſakatermu kraju is enim Riglam previdenu, de fe lohku is taiftim ſhrelu pertękne, al vezhi Prestor puſti, al pa zlu satękne (§. 25. Num. 9.) V' 3. Fig. je ta sadna konzhenza, pa obena ni ſhebli perbita, ampak lę v'tę ſtrankski

Dilli vshpuntana, de njo lohku ven všameſh, kader ozheſhli, inu Pajn od snotréj pregledaſh, inu tē potrébne Rezhy opraviſh (§. 25. N. 2.) Ta 4. Fig. tebi ſkashe eno tēh ſtranſkih Dill, ta 5. Fig. to sgorno Dillo, v' katiri ſe ſuajdejo, koker v' te pervi Fig. 2. Lukne po Podobi a. al pa 6. 3 Zolle ſhroke, al okroglo, al pa na 4. Vogle ven ſresane, pa ſupet is eno Věho ſaděla-
ne, de taiſte lohku offnaſh, kader bo-
deſh otov, al en Perſtavik napravit,
al pa en drugi Pajn ſ' taiftim ſkleniti,
koker najdeſh v' te 8. Fig. poglej §. 25.
Num. 7.

Ta 6. Fig. tebi ſkashe to ſpodno Dillo, katira ſa 3. Zolle per a. tu je, der ſhrelllo naprēj ven ględa, inu tud ſa Nasędenzo ſluſhi *), leta ſpodna Dilla more popolnomalatku isobla-
na biti. Ta 7. Fig. tebi ſkashe zeli Pajn, pa na to sgorno Diljo obernien, inu po ven potęgnenęh ſheblah, al ſhraufah resdijan, al resloſhen. a. je ta ſgorna Dilja, b. b. fo te ſtrankske, c. ta pre-
na, d. ta ſadna konzhenza, e. ta ſpo-
DNA Dilja is ſhtierni ſhebli, f. katiri v' tē ſhtier Lukne g. pridejo.

---

*) Nasędenza, al Pajnov Jesik.

To Pomajnshanje, al Povikshanje enga Pajnu.

Tu Pomajnshanje eniga taziga Pajnu se sgodi (§. 25. Num. I.) kader (v' 7. Fig.) to sadno konzhenzo d. eno malo noter porinesh, pa na spreg, satu, kir je sa te stranska dva shpunta dell, koker je Pajn shrok; katir pa ozhe, ie sna pustit nalash eno sa en malo krajshi Dilzo naredit *) Zhe ozhesh, de bo Pajn vezhi, tok usemi njemo to spodno Dillo prez, inu postavi ga na enga prasniga, a. (poglej to 8. Fig.) katirmo pa pred Vekke offnat moresh, inu letu se pravi en Podstavk dati, per letem pa (dobru samerkiej) more od teh sgornih satov, eden glich nad Veko

*) Snash pa she.dergazh Pajn pomainshat: usemi to sadno konzhenzo ven, po tem pa en velik Fazanetel s'flamo natlazhi, inu tai-stiga s'flamo uređ od sadej noter v' Pajn porinj, potler pa supet s'konzhenzo sapre, letu snash possebnu sluriti, kader bodesh en mejh Rij dobiv, inu le velike Painimov, tudi: kader bodesh otov, de bi Rij od sprädzej delov, tok odsadej toku satlazhi, od sprädzej ga pa ogreni.

dol vifset *) al pa eno prasno narobe
oberneno shkatlo , al en drugi prasen
Pajn , katirmu prçd moresh to spodno
Dillo obtergat , od sgorej na te oflina-
ne Véke postavi , inu leto se rezhe en
Nadstavik (Pustoto) napravit (§. 25.
N. 7.) savol Varnosti vender moresh
obedva Pajni skus shtier krivo sverta-
ne Lukne s'fhtierjemi shebli c.c.c.c.
vkupej sbiti , inu vse sklade , katire
najdesh , s'illouzo , al pa s'kravje-
kam , she ble s'obemja vkup smeshan-
jem samasat , vézh dejl se to sgorno
shrello s'Rigelzami d.d. sadella.

§. 28.

Na eno druge visho.

Kir pa ena zéla Truga en prevelik
Prestor stiri , tok usamem v' zha'sih
le Polovizo enga Pajnu , to je , le
3 Zolle viisoke Trushize , koker naj-
desh v'te 1. Fig. v'te 3. Tab. al pa
v'te 2. Fig. a. b. c. d. taiste so s'fhtier-
mi klinzi , al shpatami vkup sklénene ,

---

*) She loshej bodesh zhébelle dol spravov ,
zhe bodesh v'ta spodni Pajn en mejhen sa-
tik glih zhes Véko gor pertissnov , koku se
satik pertissne. Poglej v' §. 171.

koker najdesh v'te 1. inu v'te 6. Fig. pa tud pomagajo, dc ſe fatovjo nepodere, k. te pokashe to pervo konzhenzo s'fħrellam, koker tudi poſſebej ta 1. Fig. to sadno konzhenzo najdesh v'te 4. Fig. te ftranſke Dilze v'te 5. Fig. takeh Trushiz ſe tolku ena na to drugo naftavi, al fe pa s'zhaſſain ena sa drugo podſtavi, kolker fe ti sdi, de je potrebnu *). Ta sgorna fe is Dillo e., inu ta spodna is Dillo f. sakrije, zhe ozheſh eno tako Trushizo prezh uſeti, tok moreſh poprēd s'enim tenkem Drotam fatovje preręſat, koker najdesh v'te 3. Tab. 2. Fig. per i.i.

§. 29.

Slamnati Pajnovi.

Katirmo pa flaminati Pajnovi ble dopadejo, koker ti leſſeni, ta nję naredi raun na leto Visho, pa is ſamih okroglih Pletarjov, al Peharov bres

*) Leto visho od poloviznih Pajnov ſi dobru ſamerkej, lete ſnaſh k' ſvojmu Dobizhku vezhkrat nuzat, od tega bode ſpodej §. 50. ſamerk. vezh govorjenu; kader pa bodesh raife perpravlov, tok nję toku naredi, de bode ena na to drugo dobru uglijana.

Bodna , taisti morejo biti na spreg zhes
 frędo 14 Zoll f'broki , inu $6\frac{1}{2}$ Zoll vi-
 soki s'enim fhrellam d. inu is fhtier-
 mi klinzi c. koker ta 7. Fig. v'tę 3. Tab.
 pokashe , taistih snash vezh eniga
 verh drusiga postavit , koker ta 8. Fig.
 a. a. a. a. inu od sgorej s'enim takem
 Pokrovam , koker ta 9. Fig. naprej po-
 stavi , sakriti , od spod snash koj golle
 Pletarje na svoj kraj v'zhębelnak , al
 pa she bol na eno svojo premikeozho
 Dillo postavit.

P E T I   O D S T A V I K.

O D   Z H ę B ę L N A K A .

§. 30.

Z hębelnak.

Z hębellni Pajnovi morejo pred
 Sonzam , Deshjam , inu drugem hu-
 dem Vremenam okovarjene biti , en
 taki Kraj se imenuje z hębellnak.

§. 31.

Taistiga Laftnoftę.

I. More z hębellnak mozhno po-
 staulen biti , de ga kę en nagel Vęter

h' twoji veliki shkodi s' Pajni vred
ekol ne vershe.

2. Satoręj , je dobro , zhe od sad al
od eniga fidu , al Plank , al Plotu , al
saj od Dręvja Okovarnost dobi.

3. More savol Deshja , al fnęga po-
krit biti s' eno stermo stręho , katira
bode od sprędej eno malo , pa ne pre-
vezh , zhęs mołęla , eno malo , de
Desh ne pride do Pajnov , ne prevezh ,
de na bode prevezh senze naredila.

4. De shivad , koker krote , inu vezh
taziga ne bode zhębellam Nadlege , al
shkodo dęllala , tok more ta spodna
Poliza zhes i sholn , na bliso $1\frac{1}{2}$ sholn
od semle povikshana biti.

5. More ta przedni Thal toko prote
Sonzo obernen biti , de bode v'srędo
med juter , inu povidan gledov , toku
de bodo zhębelle do 2 , al 3 popovdan
sonze imelle , ne rauno proti juterne-
mo sonzo , szer bi zhębelle pre sgo-
dęj ven lętelle , kir bi se she Rossa na
sgostila , ne rauno na povidanshno son-
ze , szer bi preposnu na Paslo perfhle.

6. Vsse sorte Pomerkvanje , inu
Opravila potrebujejo en legoten , ne
prevosik zhębellnak.

7. Katir ozhe zhębelle zhes simo v'zhębellnako pustit, ga more savol Mrasa od sprędziej s' Vratami previdit.

8. Zhe se h' zhębellam Tatova bojish, tok moresh od sprędziej Pajni toku okovarit, de ne bode mogov obenga ven potęgnit.

9. Pred zhębellnakam ne terpe viſsokeh Dręvęſs, katere senzo dělajo, tud ne Trave, v' katiri se zhębelle slasti pak Matiza sgubi, inu nemore lohku najdena biti, sama pa tud nemore ven is Trave sletęti, bolſhę je, zhe s' Peſskam naſſujesh, al pa s' Pepełlam potroſſish. Niſke Dręvęſza fo pa ob zajto tēh Rojov zlo legotnę is taiftih Roje ogrębat.

§. 32.

Popisvanje eniga Zhębel-naka.

Zhe pregledash to 4. Tab. kir je en zhębellnak od sprędziej napręj poſtavlen, inu zhe v' tē 5. Tab. to 1. Fig. prevdarish, kir je taifti od strane sazahnna, tok bodesh popolnoma podvuzhen, koku fe more en zhębellnak poſtavit. Dougost je fręjvolna, inu more imęti

eno gliho proti shtevilo tvojih Pajnov, tukęj je a. a. a. bres stebrove Debellosti 13 sholnov doug, inu na 10 Pajnov v'eni Versti perpraulen. Višsokost od sadęj usaine $4\frac{1}{2}$ sholnov, od sprędęj eno malo zhes 7 sholnov, inu prejme 3 Verste d. d. d. uſsakatęra Versta po 16 Zoll viſsoka ena verh druge *) sa topelt Pajnove, sa Podſtauke, al Pustote t. t. t. t. v'męſs vratano (poglęj §. 27. inu 28.) srauno tęga je ſhe ena Poliza g. h. sa ſamze, inu v'tęh ſgoręnj Plankah ena Lukna s' eno Polko, de fe per sapertimo zhębellnako lohku Luft da; per p. najdeſh odperto Lukno sa Luft, vikſhęj njo

*) Zhe pa nerajtaſh toku delezhi ſak h'sebi Poliz narejaſ, ſavol Tatov? tok pa od spręd bol goſte Late naredi, to je, po 6 Zoll eno od tę druge, kader pa bodeſh zhębelle ulagov, tok pa leto ſamęrkęj, de bodeſh nar ſpod zęlo Verſto naſtavov, to drugo Verſto pak (to je, to pervo Lato) zlo prasno puſti, to trętjo Verſto (to je, to drugo Lato) pa ſuper s' Pajni obloſhi, inu to zheterto Verſto pa ſuper prasno puſti; letu fe pa ſa to ſturi, de bodeſh Preſtor imov ſa Podſtauke, inu Pustote po Lęjtu; kar ua leto viſho pa bodeſh tud od sadęj mogov Late noter dijati pa lę per taiftih Verſtah, katire ſo s' Pajni obloſhene, de fe bodo Truge od ſad na Lato naſſlonile.

malokadir naredi savol Nadlešhnosti,
 globoka proti tēmo sadnimo krajo r. s.
 je $6\frac{1}{2}$ sholnov, to je, $2\frac{1}{2}$ sholna sa Paj-
 ni, eno malo bol koker 3. pa sa Opr-
 vila tēga zhębellarja, na strani per m.
 se noter hodi, per k. inu s'vratami l.
 sapre, katire so $2\frac{1}{2}$ sholn shroke.
 Stręha n. od sprędnej napręj moly sa
 $1\frac{1}{2}$ sholn, per o. o. o. o. so 4. shtekli sa
 tē simiske sprędne urate zhes tē spodne
 3 Verste, koker so tē sgorne, katire
 se dol spushhajo, inu ūpet nasaj pod-
 pręjo, per g. saperte. Nad to sgorno
 Versto g. h. je she en Prcstor per i.
 taisti se pa sna ponuzat sa vſse forte
 zevovje enga zhębellarja, taisti je pre-
 viden s'enim Vratizam p. per katireh
 tudi lohku zhębellam Luft dash. Ti 4.
 stebri na tēh 4 Vogleh a. a. a. a. koker
 tud ta sgorni c. so po 5 Zoll dębelli,
 ta spodni b. b. ta srędui a. 4 Zolle. La-
 te e. e. e. e. bodo v'tc vęzhi stebre
 a. a. a. koker f. f. f. pokashe, noter
 vdęlane, zhes taiste je na tem srędnim
 stebro a. ena La'shta perbita, de
 se nemorejo Late ven sdrečti, Late
 imajo en dol vissejozh Rob, de se ne-
 morejo ne ti spodni Pajnovi, pa tud
 ne Pustote, al Nadstauki ven potęgnit.

§. 33.

**Enga drusiga, katir je bol
kup.**

Katir nozhe, al pa nemore tolko na en zhębelnak shpendati, ta nej si pomaga na leto Visho, koker ta 2. inu 3. Fig. v' tē 5. Tab. pokashe: 4. Stębre v' semlo ukoplej, zhes taiste poloshi 2. od sgor, katiri bode stręho gor der-shali, 2. pa na tla, kamer imajo Pajnovi-priti, de ne bodo na golli semli leshali, ta v' Potrebi ravn to flushbo sturi.

Al zhe moresh v' possebnih Pergodilshah en Pajn na stran nesit, tok lę 2. Hloda od spod poloshi, inu ga s'dvęma na tako visho, koker ena stręfhza, vkup s' bitime Dilzame pokri, koker najdesh v' tē 3, Fig. 5. Tab.

§. 34.

Polaganje tēh Pajnov.

Per Polaganju tēh Pajnov je eno, inu drugo possebno samęrkati:

1. De shrelo more napręj, inu proti sonzo oberzeno biti, ni tręba pravit.

2. Pajnovi morejo od sad saj i Zol-
lo višej leshati , koker prędęj , de tok
dobro Desh , katirga kaki Vęter noter
sanefse , koker tud zhębellni Put sam
od ſebe vunkęj ſtezhe.

3. Lę eno malo nad ſhręlam more
fonze Pajn obsijat , fzer zhębellle pred
Vrozhino na morejo obſtati , pa tud
lehko to od sgor pętiſneno tęſhko fa-
tovje omehzha , dę dol pade.

4. Koker hitro bodesh Pajn na svoj
kraj poſtavou , tok h' malo ſhręlo off-
nej , de zhębellle na Paſho pojdejo , inu
ſe per veliki Vrozhini ne ſaduſhijo.

5. Pajn moreſh ſmęram na taiftimo
krajo puſtit , kir ſo eukrat zhębellle
ven letęle , sakaj taife ſę , kader per-
vizh ven letijo , svoj kraj ſhę ſamę-
kajo , inu aku bi Trugo na en drugi
kraj preſtavou , tok bi zhębellle taifto
na tém pervim krajo dougu ifkalle ,
inu ſadnih , vezhkrat ſ' Nevarnoſtjo
ſvojga ſhiulenja , h' drugem noter gre-
do , njeh ta pravi Pajn pa oſhvohi.

6. Zhe imafh velik zhębellnak , inu
pa malo Pajnov , tok je dobro , de Paj-
ny ſz ſhólna , al tud i ſholn ſak h' ſebi
poſtaviſh , inu taife fzer po Verſti ,
ne pa verh eden drusiga ; na tako vi-

sho zhębelle loshęj svoj Pajn najdejo, se tud mejn smotjo, inu na ptuje nepadejo, koker se szer lohku sgodi, kader per hladnimo, defhounimo, vetrojimo Vremęno strudene Domu hitijo, slasti pak je Matiza, kader od Obhojejnja *) nasaj pride (§. 6.) v'mainshi Nevarnosti, de svojga Pajnu ne sgrefhi, inu od ptujeh ne bode umorjena.

7. Zhe pa imash męhen zhebęll-nak, inu dosti Pajnov, inu nję ne moresh na takо vishо noter spravit, am-pak bliſhej ukupej stisnit, inu tud verh eden drusiga naſtavit, tok saj le-to ſturi, de, zhe ozhesh taifto Lęjto enmo Pajnovo en Nadſtavik napravit, sa taiftiga Prestor puſtish, koker naj-desh v' 4. Tabli per q.

8. Kader nję bodesh terdo verh eden drusiga naſtavov, tok fi leto possebno ſamęrkęj, de bodesh uſſelej tę ſhvohne od spod, tę mozhneiſhi pa od ſgor poſtavov, sakaj od tēh ſgor-nih Pajnov bodo ob gviſhnih zhaſſah

*) Obhojejnja, to je, kader Matiza ven sle-ti, inu bode v' Luſto od Trodov plemenita. §. 51. inu 52.

(§. 34. N. 6.) zhębelle na te spodne padale, inu taiste pogmirale; bol se pa spodobi, de tę uwoge od bogatih, koker pa letę od unih Pomozh dobijo, zhe bodesh pa te shvohne sgor postavov, tok so v' Nevarnosti, de zlo ob nję pridešh, slasti pak tę mlade zhębellze, kader ta pervikrat ven sletijo, she nisso v' stanu prov leteti, inu svojga Pajnu prov ne samerkajo, vezhkrat na Jesik tęga spodniga Pajnu padejo, taistiga po lętem sa ivojga dershijo, inu tam ostanejo, bodo tud radovolno gor usete, sakaj en Pajn tę ptuje mlađe zhębelle usselęj raishi gor usame, koker tę stare.

9. Veliko Verst višsoko verh eden drusiga nastavit, je nadleshno, inu shkodliv, sakaj savol mozhniga Vatra, al hladniga Vremena padejo vezhkrat tę sgorne na tę spodne, (§. 34. N. 8.) inu tę sgorne oshvohipo; try Verste verh eden drusiga s' Nadstauki vręd je sadost.

S H E S T I   O D S T A V I K.

O D Z H E B E L N I G A K R A J A.

§. 35.

Kraj sa Zhębelle.

Katir ozhe zhębelle shpogat, more en kraj sbrati, kir bode zhębelle nak postavou, en taki kraj se imenuje kraj sa zhębelle.

§. 36.

Taiftiga Laftnosti.

I. To pervo, inu nar bolshi, kar h'enimu zhębelle nimu kraju flishi, je ena dobra, bogata Pascha, kir zhębelle veliko nabrati, inu h' domo perneſit samorejo; kir je bliso, inu okol, nu okol veliko zvetja, inu Rosh, ena taka Okolza je nar bol kraj sa zhębelle, lohko veliko dobijo, inu kir je bliso, tok njem ni treba is delnim Letajujam zajta sgubiti *).

---

*) Nekteri zhębellarji nozhio svętvati, de bi lih pred zhębelle nakam take Rezhy nalaſh uaf-

2. Taisti kraj, kir so nastaulene, more na sonzu biti (§. 31. N. 5.) Sonze nję vabi h' Dëllu, nję ogreja per hladnim. Vremeni, nję ofsuishi, kader kej mokre ratajo, ja zlu tē utoñene k'shiulenju perpravi.

3. Poſſebnu ględęj en kraj sbrati, katir bode sa Vëtram. Vëter njeh nasaj dershi v' Lëtajnji, skus letu vezh zajta sgubijō, on nję vershe, kader tefhke nasaj gredo, skus to njeh veliku pogine, on nję smoti, de narojë. En niſki kraj, al Dolinza je nar boll sa zhębelle, satorej se tud ta sadni Thal od zhębëllnaka, katir pruti Burjë, inu nar tē huishë Vetrovi pridejo, se dobro okovarit more. Poglej §. 31. Num. 3.

4. Nikar ne stavi zhębëllnaka per velkeh Vodah, Jëserah, Wajerjah, zhes katire bę zhębelle lëtat mogle, këlku njeh tam utoni, kir bodo od Vëtra noter vershene? ena mëihna, inu voska Vodiza njem pa ni fshkodli-

---

sjav, katere bi zhębëllam bogato Pasho dale; sakaj? skus leto bi tē ptuje zhębelle k' tvojmo zhębëllnako navadov, po letém pak, kir bi Pasha jejnalà, bi pa sazhële ropati.

va , ampak nuzna , de loshęj Vodo
dobijo.

5. Vari nję pred Dimam , koker je
od zęgouuz , Appnənz , al od Hish ,
kir vol kuhajo , al od Fushin , kir vſe
forte Rudo zajuajo , inu vezh ſ'hveplę-
niga Dima v'ſebi ima , zhębella obe-
dvojniga Dima nemore terpęti.

6. Sberi en suhę , ne pa mozherni
kraj sa zhębellenak , ſzer bode od taifte
Mokrote ſatovje plęſnivo , ſterd vodę-
na , inu kifsla , zhębelle pak boune
ratale.

7. Pred uſsem pak zhębelle pokej
lubio , satoręj more njęh Prebivalshe
delezh prezh biti od takeh Potov , ka-
der po goſto vosio , od Napokoja tęh
Ludy , te shvine , ſlaſti pak od kojnov ,
imamo ſhę vezh Exempelnov , de ſo
bli kojni od zhębelle umorjeni.

8. Kader Paſha na taiftim krajo
jejna , kir zhębelle ſtoję , tok je zelo
nuzno taifte na eno bolli Paſho prepe-
lat , nekatere v'ſpomlad , nekatere
v'Jesień , koker Paſhe pojankuje *).

---

*) V' ſpomlad je dobru , zhe bodesh twoje
zhębelle is Pojla v' Hribe prenęſsov , tam
je boll Paſha , v'Jesień pak je boll , de nję
is Hribov na Pojle ſlaſti na Ajdo prepelash .

SĘDMI ODSTAVIK.

OD GMIRANJA, INU ROJOV TĘH
ZHEBELL.

§. 37.

S a l o g a.

Koker hitro spomlat se Pasha sazhne, tok je ta perva fkerb tēh zhębell, de se po gmęjn Nagnejnu te Nature pogmirat shelijo. Ta plemenita Matiza bode sazhela Jayze polagat (§. 8. N. 11.) tē mlade zhębellze bodo ena sa drugo is svojih zęlz ven perlęsle, smęram njeh bode vezh. Satovja, sterdi, zhębell, inu Trodov bode Dan na Dan vezh, tok dougu, de sadnizh zhębelle savol męjhniiga Prestora, inu velike Vrozhine nimorejo vezh vku-pęj prebivati.

§. 38.

Matizna Saloga.

Zhębelle per tēmo Pogmiranju tud na posabijo is vezh Matizami se previdit, one naredijo Turnzhe, al Ma-

tizne fibelle (§. 13.) inu szer, savol fil-ne fkerbi, ne eno famo, ampak vezh, pa vender ne usse na enkrat, ampak toku, de bode sdęj ena, sdęj ta druga svalena.

§. 39.

R o j i.

Koker hitro ta stara domazha Matiza, to samerka, de je ena mlada na blisu godna, katira ima sa njo Pohishtvo vishat, tok si naprej usame (zhe le Vreme perpusti) she nektere Dni, pred koker ta mlada ven slęse, s'enim velikem Thalam zhębell, katire nji svęste ostanejo, Pajn sapustiti, ven sleteti inu sa şe, inu te svoje eno drugo Prebivalshe ifkat, leto ven Letejnje se imenuje Roj.

Kir pa te mlade zhębelze, inu Matiza Letejnja nisso navajene (§. 6.) tok se v'trudjo, preden ufsa Drushba ven is Pajnu sleti, tok se per blishøj na en kraj uſsedejo, de fe na nektere Vre spozhijejo; zhiębelle pak, koker Matizne nar svestejšhi Tovarshize, katire Matizo nikol ne sapustę, se rauntam, kir ona sedy, na en kup ukupęj spravjo, inu vczhi dell na ene Veje

enga Drevëssa en dougu debeu zhepp (koker en Ronz) ushtautjo , toku , de se ena te druge dershi , inu del vissi. **En tak Roj ,** satu , kir je ta pervi od enga Pajnu , se imenuje prędni Roj , al pervi Roj ; inu she derguzh , kir je tai-stiga ta stara plemenita Matiza ven spelala , en plemenitni Roj (§. 8.) ta stari Pajn pak , is katirga je leta Roj ven potęgnov , se imenuje starz.

§. 40.

Divishki prędni Roj.

Kader pa to shlehtno Vreme zhe-belle moti , inu toku dougu Roj nasaj dershi , de bode ta mlade Matiza po-polnoma svalena , tok bode vəzhi Dęl ta stara Matiza umorjena (§. 6.) al zhe je taista kę na eno drugo Visho shiullenje sgubila , tok more s' tém prędnim , al pervim Rojam ta mlada , divishka Matiza (al divizhenza) ven potęgnici (§. 8.) En tak Roj bode en divishki prędni Roj imenuvan.

§. 41.

Prędni Peuz.

Koker hitru bosta dvę , al pa vezh Matiz v'enim Pajno se sneshle , tok

bode ena pëlla. Zhębelle szer nimajo obeniga drusiga glaſu , koker taiftiga s' svojmi Faflami , Matiza pa vender, pa lę ob tēmo Pergodilshu tud en glass od ſebe ſpuſti , taifti ja more biti eno ſnaminje al perhodniga Roja , al pa taiſtiga Roja , katirga tē dvę Matize męd ſabo imata , is tēga Dëll bode tud ta pervi diviſhki Roj , ta przedni Peuz imenuvan. Leta Reslozhik enga plemenitniga Roja od enga drusiga ne ſmęſh posabit , sakaj ta plemenitni Roj jma eno plemenitno Matizo (§. 8. inu 39.) en drugi pa eno Divizhenzo (glej raun tam §. 8. inu 39.) tud fe zhafs , pa malo kędej permiri , de ta ſtara Matiza en Dan pred Rojam poje , leto Pętje , katiro je bęł tiho , inu boll rędko , fe morebit ſato ſgodi , kir zhębelle Matizo filijo , de bi s' Rojam ven potegnila.

§. 42.

Diviſhki Roj , al Divizhnik.

Kader je Paſha , Vreme , inu Matiza prou dobra , tok fe v' zhassi permiri , de ta novi perzajtni Roj , ſhe taifta Lejtu ſupet en Roj da. En tak Roj od

Roja se imenuje en Divizhnik , njega sterd ena divishka sterd , njega satovje eno divishko satovje.

Nekateri na leto kej possebniiga der-shijo , pa nevem , sakaj ? saj per enim takimo Rojo nezh possebniiga ne najdemo , koker , de je Matiza possebno dobra , katira je v' enim Lejti dva Roja napravila , inu ven spelala *).

§. 43.

D r u j z i.

Kader en Pajn sazhne rojt , tok vzhji Dëll vezh Rojov da , koker vezhkrat (pa ne usselej) 2. 3. tud 4. inu se tud po Versti toku imenujejo : Druiz ,

---

* Nekteri sodjo , inu jest menem tud , de prov sodjo , de en tak Roj od Roju nikol dergazh se ne permire , koker : de ta stara Matiza pogine , inu , po letem zhébelle istej frishne saloge , katiro she v' svoj no Pajnu imajo , si vezh Matiz isvalijo , takrat tèdej more ena jenat , (§. 6.) inu s' Rojam ven potegnit ; je tèdej res en pravi Divizhnik , satu kir nima plemenito , ampak Divishko Matizo , letu bodesh lohhu pomerkov , zhe bode na trëtji , al zheteriti Dan per lepimo Vremeno na Obhojejuje , al h' Plemenenoju ven sletela (§. 6. inu 8.)

ta trëtji , zketerci , inu toku del naprëj , taifti se imenujejo sadni Roji , al Druzi , en tak Paju namerzh je vezh Matiznih fibell napravov , katire potler ena sa to drugo yen slesego (§. 13. inu 38.) inu svoj usselęj s' Pëtjam osnanjo , satu , kir se vezh Matiz ukup snajde , tud bodesh per enmu Drujzo usselęj vezh Matiz neshov , inu fzer divishke Matize , pa bode tud usselęj mëjn zhëbell . Ena ufsakatera Matiza ima svojo mëjhno Drushbo od zhëbell , satoręj se tud en Drujz vëzhi Dëll na vezh krajah ussede , ufsakatera Drushba k' svoji Matizi , ta pervi Drujz pride vëzh dëll mëd 6. inu 14. Dnevam po tem pervim , to je lë na Vremënu lesheozhe .

§. 44.

Zajt tèh Rojov.

Zajt sa Roje ni usselęj glih ; koker je ushaffana Pašha , vreme , okolza , zhëbelle , toku so tud Roji , kir Pašha po- prëd sazhne , tok so tud Roji bol perzajtni . Ena perzajtna Toplota , lepu vreme da perloshnost , de so Roji bol perzajtni . Zhe je okolza s' tem bol bogata na Pašhi , s' tem prëd je Paju s' fa-

logo , inu s' sterdjo napounen , inu sa Roj perpranlen (§. 37. inu 38.) En Pajn , katirmo nissi prevezh odjemov , zhes simo dobro okovarov , inu v' Potrëbi she dobru futrov , bode veliku przed rojov , koker en kumern , shvoh , inu islakan . Zhębelle , katire so lakoto terpele , nektere lejta po tem na Roj ne spomnjo . Kok nespametna je tdej Mis-su taisteh zhębellarjov , katiri mënjo , de zhębelle savol lakote rojijo , take zhębelle bodo shę rojile , pa toku , de obena ne bode noter obstala , ampak zela dershina pajn sapustila .

Na en hladni , deshéuni , oblazhni
 Dan se Roja nezh na trofhtej , on zha-
 ka na en lępo , toplo , jafsno Vreme ;
 ta navadni zajt sa Roje , so leti Męszen-
 zi : May (al vęliki Travn) , Juny (al
 Roshenzvet) , Juli (al mali serpan) .

OSSMI ODSTAVIK. OD SNAMINOV PERHODNIH ROJOV.

§. 45.

Nuz od letęga.

Od snaminov tēh perhodnih Rojov en dobro sposnanje imęti, je enimo zhębellarjo veliko lesheozhe, fakaj ? al bodesh s'dougim, inu sitnim zhakaj-nam na Roj veliko zajta sgubiv, inu drugu dęllu samudov, al pa, zhe tęga ne sturish, ti sna Roj ujiti.

Vssakatere forte Roji (§. 39. 40. 41. 42. 43.) imajo svoje posębne snaminje pred Rojam, inu szer nekterę snami-nje pokashejo, de zhębellę she lę per-pravo dęlajo sa Roj, nektere pa osna-njo, de je Pajn shę perpraulen sa Roj, inu bode skorej ven potegnov.

§. 46.

Snamine enga przednia Roja.

1. Kader bodesh na Robęh per sato-vju salogo saglédov, tok snash fkle-niti, de je na średi usse pounu saloge (§. 21.), inu tędej zhębellę nimajo ni-

pamer vezh saloge , inu Matiza Jayz kolagat.

2. Kader bodesh vidov salogo v' tēh sazhētih , pa ſhe ne sadęlanih Turnzhah (§. 13.)

3. Kader zhębelle jejnajo noſſiti , inu dęllat , (samęrkęj) v' enimo dobri-mo , drushnimo , s' ſterdjo , inu s' ſalogo obloſhenimo Pajno , per lępim vremeni , inu dobri Paſhi .

4. Kader kapze vei noſſjo , katire bodesh ſprędziej na tlah neshov : sakaj s' taiftimi (ob drugeh zhassah) zhębelle al drugo ſalogo pokrivajo , al pa h' ſatovjo ponuzajo .

Lete 4. Rezhi ſo guifhni ſnamine , de zhębelle h' Rojo ſhe lę Perpravo dęlajo .

Kader fe Trodi ſhę s' jutręj pustijo vidiť , kader zhębelle na prędne konzhenze safedajo , ſo fizer tud ſnamine , pa golufne , inu sapelive ſnamine .

§. 47.

Snamine blishniga Roja .

1. Kader bodesh vidov , de je ſaloga na Robęh per ſatovji (§. 46. N. 1.)

shę pokrita, inu szer s'rumenkaftimi kapzami.

2. De so Turnzhi, al saj eden męd njimi shę tud sadēlan.

3. Kader zhębelle per lępim Vremeno snotręj v' Pajnu terdo ukupęj, inu tiho sedijo, tok Roj na bode delezh, takrat je zajt na njega zhakat.

Ta przedni Pęuz (§. 41.) se pa toku she s'Pętjam ven da.

§. 48.

Snamine enga Drujza.

Snamine enga Drujza she lę sazhno, kader je shę ta przedni Roj ven potęgnov, taifti se tud, koker ta przedni Pęuz s'Pętjam ven da. (§. 43.) 2. 3. al tud vezh Dny popréd se oglasi; lę sjutręj, al pa s'vezher Vuho od sad na Pajn pertisni, tok ga shę bodesh flishov pęti, raun leto ie tud godi per 3. 4. inu delnih sadnih Rojah, kar to, de ufsaki Roj po 2 al 3 Dny hitręj pride.

Zhe pa 14 al 15 Dny ne bodesh flishov Matize pęti, tok fe nizh vezh Roja ne trofhtej, sakaj takrat al ni obene mlade Matize noter, al je pa shę umorjena.

En Turenhz , katir je szer sadelan ,
 pa na strani pregrisnen , je eno guifhno
 suamine , de ne bode Roja , sakaj ta-
 krat je ta stara Matiza taiftiga na stra-
 ni pregrisnila , inu to mlado snotręj
 umorila .

§. 49.

**Snamine taiftiga Dnęva , v'ka-
 tirmu Roj ven potęgne .**

1. Kader tē szer pridne zhębelle
 pred shrełam pozhivajo .

2. Imajo ta zhass en posębno Gibaj-
 ne , tud na eno pośebno Visho tē
 przedne Noshize od tla usdigujejo , inu
 s'fvojemi shlatovnimi Roshizhi mig-
 jo ; kaj pa sa en Reslozhik je mēd lę-
 tēm ; inu mēd tēm navadnem Gibaj-
 nam , bodesh loshęj skus en fkerbnu
 ufsakdajnu Pomerkvanje , koker pa
 skus moje Popisuvanje se navuzhiv .

3. Se pustijo s' Perstam dotekniti ,
 inu ne beshijo .

4. Trodi shę sjutręj ven , inu noter
 lętaje , de si lih imajo sadost shpishe
 v' Pajno , inu ne bodo od zhębell pre-
 gajnani ; ufse letu pomęni , de she tail-
 ti Dan bode Roj ven shou .

**Nar blisneishi fnamine glih
pred Rojam.**

1. Koker hitru bodesh v' Pajnu en Hrapp, inu Praskanje zhutov, toku, koker, de bi zhębelle otle Dillo pregrisnit; taisto se sgodi, kir zhębelle s'Gvautjo sterd ropajo *), sakaj en Roj zhębell, katir bi szer komej i funt vagov, takrat pa §. 6. al tud vezh funtov vaga.

2. Kadar bodo zhębelle shę per shręlo sazhęle hrushat, inu v' kranzl okol tękat, toku de bode shręlo sdej pouno, sdej prasno, tok je ta nar blishnej zajt.

3. Na enkrat, przedę se ti bode sdello, bode Trush ustov, zhębelle se bodo, koker, de bi is eniga pouniga soda Vodę zhepp ven sderv, s'Gvautjo sazhęle per shręlo ven gnesti, bodo v' Lufto okol zhębellnaka lętale, inu sadnizh per blisu na en kraj uisędle (§. 39.), en plemenitni przedni Roj

*) Zhębelle si usamejo shpishe sabo na pęt Dny, zhe tędej po Rojo, del koker 5. Dny bi deshvalo, tok ga moresh futrat.

bode vəzhi Dəll s' jutrej, Druzzi pak s' jutrej, al popovdan ven shli *).

---

*) Nekol ne sheli veliko Rojov, zhe ozhesħ od zhębəll Dobizhik imeti (§. 159.) sakaj? starz oshvęha skus Roje, Mladizho pak toku nesmęsh nezh ven fręsat, zhe ozhesħ, de ti bode perhodno Lejto k' Nuzu pershov? zhe pa ozhesħ starza podręti, katiro ti nigdar, inu nikol ne svętjem, tok je sa tę boll, de so zhębelle ukupej, ti bodesh-veliku vęzhi Nuz imov. Koku se pa taisto ima go-diti, se bodesh spodęj navuzhou v' §. 174. zhe porezhesħ, koku bodem pa ubranou, de bi se zhębelle nerojile? Odgovor: spom-lat zhes malo Dny, kir bodo zhębelle sa-zhęle ven lętati, tok uſsem tēm mozhnim Pajnovam Podstauke dęj. Koker najdesh §. 28. Tab. 3. Fig. 1. Kader bode eden tai-stih napounen, tok ga s'enim tenzhkinim Drotam odreshi (Tab. 3. Fig. 2.) inn pa su-pet en taki Podstauk na v'frędo dęni, te-ga bodo gvišno dodęllale (§. 161.) jessen pak to sgorno Trugo prezħ odręshi, zhębelle pak v'ta 2. Podstavka prekadi, tok imash eno Trugo sterdi sa twoj Nuz, inu vender zhębelle ukup. Zhe pa mënish, de nebode sadost Prestora v'teh dvęh Podstaukah sa tulko zhębəll, tok njem pa h'malo jessęn she en Podstauk pod dęj, inu pa nektere poune sati, de bodo zhes simo sadost shpendje imelc.

DEVĘTI ODSTAVIK.

OD PLEMENITA TE MATIZE.

§. 51.

Z h a f s.

Ena mlada Matiza nizh ne polaga Jayz, dokler she ni plemenita, leto Plemenjenje se pa v'Lufti sgodi (§. 8.), ena divishka Matiza eniga Roja (§. 40. inu 43.) ne bode rauno takrat, kader Roj ven gręde, plemenena, ampak she lę zhes 3. al 4 Dny per lępim Vremeni, inu dobrí Pashi; zhe je pa shleht Vreme, al kumerna Pasha, tok she lę zhes 14, al vezh Dny, raun leto se tud sgodi per starzo, kader je shę ta przedni plemenitni Roj ven odshou.

Fna frishno svalena Matiza grede she lę ta 5. al 6. Dan ven k'svojmo Plemenjenjo, zhe Vreme perpusti.

§. 52.

Na en taki Dan s' jutręj ob 9 Uri, pa do 3 al 4. h'enmu Pajno na stran usto-

pi, inu na shręlo głędziej, ti bodesh vidov, de Matiza s'eno veliko Drushbo zhębell, inu Trodov ven pride, se nekterkrat oberne, Pajn pogleda, inn samerka, de ga potler loszej naide, po lętem se v' Luft usdigne, she en zajt okol Pajna lęta, inu ogleduje, potler se pa del, inu del višej usdigne; sdęj (raunu na njo głędziej) bodesh vidov, koku Trodji se pruti nji spushajo, inu dotéknejo, leto je blesu taistu tok rekozhe Plemenjenje; kir je en sam Pajn, tok se leto Pomerkanje lehko sgodi, zhe se Plemenjenje takrat she ni sgodilu, tok pa she taisti, al pa na en drugi Dan, zhaſs tud vezhkrat h' taistimo ven sleti.

§. 53.

Pred koker Matiza nasaj v'Pajn gręde, tok she en zajt okol nega lęta, takrat na lęte snamine pomęrkowej:

1. Zhe je ta sadni shpizasti Thal njenga Trupla odpert, inu nękęj belli-ga, koker ena tenka Nitka ven vissi, raun, koker de bi rajnena bla, tok je she plemenita.

2. Zhe raun tega nissi pomęrkov, tok pa na letę snamine poahnej: zhe bo-

do zhębelle na Raunost ven, inu noter lętale, inu na Nogah nosile.

3. Zhe bodo huishi ratale, inu kader se bodesh otov h'Pajno perblishat, al pa taistiga odpręti, bodo hmalo perpraulene sa pikat, sato, kir ozhje ſvojo Matzo, inu salogo varvat.

4. Zhe bodo terdo ukupej ſedelle, inu salogo gręle.

5. Zhe bodo ſklade, inu spokline samasale, de bi Pajn bol Toploto derfhov.

6. Zhe bodesh salogo v'ſatovji sagledov.

7. Zhe bodo sazhęle Trode pregajnat, sakaj taifti niſſo po letem vezh v'Pajno h'Nuzu.

§. 54.

Nuz letęga sposnanja.

Na letem je veliko lesheozhe, de bodesh vędov, al je Matiza plemenita, al ne, sakaj,aku bi blu potrzebnu, de bi imou enmu Pajnovu eno Matizo dati, tok morefh eno tako dati, kakerfhno je przed imov; zhe je przed plemenito imov, tok njo neſmesli diviženzo dati, ampak plemenito.

Leto je tud od zhębell sastopit: zhe bodesh od dvęh Pajnov zhębele ukup djav, inu sta obedva imęla glih forte Matizo, tok si ne bodo nizh sturile, zhe je eden imov Plemenitenzo, ta drugi pak divizhenzo, tok se bodo sazhęle klati, inu moriti *).

§. 55.

Starost ene Matiza sa Pleme.

Pogostnu skufhenje me je previshalu, de ena 6 Tędnov stara Matiza ni vezh sa Pleme; ja vezh tazih je tud, katire, zhe bodo lę 3 Tędne od shlehtuiga Vremęna sadershane, nizh vezh h'Plemenu ven ne sletijo.

Ena taka Matiza, katira savol starosti nemore plemenita ratat, bode rauno toku, koker Jalovina (§. 7.) en Pajn v' nizh perpraula.

---

*) Samęrkęj tedęj, de ne bodesh Drujza h'starzu devau, pręden bode Matiza plemenita, pa tud dvęh Drujzov nesinefsh ukupęj dijati, aku bi eden taistih imov shę Plemenitenzo, ta drugi pa shę Divizhenzo; kdaj pa sadobi Plemenitenzo? poglej §. 51-52-53.

DESSETI ODSTAVIK.

OD SNAMINA TE JALOVINE PER ENIM PAJNO.

§. 56.

Shkoda od Jalovine.

Matiza je, koker uſsakatera shvad smerti podvershena, ſkus naturno, inu gyavtno smert sna ob shiulenje priti (§. 6. inu 34. N. 6.), en takij jalovi ni Pajn (§. 7.) zhe nima vezh saloge (§. 9.) al pa, de bi fi lih salogo imov, pa je shę zajt pretekov, de bi fe Matiza mogla fvalit, inu plemeniti (§. 55.), zhe mo h' Pomozhi ne prideſh, tok je prezhang (§. 7.), zhe pa ſhe ima sadost saloge, inu je ſhe sadost per zajtu v'Ljetu, tok fi bode ſ'taifte saloge ſ'hę ſam ſupet eno novo Matizo svaliv (§. 9.).

Leto tedęj fi ſhiher en zhębellar ſa ta pervi grunt, inu Fundament per zhębellni Wirtſhofti napręj poſtavi, de bode namerzh ſposnov:

1. Kdaj je en Pajn jalov?
2. Kdaj en Pajn vezh saloge nima?
3. Kdaj bi nemogla Matiza vezh svalena, al plemenita ratat?

**Taisti zajt, kader ni saloge
v' Pajno.**

1. Prędjen bode Matiza plemenita, tok ne more v' Pajno saloga biti (§. 7. 8. 51.) tedej ta prędni Pęuz, ta drugi, 3. 4. Roj imajo divizhenze (§. 8. 40. 41. 43.) zhe taista pred Plemenjenjam, al v' Plemenjenju prezh pride, (§. 6. §. 34. N. 6. §. 52.) si nemore obene druge vezh svaliti; na take Roje je tedej posębnu potrzeba pomerkvati.

2. Žhes zęu simski zajt, to je, od Męszenza Octobra (al kosapersk) nopter do Aprila (al malı Travn) sato kir ni od sunęj Paſhe, inu sadost Toplote, tud ni saloge, tok je tedej zlu potrzebnu, de spomlad na Jalovino (§. 7.) fkerbnu pomerkash.

**Kdaj se nemore Matiza vezh
svaliti.**

1. JęſsenSKI zajt, de bi lih saloga bla, tok fe zhębelle ne bodo savupale Matizo svaliti, sato, kir ni Paſhe svunęj.

2. De bi si lih Pasha, inu en zajt lepu Vreme blu, inu bi Matizo svalile, tok saj ne bode obhojena (§. 51. inu 52.) zhe ne bode she en zajt lepu vreme terpelu, al pa zhe so Trodi shę pregnani, al pa ostarali, de nisso sa to.

3. Tud spomlad, kader po letem, kir je Matiza shę słeshena, pa 6. Tędnov gerdo vreme terpi, ne bode obhojena (§. 55.) v' nashih Deshelah bode malo kedej ena Matiza plemenita, katira bode pred Polovizo Aprila, al pa po Polovizi Octobra słeshena; tok tedej moresh tud v' Jęssen na Jalovino pomerkat.

§. 59.

Snamine tę Jalovine, per enim novimu Roju.

Per enim novim Roju je zlu lehko Jalovino samerkat, zhe she nizhni Dęla, al pa zlo malo napravov; zhębelle bodo zèle Trope is Pajnu ven, inu sem ter kę lasle, en velik Hrup pozhęle, tudi, zhe ne bodesh skorej pojagov, nasaj na starza, al pa h'drugem Pajnovam se podale, bodo radowlnu svoj Pajn sapustile, v' katirmo

ni veliku sgube; zhe so shę v'katir Paju noter fhle, prędzeń si letu samęrkov, tok nję lę tamkęj pusti, taisti Paju bode sa tulkajn mozhnej, inu bolshi.

§. 60.

Per enimo starzo, al drugimo Pajnovo.

Per enmo starzo, al drugimo Pajnovo, katir she ima veliko fatovja, sterdi, inu Roshniga zvęta, bodesh rauni taiste snamine vidov, (§. 59.) pa ne tok mozhno, tud ne bodo na enkrat Pajn sapustile, ampak :

1. Pomérkej na popoldanshni zajt, kader zhębelle shę jéjnajo noſſiti, inu lętati, tok nję bodesh pred fhrełam vidov fem ter ke tękat, rauno, koker, de bi kej ifkale, kir pa pruti Vezhiro leto supet jéjnajo, tok nefsmeſh popoldanshnia zajta sumuditi, zhe ozheſh leto pomérkati.

2. Odpri to sadno konzhenzo, tok bodesh eno shaloſtno fhumejne flishov.

3. Zhe bodesh v' ta odperti Pajn na zhębelle eno malo pihnov, tok bodo

nasaj v'fatovje lësle , inu en velik pa shalosten Hrush pozhele , katir bode en zajt terpov.

Dobre zhebele , namest , de bi nasaj bejshale , ti bodo veliko vezh v'Obrass letèle , inu svoj Hrup , katirga bodo pozhele , hmalo konzhale.

§. 46.

Snamine ene douge Jalovine.

Zhes 2. al 3. Tëdne so tè popissane snamine shë sapeliva ; lëtë perhodnë so bolshi :

1. Nozhjo delat , ampak se lë s'enim possebnim Gibajnjam pred shrëlam gor dershijo , inu shalostne sem ter ke lasjo.

2. Od Pajnova , inu h'Pajno na Rau-nost ne letijo , inu zhe shë lë odlëtë , se pa h'malo povernejo , inu szer prasne.

3. Zhe imajo veliko vezh Trodov , slasti ob zhafsu , kader ni zajt sa Trode , inu possebno , zhe she ptuje Trode radavolno gor usaniejo.

4. Zhe bodesh v'zhëbellnih zélzah Trodovsko salogo neshov (§. 5. inu 12.) to je foush saloga. Tab. I. Fig. 4. §.

Snamine en foush saloge.

V' enim dobrim Pajnovo bodo v'Trodovskimo satovjo Trodi svaleni, (§. 11. inu 12.) inu v' zhębelluimo satovjo pa zhębelle (Tab. I. Fig. 4. 5.). V'enim Jalouzo pak bodesh v' obedvojm satovjo Trode neshov, kir so tedej Trodi veliko vezhi, koker zhębelle, tok bodo zhębellne zelze od Trodovske saloge sle spazhene; inu leto je eno gvischno snamine, de je Paju v'ti nar vezhi Nevarnosti; innu en skerben zhębellar more leta Reslozhik se dobro navuzhit, zhe ozhe enimo takimo Pajnovo pomagat.

Reslozhik je pa leta:

1. Lęte zhębelne zelze ne bodo glih shtauti imiele, nektere bodo višej, nektere shiręj, druge pa bol stisnene, nektere krumpaste.

2. V'taistih zelzah bode zhassę zhervizh na dno, zhassę per frędę, zhassę pa zlo per Verho leshov.

3. V'nekterih bodesh 3. 4. tud vezh zhervizhov neshov, pa toku, de bodo nekteri vezhi, drugi mainshi, nekteri tenki, drugi pa veli, al suhi videt,

is katirih so shę pa Trodi ven slesli,
tok bodo zelze slo reftergane videt.

4. Bodo tdej leti Trodi veliko
mainshi , koker drugi ti pravi (§. 5.)

5. Is take foush saloge bodo tud
zhębelle otle Matizo svaliti , bodo
Turnzhe napravle , katiri pa ne bodo
tę navadne fhtauti imeli , bodo salogo
noter uloshile, taisto sadelale , sadnizh
pak bode namęst Matize en malo vę-
zhi Trod (§. 8.) to je , en Mandelz ven
perlesov , katir nemore Pajnu naprej
gmirat *).

ENAJSTI ODSTAVIK.

SPOSNAVIK TEH DOBREH OD
SHVOHNÉH PAJNOV.

§. 63.

Mira taiste Dobrote.

En Pajn sapopade v'febę zhębelle,
fatovje , salogo , inu sterd (§. 11. 15.
19. 23.) męd zhębelami je Matiza nar

*) Koku se pa ima temu pomagat ? najdefsh
spodej §. 95. 96. 97.

ta gorfhi, (§. 6.) iuu tok rekozh Dusha zçliga Pajnu, tud zhębell, inu satovja, saloge, inu sterdi sna biti veliko, al malo, v'letęh Rezħęh tdej obstoji fzer Dobrota eniga Pajnu, pa vender na kęj drnjga gleda en kupez, katir zhębelle sa Pleme, na kęj drujga, katir nję sa Podiranje kupuje.

§. 64.

Teshava sa taifte, katiri fo
fhe v'letęh Ręzħęh nevumni.

Enimu nevumnimo bode tefhko do-povędat, de v'enim Pajnovo more veliko sterdi, saloge, zhębell, inu Matiza biti, sato kir fhe ne posna ne saloge, ne Matizo, od katire fhe ne posna, inu ne vę, al je noter, al ne; na Pęso bode morebit pomęrkov, pa sna tud tam golfan biti, satu, kir je saloga tęshej, koker sterd.

§. 65.

Svuneishno Sposnanje te Dobrote
enga Pajnu sa kupilu.

Zhe ozħefli spomlad zhębelle kupvat, inu si fhe v'tęh Ręzħęh nevumen, tok ględnej:

1. De od Wirtha tēh zhębell sadobish Perpušhenje , de si Pajnove shiher po svoji voli sbęresh , inu takrat na lęte snamine pomęrkaj : is katirih Trug bodo s'jutrej ob 8. al 9. Uri zhębelle na Raunost , inu hitro ven , inu noter letèle , tud Hlazhize (§. 20.) h'Domu pernesle , taiste so dobre , pa

2. nepusti se skus tok rekozho Prašhéjne golfati , sakaj leto se tud godi , kader tē mlade zhębelle ta pervokrat svoje Letajnje skushajo , inu s'velikem Hrupam is Pajnu ven , inu okol njega lętajo , pa (samęrkaj) prasne nasaj pridejo , inu svoj Hrup zhes en majhen zhafs supet konzhajo.

§. 66.

Pred Letajnjam.

1. Zhe bodesh s'jutrej , przed koker bodo zhębelle ven letèle , k'zhębell-naku perfshov , inu en kupz zhębell przed shręlam neshov , katire bode pozshivale , inu mermrale , tok je tud en dobro snamine , szer slakane zhębelle tud przed shręlam sedijo , pa bres uſsega glaſsu.

2. Zhe se bodesh k' Pajnu perblishev, pa toku, de te zhębelle ne bodo samęrkale, inu ti ne bodesh sape proti njem spustiv, inu bodesh vidov, de nektere Verste zhębell sa shręlam stoje, inu imajo ta sadni konz shivota proti Lufto, inu Glavo snotrej oberneeno, zhe bodo s' Faflami toku naglo prashille, de nję bodesh komej vidov.

3. Zhe bodesh Roko nad shręlo pertisnov, inu obzhutov, de mozhna Gorkota venkej gręde, tok taisti Pajn nemore boll biti, on ima veliko zhębell, saloge, sterdi, inu eno dobro Matizo, pa taki Pajn, bodesh lę po dovgim lępim Vremęni, inu bogati Pašhi rajmov.

§. 67.

Perzajtno Spomlad.

Zhe je pa shę perzajtno spomlad, tok ne bodo zhębelle mermrale, tud nezh fludrele, usse bode tihu; takrat poglęj na shręle, zhe nisso mokre, al rofne, en taki Pajn ima veliko Dershine, sterdi, saloge, inu eno dobro Matizo; leto snamine bodesh pa lę vidov, zhe bodo hladne Nozhy, po eni topli Nozhi tud eñ dober Pajn ne bode tazi-

ga snamina dav; ja zhe shę zhębelle per shręlu sedijo, so morebit shę taif-to Roso popille, sato kir Vodo nuzajo sa svojo salogo, takrat moresh pa supet s' Roko, koker przed, nad shręlam skufit, zhe kej Gorkote is Pajnu ven gręde.

§. 68.

Snotręjno Snamine.

Sadnizh pa Pajnove offnej eden sa drugem, takrat ti bođe Oku pokasalu, katiri ima veliko fatovja, sterdi, inu zhębell, bolshj pa bode sa te, zhe kupish eniga dobriga, koker pa 3. 4. al 5. shvohnih. Sa Pleme je en Pajn frēdne żenne, inu Dobrote shę sadost dober, zhe le imá novo fatovje, inu dobro Matizo; Roji, inu mladi starzi fo nar boll sa to.

§. 69.

Sa Pleme Spomlad.

Zhe si bodesh spomlad en Pajn sa Pleme kupvov, tok more taisti usse leto imeti koker si vidov (§. 68.) kir je dobra Matiza, bode vezh saloge, kir je leta saloga, bode v'kratkim veliku

**zhębell, inu vupajnje, de bode przed
Roj v' novimo satovjo, pa tud zhębel-
le raj dęlajo, sato, kir se pusti loshej
pregręti, inu obdęlati, zhe bode veli-
ko sterdi, tok se zhębellę ne bodo bal-
le, de bi Lakoto terpele.**

§. 70.

Polet, al Jessen.

**Zhe nję bodesh pa Polet, al Jessen
Kuprov, tok moresh veliko vezh na
Dęllu gledat, zhe imá mlado, inu ve-
liko satovje, inu sterdi, doft zhębell,
inu saloge, bi ti bres sterdi nezh ne po-
magalu, ampak shkodvalu, satu, kir
bi se en taki Pajn bres shpendje zhes-
simo ne mogov preredit, pa tud en
Pajn s'malimi zhębellami ne bode de-
lezh pershev, kir bodesh pa veliku
zhębell vidov, tok snash usselej skle-
nit, de je tud veliko sterdi.**

§. 71.

Sa Odjemanje.

**Katir nję pa sa Odjemanje, al Podi-
ranje kupuje, tok se toku vę, de mo-
re lę na Vojsk, inu sterd gledat, na
drugem ni nezh lesheozhe.**

TA DRUGI DELLONVI.

AL

OPRAVILSKI RESDELK,
V' KATIRMU SE BODESH NAUVUZHOU:
KOKU SE MORE PO DOSSEHMALNIH
REGELZAH S' ZHEBELLAMI
ANDLATI.

PERVI ODSTAVIK.

OD SPOMLADANSKIGA OPRAVILA
PER ZHEBEŁAH.

§. 72.

Sdej ozhmo od spomladi, tu je, od taistiga Dnëva sazheti, v'katirmu zhebelle v'zhębellnak uloshish, inu po lętem skus zęlo Lęjto po Versti jeti, inu skasati, kar je v'ułsakatermu zhassu sturiti.

§. 43.

Dan tega Perstavlenja.

Taisti Dan, v'katirmo bodesh zhebelle ta pervokrat ven sputiv, more

en lepi, sonzhni, inu topu Dan biti,
de se lohku od svoje Gnuſobe ozhifſjo,
inu fręzchno k' Domo pridejo; one bo-
do mozhno lętale, satu:

1. Kir niſſo zhes zęlo ſimo lętale.
2. Bodo ta mertvi, inu ſatovſki
Drob ven ſpraulale (§. 19.)
3. Vodo ſa svojo ſalogo noter noſ-
ſile; ſdęj tę od svoje Gnuſobe tefhke
zhębelle bodo na tla padale, inu aku
bi merslo Vreme blo, na ſemli okrę-
vale.
4. Tę na Pajnovim Jesiko leshejo-
zhe mertve zhębelle dol omedī, de
njem lęto Dęllu preuſdignefh.
5. Sadnizhi · leta Dan poſſębno po-
męrkęj na Jalovine (§. 17.) katira ſe ta
pervi Dan nar loſhej ſamęrka (60.) po
nekterih Dnęvah bodo ſhe bol pokoj-
ne, pa zagovitne v' Pajnu ſędęle.

§. 74.

Skerb sa Futrajne.

Del preglej od ſnotrej uſſe Pajni,
zhe imajo ſhe ſadofſ ſterdi, sakaj ſdęj
bodo ſavol vezh ſaloge, tud vezh po-
trebvale, koker po ſimi; tém potreb-
nim morefh tędej s'Futram k' Pomo-

zhi priti , katir bode gvišhno zhębel-
jarju k' Nuzu perſhov , inu obilnu po-
vernен *), leta Futer pernɛſſe veliko ,
inu perzajtnih Rojov , inu napravi do-
bre Pajni sa Jelsen.

Ena , al druga Rosha v' Verto , ene ,
al druge noter pernɛſſene Hlazhize
ſhe ni sadostnu ſnamine , de bi zhębel-
le Pomankanje ne imèle .

S. 75.

Pomerkvanje na Ropparze.

Kir ob tém zhafſsu ſhe ni Pashe , tok
tę možněſihi zhębelle od eniga Paj-
nu do tęga drusiga ſkuſhajo , al bi ke
eniga ſhvohniga , al pa Jalouza naraj-
male , katiri bi ſe ne mogov branit ,
taifiga ſe bodo rozhno lotile , ſterd
ven ſpile , inu toko od eniga do tęga
drusiga ſhle , tudi teſhko tęga Rop-
panja odvadle , zhe ſe ga enkrat na-
vadjo ; letēmo tedej moreſh rozhno
pomagat .

*) V' ſpomlad ſterdi , inu Vina uſemí , tud zu-
kra eno malo noter děni , ukup ſkuhej .
inu taife Pijazhe uſem zhębeliam děj . Njem
bodesh dobru ſturow .

§. 76.

Zhe ni Vodę per blishem, tok morefh zhębellam nektere stopine pred zhębellnakam v'eni Posodbi Vodę postavit; Posodba sa leto je nar bol en Kofs eniga sdobleniga Drevęssa, al pa shlębu 2. al 3. sholne dougo, i sholina shroko, de pa zhębelle noter ne potonijo, tok Mahu noter dęni, zhe se Voda posufhi, tok supet druge naly; zhębelle tud, fhtemaję flano Vodo, tok, zhe ni kakshne Gnojinze blisu, tok njem morefh take Vodę v'eno posębno Posodbo naliti.

§. 77.

O z h ę d i.

Rauno taisti Dan, kir bodo zhębelle ta pervikrat letèle, svęzher ufse Pajni offnej, inu s'eno goſſino, al razhjo Faſlo te mertve zhębelle inu drugi Drobish ven smedi, de bodesh zhębellam taisto Mujo perſhparov, ta 3. al 4. Dan pa to plęſsnivo, inu ostudne- no ſatovje ven sręſhi; rauno takrat tud is ufſeh kotov, inu ſkladov, zher- ve, njeh Jayze, Pajzhno, do ven

skraspej, inu postershi, inu delezh prezħ vershi, de nasaj ne pridejo, zhe ne bodesh sa zajta ozhedov, tok bodo zhervi Pajn na shrokost obſedli, satovje, inu salogo sgrisli, s' Paizhno preęgli, inu zhębelle is svojga Pajnu pregnali.

S. 78.

O d e n i.

Spomlad fo shę mersle Nozhi, tok bode tędję zlo dobro, zhe bodesh na vęzher Pajni odev, al pa s' vęzher zhębelle nak od spred s' Vratami sakrov, de bode mogle zhębelle bel na shroko obſesti, inu vezh saloge pokriti, posębno je leto, od tęh flabih sastopit, katire imajo malo Dershine, szer bodo zhębelle med satovje ulęsle, v'enimu kutto gręle, inu she lę posno na Lejtu svoj Pajn gmirat sazhele, sęna, otave, listja, h' tęmo nikar ne jemli, satu, kir se v' taistim Jayzhki snajdejo, usse forte shvadi, kader se taistę slęshejo, pa noter v' Pajn ulęsejo, inu veliko shkodo sturijo (§. 77.)

§. 79.

Tem slabem Pomuzh dęj.

En slab Pajn bodesh sposnov:

1. Zhe bodesh taistiga od snotręj preglédov, al pa

2. zhe bodesh vidov, de lę malu zhębell, inu s̄he taiste bres kourashe ven, inu noter letijo, tud nięihne Hla-
zhize k' Doino pernesso; zhe enimo takimo Pajno ne bodesh Pomuzh dau,
tok s̄he tę zhębellle, katire so noter,
se bodo s'zhasam is zaglivosti sgubile,
inu paju bode prez̄h; ti mo tędej mo-
resh is mozhnih Trug zhębell dati, na
to visho, koker bode spodej v' §. 141.
popiſſano.

DRVGI ODSTAVIK.

OD FUTRENJA TĘH ZHĘBELL.

§. 80.

Spruti govor super Futrenje.

Zhe tędej spomlad je pervo Opravi-
lu per zhębellah, taiste futrat (§. 74.),
porezhe nekteri zhębellar:

Kaj bodem tędej sa en Nuz imov od
zhębell? zhe bodem to v' Jęſſen odū-

seto sterd pa spomlad supet pofutrat mogou ?

2. En drugi se bode bav , de bi ſkus Futrenje ki Ropparz ne pervadov.

3. En tretji : de bi kę zhębelle ſkus Futrenje h' noſhni ulęne ne ratale.

4. Supet drugi bode v' ſkerbęh , de bi kę zhębelle tę Bolęſni (Gniloba) ne-dobile.

Na takо viſho nję al Vuhernia , al pa Nevumnoſt ob veliko Pajnov perpravi , inu po lętem zhes ſvojo Neſręzho grimlejo , katire fo fami urſhoh.

§. 81.

Odgovor sa Futranje.

Al mienjo taki zhębellarji , de je taſta sterd ſgublena , katiro pofutrajo ? zhębelle ne pojedo vezh , koker potrebujejo , kar njem zhes potrębo zhęs ostane , pa supet sa tę s'hranjo , one ti bodo deſetkrat vezh povernile ; al fe troſhtaſh vęzhi Dobizhka , zhe ti slackane zhębelle sa te ne bodo vezh mogle sterdi ukupęj noſſiti , tok tędej :

1. Enu ſkuſhanje te uęj previsha : ſvoli v' ſpomlad dva glih ſlaba Pajnova , enga fotręj , tęga drusiga pa nezh ;

Jessen bode skasala, katiri od lętęh dvęh ti bode vezh Dobizhka pernęssov, inu zhe ne bode ta isfutrana sterd bogato povernena ?

2. Zhe per Futranju ne bodesh na pravi zajt pomerkov *),

zhe bodesh Trugo okol, nu okol s' Mędam obersdov.

Enimo slabimo Pajnovo vezh sterdi dau, koker je bode s'hrauit mogov.

al zhe njo bodesh ke v'en kot postavov, kir je ne bode obſęsti mogov, tok bodesh ręs (pa is twoje Nemarnosti) Ropparze pervadov.

3. Zhe mënish. de zhębelle skus Futer ulęne ratajo, sakai pa ulęne ne ratajo, kadar shę svoj Pajn s' sterdjo napounjo, ampak ti she en Nadstavik (Pustoto) nanossjo, zhe katirga na verh postavish ? is tęga videsh, de zhębelle nikol ulęne ne ratajo, uſselęj flissk nos-sjo, dokler je kej Prestora, inu kir bel shparovno shivijo, koker Ludji, tok nikol vezh ne ushijejo, koker lę sa pobrębo, nęj bode veliko, v' Pajno, al

*) S' vezhir se morejo zhębelle futrat, ne po Dnevi.

pa malo , kar zhes potrëbo zhęs ostan-
ne , tok perhranjo sa perhodrio fillo ,
al pa sa nash Nuz.

Taista Bolesen (gniloba) ne pride od
Futranja , ampak lę od shlehtniga Fu-
tra , koker bom sdej h' malo iskasov .

§. 82.

F u t e r .

Nar ta bolshi Futer je twoja lastna ,
inu prava sterd ; zhe njo bodesh od ptu-
jih kupvov , de si njo bodesh lih drago
plazhvov , ne bodesh nikol sagvishan ,
al je fama na sebi , sna saloga , al pa
kej drusiga shkodliviga namęshano bi-
ti , al sna tud is bolnih Pajnov useta
biti *). Satorej imash usselęj en tulko
sterdi pershparat , kolker mënish , de
bi njo v' enimo takimo Lęjto , katiru
bi sa zhębelle nar slabiešhi blo , po-
tiebvov , sęj se ne skasi , zhe lę bode
dobro s'hranena ; zhe nję pa ne ponu-
zash , sęj ni sgublena , njo pa snash
h' Lęjto predati .

*) Sterd , katira je is taistih Pajnov useta ,
v' katirih so ble zhębelle s' ushgano shep-
lęnko sadushene , ni sa Futranje , je shkod-
liva .

Nckteri v' fili futrajo s'tako Vodo,
v'katiri so pred zuker respustili ; nek-
teri pa v'taki vodi , v'katiri so pred
prov fladke Hrushke kuhali , inu vezh
taziga.

§. 83.

Refzedena sterd, al pa
v' satovji.

Szer je usse enu , al polnu satovje ,
al pa refzedeno sterd sa Futer polagaſh ,
pa vender , v' Jeſſen , inu po simi je bol
satovje .

1. De v' fili , kolker potrebujejo , is
taifstiga ven usamejo .

2. To refzedeno sterd morejo poli-
sat , inu v' zelze prenesti , skus leto
bode vezh resnessenu , se tud v' zhafš
prevezh najejo , inu kir ne morejo po
simi ven leteti , is svojim Blatam fa-
tovje obersdajo .

3. Sa Lakoto je tud boll sterd v'fa-
tovj , koker pa spushena .

4. Sa Nagnenje h'salogi je pa usse
eno , ena , al druga .

Koku se futra.

Satovje postavi (koker pokashe ta 6. Tab. 1. Fig.) na eno mejhno Dilzo a. a. med dva Lozna is shibiz b. b. pa toku, de bodo Lukenze gor gledale (§. 15.) zhe bode merslu, inu Pajn ima malo Dershine, tok moresh Futer do njeh satovje noter pertissnit, szer bi braun Futra od Lakote umerle, satu, kir per Mrasu ne lesejo narasno; en Pajn pak, katiri je slo drushen, bode Futer she neshov, de mo ga le v'Trugo postavish; to prasnu satovje pa sa en drugi Nuz is hrani (§. 154.) inu dej zhe-bellam, zhe je potreba, supet drugisa. Sa to reszedeno sterd moresh pa imeti nijske koritize (poglej Tab. 6. Fig. 2.) zhe je sterd tekozha, tok moresh tenke Treszze, al pa flame od sgorej poloshit, de zhebelle v' sterdi ne uto-nijo *).

To debelo sterd snash pa le na to spodno Dillo poloshit, nio bodo she polisale.

---

*) Treszze so dobre h'tjino, flama pa nezli ne velja, sato kir je preglatka, se zhebelle ne morejo perjeti, nar bol je Mah.

Kęlku se more futrat?

En skerben zhębellar more sam po svojeh Pajnovah vędit, kęlku ussakateri potrebuje:

1. Enimo Pajno, katir je spomlad fredno drushen, inu nima jęsti, se da $\frac{1}{4}$ tud $\frac{1}{2}$ funta, inu leto na usake dva, al tri dny, dokler Pasha pride.

2. Taistem, katire nezh nimajo, je boll na enkrat vezh dati.

3. Enimo na zhębellah mozhnimo, pa na sterdi prasnimo moresh tud vezh cati.

4. Taistim pak, katire s/he imajo shivesh, pa bi rad perzajtne Roje od njeh imov, moresh po gostu, pa lę en mejhno dati.

5. Katiri njeh v'Jesşen sa simo fatra, tok raj na enkrat nej tolku da, de bodo sa zęlo simo sadost imęle; jest pa na simsko Futranje nezh ne dershim, en tak Futer zhassę vezh velja, koker so zhębelle urednę, pa nję vender ne morim, ampak

6. Te shvohne perzaitu h' tem mozhnem dęniem *).

---

*) Ne boji se, de bi se zhębelle klale, ka-

7. De pa per dobri Pashni ni tręba
zhębell futrat, leto bode toku ufsaka-
teri dobro vedov.

§. 86.

Snamine zhębellne Lakote.

Taifti Pajnovi, katiri Lakote terpe,
bodesh lohko sposnov :

1. Zhębellle ne sedijo spomlad ukupęj v'satovjo.

2. Nimajo saloge, kir nję nemorejo
shpishat.

3. Rętko sak h' sebi sedijo.

4. Se resteknejo po Pajnovo, to en
kuppz, tam eden.

5. Kader se njeh bodesh doteknov,
se bodo po zhass ukupęj spraulale, inu

6. Eno tiho, pa dougo Shtimo od
sebe dalle.

7. Ta sadni Thal svojda shivota bo-
do po zhassu gor usdignile, svoje she-
lu fzer ven porinile, pa pozhassu, inu
ga tud ne bodo h' malo mogle nasaj
potegnit.

8. Njeh shivot je blę tenik, inu suh.

der nję bodesh ukupęj djav, eno Matizo
bodo umorile, med saboj se pa uebodo nizh
shaliga sturile.

9. Zhe bodesh Pajn en zait odpert pustiv , se bodo po zhassu med satovje ulęsle ; tę site pak so blęurne , inu bres Dima ne bodo bęjshale , ampak raj v Obrass letèle.

10. Zhe imajo kęj saloge , bodo taif-to ven potegnile , inu shenft oblisale. Leto szer tud sturijo tę zhervive , pa taiste bos h lohku reslozhov , sakaj taiftih saloga , ima odgrisnene Fafle , inu Noge , tud resvotlen shivot , katir je tud zhassi s' Pajzhno prepręden.

11. Lazhne zhębelle se tega bęliga , mehkiga satovja lotjo ; satorej bodo njęh zęuze od sgorej restergane , inu isgrisnene. Satorej bodesh tud spodej , inu per shręlo bęv Drobish od satovja neshov , pa tud letęga moresh reslozhit od taistiga , katirga zhervi naredijo , al pa od sgolnih kapęz , katiri so ble erjave.

12. Slakane zhębelle bodo zlo męjh-ne Hlazhize h' Domo pernessle ,

13. tud bodo pozhaſsu , inu s' męjh-nim shumęjnjam letèle ,

14. nar tę gviſhnęjſhi ſnamine eñe Lakote je pa , kader ne bode zlo nezherdi v' Pajno .

En Pajn , katir se savol Lakote svoje

saloge loti, se bode komęj zhes Lęjto, inu Dan poimagov, tok tędjęj taisto Lęjto je tebi malo h' Nuzu, tud, dok- jer taista slakana Matiza bode shivęla, se skorej nikol ni tręba Roja troſhtat *).

T R E T J I   O D S T A V I K.

O D   R O P P A R Z.

§. 87.

Ropparze.

Ropparze se imenujejo taifte zhębelle, katire ne is Pashe, ampak is ptujeh Pajnov shelijo sterd dobiti, inu v'svoj Pajn pernesti; uſsakateri Pajn ima lęto Poshelenje druge obropat, zhe lę more, al pa je v' Nevarnosti de bi ne biu obroppan, zhe je fhvoh.

Jęſſen, inu ſpomlad, kader je fhvoli Paſha, tok iſhejo od eniga Pajnova do

---

*) Is letęga dol usęmi, kolko je lesheozhe na ſkerbnim Futranjam; taifa sterd ne bode sgublena (§. 81.) zhe niuash sterdi, vender nię nikar nepusti konz usęti, ampak sturi, koker najdeſh §. 85. to je, per zajto nię na enga druga deni.

tęga drugiga , de bi eniga slabiga nara j male , katiri bi se njem ne mogov branit , taif tiga se lotjo , inu do konza sprasnjo , po lętem , kir se navadjo , se pa eniga drusiga lotjo .

Nikar ne miſſli , de so Ropparze ene druge , inu posſebne ſorte zhębelle , taife ſo rauno take , koker ſo twoje , inu vezhkrat bodo is twojih laſtnih Pajnov .

§. 88.

Perloſhnoſt h' Roppanju.

Nevumnoſt eniga zhębellarja vezhkrat Perloſhnoſt da , de zhębelle na Ropp gredo .

1. Zhe bodesh okol zhębelnaka kej sterdi refroſſov ſlaſti per Odjemavajnu .

2. Zhe bodesh po Dnevi , ſlaſti per Sonzo zhębelle futrov (§. 81) .

3. Zhe ne bodesh pomerkov na tę flabe Pajni , ſlaſti pak na Jalouze (poglej od §. 56. noter do §. 62) .

4. Zhe ne bodesh ſkladi , inu ſpoklin per Trugah prov ſamasov , tok zhębelle sterd obduhajo , inu roppat sazhnejo .

Snamine, de Roppajo.

1. Ropparze ne letijo rozhno fkus
shrēlo noter v'Pajn, ampak lētajo przed-
okol Pajnov, inu per ufseh Voglah,
kir je kej Lukenze, fkuſhajo noter
priti.

2. V' Lētanju dershijo svoje No-
shize bol ſtegnene pruti ſemli.

3. So zherne od sterdi.

4. Kader fe eniga možniga Pajnu
lotjo, tok fe sazhnejo klati, te doma-
zhe nję s' svojmi Krampelzi ſtiskajo,
s' svojim shelam pretijo inu tudi, zhe
pred ne odjidejo, umorijo.

5. Ropparze shę s' jutręj per zajto,
pred koker domazhe, sazhnejo letęti,
inu svezher shę posnu, kadar tę do-
mazhe shę jejnajo, ſhe uſelej letijo.

6. Njeh Trupla fo pouni Medu, inu
tok napęte, de fo ſvetle vidit.

§. 90.

Pomuzh super Roppanje.

Koker hitru bodesh Kopparze sa-
mękov, tok svoje Pajnove h'malu
pertekni, ſlaſti pak te ſlabe, de ſe bo-

do tē domazhe loshēj branile, Rigle per shrēlah bol ukup stiessni (§. 26.) al pa en kofs Lessu noter utekni, al pa s'illouzo sadelaj, kadar se en Pajn savol mejhne Drushbe nemore branit, tok ga is zhębellnaka prez h nessi, inu v'en temen kraj sapri, pa moresh zhębellam Luft pustit, de se ne sadufhijo. al ga pa na en dvogi kraj fęj en $\frac{1}{4}$ Ure delezh nessi, de ga Kopparze ne najdejo *).

Zhe se Pain savol Jalovine (§. 7.) al pa shlehtne Matize ne brani, tok je nar boll, de ga na eniga drusiga povęsnefsh.

§. 91.

Na kaj sa eno Visho se Ropparze spafsejo.

**De bodesh pa svędov, is kaj sa ene
Truge Ropparze ven gredo na Ropp,**

*) Zhe so se Ropparze enga Pajnova tok mozhnu lotile, de se nym teshko branę, tok ga po Dnęvi nikar prez h ne nossi, bi se Ropparze hmalo eniga drusiga lotile, am-pak pertekni ga is Dushkam, svezhir per Mrako ga supet odtekni, de Ropparze ven alejjo, potler ga shę kain skri, inu na tai-

tok taifti Pajn , v' katirmu roppajo, po Dn̄evu shrēlo na en mejhen zajt sapri, po l̄etēm pak , kir se bodo shē od sno-tręj per shrēlam ukupej spravilę sa ven leteti , tok nijm odpri , inu te ven le-teozhe s' Pepēlam , al pa s' stouzheno Kręjdo potrofsi , tok bodesh lohko sposnōv , v' katiro Trugo med tvojimi, al pa per tvojimo soſsēdo tę potrofhe-ne nasaj poletijo.

Nekter zhębellar sabſtojn svoiga ſoſſēda doushi , de negove zhębellle na Ropp hodjo , kir fo pa lę vezh Dęll negove lastne.

§. 92.

Shkoda od Roppa, tudi sa Ropparze.

Enimu zhębellarju fe ni tręba veſseliti , al pa velikiga Dobizka vupat , zhe negove zhębellle na Ropp gredo , fakaj ?

i. Kir je en tak Ropparſki Pajn v' veliki Nevarnosti , de bi ſam od drugih ne biu obroppan , satu' kir ta Duh

---

ſtiga Mesto pa eno prasno Trugo hmalo poſtavi ; drugi Dan , kir ga bodo Ropparze iſkale , inu ne bodo neshle , bodo pa jejnale .

tę isroppane sterdi tudi drugem zhębellam na Nuss pride , gredo sa Duham , inu se taiftiga lotjo.

2. En Pajn , katir na Ropp ven gręde , se pruti drugem Ropparzam na bode veliku branov.

3. Bode veliko Zhębell pomorjenih , satu , kir se tę domazhe branjo.

4. Nar ta vezhi shkoda od Roppanja je : kader se zhębelle povernejo , inu se dva Pajnova eden tęga drusiga sazhneta roppat ; take zhębelle se nezne branjo , ampak tok dougu is ene Truge pa v' to drugo sterd nossje , de je ufse konzhanu.

5. Sadnizh se en tretji , al pa vezh , taiftih dvęh lotjo , inu nję do konza isroppajo.

ZHETERTI ODSTAVIK.

POMUZH SUPER JALOVINO.

§. 93.

Kader ni zajt sa Roje.

Na Jalovino (§. 7. v' samerko) se more posębno Spomlad fkerbnu pomękat (§. 57.) v' zelimo dęssetimo

Odstauko od §. 56. noter do §. 63. sem
od Vrshahov , sazhętka , inu snaminov
te Jalovine obilno popissov.

Sdej te pa ozhem podvuzhit , koku
se more leti shkodliv Ręzhi pomagat
(§. 56.) koku se morejo Matize per
Rojah s'hranuvati , bodem bol spodej
skasov ; koku se pa more v'takimo
zhafsu , kader ni zadt sa Roje , enimo
Jalovzo pomagat , te bodem pa sdej
podvuzhiv .

§. 94.

Matize napravit.

Pervizh te ozhem podvuzhit : koku
sę imash sam is Matizamę previdit.

I. Vsemi eno mejhno , komęj eno
Pęd dougo Trushizo , al pa shkatlo , al
tudi eno gmęzin Trugo , pa njo poman-
shej , koker te vuzhi (§. 27.) potler use-
mi is enga zhębęllniga Pajnu en bęv
nov nareti sat , pa enga taziga , v'ka-
tirmo bodesh menjzhkene , komęj vi-
deozhe zhervizhc , al zhębęllne Gniide
vidov *), katire bodo is enim svetlim

*) Nekteri zhębęllarji vuzhijo : de taisti zher-
vizhi , zhe so kolkej prestari , nisso vezh

Thonftam obdane (§. 11.) taistiga v' to məjhno Trushizo , al shkatlo od sgor portiſni , koker najdesh (§. 171.) Zhe pa na Robo taistiga satu nabode nezh zhervizhov , ampak lę per fredi , tok moresh per krajo tulkajn od taistiga satu odręsat , de bodesh blisu zhervizhov pershov , satu , kir zhębelle lę na Robeh Turnzhe dělajo , (§. 13.) potler pa is eniga drusiga mozhniga , al pa is vezh Pajnov tulkajn zhębell usemi , al pa dol is konzhenz noter v'taisto məjhno Trushzo , kir je satik pertiſnen , omedi , kolker məniſh , de be samogle taisti satik obfesti , inu sgręti ; usse letu pak moreſh toku rozhuo sturiti , de se zhervizhi na bodo v'satiku ohladile.

2. Straun tega moresh tud zhębellam en pouhen sat Medu sa shpishō noter dati ; po lętem pa zhębelle sapri , pa toku , denym bodesh Luft pustiv , de se na saduſhijo ; letu se pa sna sgodit , zhe nyin (poglej v'ti §. Tab.) nameſt te sadne konzhenze (6. Fig. 5.) en goſti ſhtrikan drotaſti Garterz (Fig. 6.) no-

sa Matizno falogo , al sa Turnzh , tok tędej moresh gledat , de bodesh nar te majnathi dobiv .

ter postavish *) zhe pa letęga na stu-
rish, tok nje pa na en drugi prezey dell-
ni kręj preneſsi, de na bodo hmalo Do-
mo nel'hli, al nję pa ſej v' en temen
kręj sapri, de na bodo lętale, pa na Fu-
ter nikar na posabi, ſzer ſe bodo zhę-
belle ſvoje ſaloge lotile.

3. Zhes 12. al 14. Uny bode Matiza
słeshena, al morebit ſhe vežh Turn-
zhov narętih; tok tędęj.

4. Šeſ snash ta 10. al 11. Dan h'njem
poględat, zhe najdeſh vežh Turnzhov,
tok eniga is enim oiftrun Noshizham
ven sreshi, pa toku, de tę druge na
bodeſh ranov, taiftu snash enimu Ja-
lovimo Pajnovo noter v' Trugo na en
ſatovje Rob perſhpilit, al pa supet eno
tako mejhno Trushizo, rauno na leto
visho, koker ſe ſdęj v' tému §. 94. vi-
dov, perpravi, inu mo njo is eno Tręſk-
zo, pa dal viſeozh, noter perſhpi-
li, tok bodeſh ſhę dvę nove Matize
imov; ob zajtu teh Rojov ima vežh
Dęll uſsaki starz, katiri je k'Rojo per-
pravlen vežh Turnzhov, taife ſnaſh
svunęj eniga, uſſe poręſat, inu na glih
visho is taiftim ſturiti.

---

*) Al pa eno nalash sa to uarejeno Iuknalte
Lonzharsko zhrepino przed ſhręlo poſtavi.

Vezh fort Pomuzhi.

Shtier sorte Pomuzhi so, skus katire se enimo Jalovimo Pajnu lohku pomaga :

1. Skus eno Matizo, zhe imash katiro perprauleno.
2. Al skus en Turnzh.
3. Al skus mlado salogo.
4. Al pa skus Naſtavik, al Povesneuje na enga drusiga.

Koker so lęte 4. sorte Pomozhi tukęj po Versti postaulene, tok nję tud snaih po Versti nuzati, pa vender toku, koker zhass pernelse, inu tvoj Pajn potrebuje.

Zhe tvoj Jalouz je ſhe možhen na Drushbi, inu na Mędu, inu zhe je ſhe zajt, de be fe na lętemo obojmo lohko pogmirov, tok dej mu eno Matizo, zhe imash katiro perhraneno; zhe taillte nimaſh, tok dej mu en Turnzh, de fe sam eno sleshe, zhe tud taiftiga nimash, tok dej mu en satik is salogo, de ſe bode sam Turnzh napravou (§.94.) zhe je pa ſhe taki zajt v Lęjtu, dě zhebelle namorejo vezh od svunęj ſterdi dobiti, tudi ne saloge napravit (§. 17.)

N. 2.) tok je ſhe ta sadna Pomuzh leta : de Jalouza na eniga drusiga povęſneſh, katir je is Matizo previden , toku : de boſta obedva lę eno Wirtſhoft do en- ga gviſhniga zajta ukupęj imęla.

§. 96.

Per fazhętku te Jalovine.

Od fazhętka , kader en Pajn ſhe lę jalov rata , je lohku pomagat ; takrat v' eno ſhkatelzo , al tok rekozho Matizno Hiſhzo eno Matizo sapri , inu to- ku saperto noter v' Pajn med zhębelle poſtavi , de njo obſeđejo , inu sakrijejo .

Eno tako Hiſhzo tę napręj poſtavi ta 7. Fig. v' tę 5. Tab. inu ta 3. inu 4. Fig. v' tę 6. Tab. ta perva je leſſena , inu ima douge is Drotam prepreſhene Lukenze , a. a. a. inu eno premizheo- zho Dilzo b. ta druga je is tenkiga Dro- ta ſpledena , inu tudi is eno tako Dil- zo b. ta 4. Fig. taisto narobe pokashe , tu je , ta ſpodni Plat od sgor , zhes nek- tere Ure snash Matizno Hiſhzo oſſnat , de ven ſlęſe .

Zhe Matize nimaſh , dęj mo en Turnzh , al pa en ſatik is ſalogo , ko- ker najdeſh v' §. 94. Zhe je pa Truga

pouua satovja, tok pa en tulkajn ven sreshi, de bodesh mogov falogo noter postavit.

§. 97.

Kader she pa Jalovina dougu terpi.

En Pajn, katiri je shę dougo jalov, inu je shę morebit foush falogo naставou (§. 61. inu 62.) en tak is dobrim obene Matize gor na usame, kelker be mo njeh dav, bę uſſe pomorov; sakai ſkus ſvojo foush falogo golfan, fe na ſvojo perhodno Matizo sanashha, tok ga morefh tędej koker eniga terdauratniga h'temo persilit, inu ſzer s'ju- tręj sgodej, al pa svęzhir pred Mrakam ga is zhębęllnaka usęmi, ga okol obernii, inu v'eno prasno Trugo prekadi; per okol obernenu ſę letu sa uſſelej samerkęj: zhe ima satovje po dougim narejeno, tok ga morefh zhes to przedno, al pa sadnio konzhenzo oberniti, de fe fati na odtergajo, zhe pa ima Dello zhes, tok ga pa zhes to stransko Dillo okol obernii.

Sa Prekajejnję ſę pa snash pustit eno tako Ręzh, Robo is zherniga Pleha na-

pravit , koker t̄e pokashe v' t̄e 6. Tab. ta 8. Fig. per c. fo urate , kir se goręzhe Zunje noter dęnęjo : per b. je od snotręj en luknašt Pleħi narejen , de namorejo iskre f'kusipriċi , a. inu e. je en Męh , katiri skus d. med satovje Dim piha *).

Kader bodesh zhębelle shę prekadow , tok nję v' t̄e prasue Truge sapri , pa nym Dušhik puſti (§. 94.) zhes nektere ure ujem pa eno (v'lkatelzi §. 96. saperto) Matizo noter postavi ; v' t̄emo zajtu pa v' nięh starimo Pajnovo uſso njęli lalogo per glavah poręshi **),

*) Per Prekajejnju is eno Palzhizo po stran- skih Dilzah na Pajn rahlu t̄erkęj , tok bodo zhębelle raishi ven fhle ; inu zhe nimash taziga Mehu , tok pa eno Zunjo pershi gi , pa nikar is Plemęnam , inu dobro pomerkaj , de kej goręzhiga noter v' Paju na pade , szer bi snov sebe , inu svoje soſsede poshgati .

**) Per glavah poręsat se tolko rezhe : de sa logo , katira je is kapzami pokrita , inu ven pouſdignena (§. 19.) te taisto , kar je pouſdignenga , po satovje dol postershesh , tok bodesh , pa rauno trodovske glave sadev , Truplu szer noter ostane , taistu bode pa shę zhębelle ven spraule .

inu tud njeh golusuc Turnzhe ven is-
rëshi , po lëtëm një pa supet v'njeh ta
stari Pajn nasaj sapodi , inu njem Mati-
zo is shkatelze ven spusti.

S. 98.

Povësnjenje.

Zhe pa imash ob zajtu ene Jalovine
en drugi Pajn , katiri je sfer flab , pa
vender is eno Matizo previden , zhe
savol majhne Dershine mu na savu-
pash , de be se mogov pomagat , tok
je nar bol , de Jalovza na taistiga od
sgor povësnesh , al pa podnega pod-
stavish , (§. 95.) na glih Visho tudi
spomlad per hladnih Dnevhah , kir se ni
savupat , de be ena mlada Matiza mog-
la obhojena biti (§. 55.) je veliko boll ,
zhe imash Jalovza , taistiga na enga
drusiga povësnit , zhe pa lëtëga hmalo
na sturish , tok bode ta zajt Jaloviz
h' tvoji , inu svoji shkodi prasnuvov ,
inu Dan na Dan vezh Folka sgubiv
(§. 7.) v'Mëssenzu Maja (vëlke Travn.)
ga pa supet snash od taistiga dol usë-
ti , inu na tako Visho , koker najdesh
v' §. 95. h' Pomozhi priti , pa ob taisti-

mo zhassu bi se fhe sam is svoje lastne
faloge eno Matizo isvaliti samogov.

§. 99.

**Zhe Matiza ni obhajena, al
plemenita.**

Sgorej (§. 55.) smo slishali, de, ka-
der ena Matiza przed ostari, koker je
bla obhajena, ni vezh sa Pleme, inu
per eni taki Matizi rauno toku, koker
per Jalovini en Pajn more h'konzu pri-
ti, tok tedej enimo takimo Pajno mo-
refh rauno na tako Visho, koker en-
mo Jalovzo h'Pomozhi priti.

Vsemi negovo narodovitno Matizo,
katiro bodesh nar loshej nefshov, zhe
ga bodesh v' eno prasno Trugo preka-
di; zhe njo pervizh na dobish, tok
ga pa fhe enkrat is taiste prasne Truge
v' eno drugo prekadi, toku dougu, de
njo dobish (§. 97.) po tem mo pa po-
majej, koker najdesh §. 95. zhe mo
rajtafh eno drugo Matizo dati, tok mo
saperto dej (§. 96.) fzer njo umori.

P E T I   O D S T A V I K.
O D   B O L E S N E   T E H   Z H E B E L L.

§. 100.

Dvoje sorte Bolęsnę.

Męd vezh sorte zhębellne Bolęsnę
sta letę dvę pośębniiga Męrka potrzeb-
ne, tu je: Grisha, iuu pa Gniloba.

§. 101.

G r i s h a.

Zhębellna Grisha je: kader taiste eno
rudęzho Blato obilno od ſebe ſpuſhajo,
taisto Bolęsen dobijo:

1. Kader fe prevezh najędo, iuu dougo od svojga Blata na ozhistjo.
2. Kader fo dougo, iuu prevezh toplo saperte, slasti zhes simo.
3. Od simskiga Futranja.
4. Od Jalovine, satu kir takrat vezh jędo.

§. 102.

A r z n y e.

Nar ta boll Arznya super Grisho je:
de nję na eu lępi Dan ven ſpuſtish, de

fe ozhędijo. Nekteri sfer vezh forte Arznye super taisto napręj pishejo , al kir v' nashih Deshellah malo kedej zhębelle v' leto Bolesen pridejo , tok ni potreba taistih popisvati ; ena prava sterda sama na sebi je nar ta boll Arznya super taisto , inu en dobro Okovarjenje po simi je nar ta bol Varvanje super taisto *). Nar ta huishi je , kader zhębelle svoje fatovje v' taisti Bolesni is svojem Blatam obersdajo , sakaj one v' taistimu savol smradu nozhjo vezh rade dęlati , tok je tedej dobru , zhe taku obersdanu fatovje popolnima ven sręshesh (§. 77.)

§. 103.

G n i l o b a.

Gniloba je ena veliko huishi Bolesen , katira lokhu zęu Pajn konzha ;

*) Super leto Bolesen usemi $\frac{1}{2}$ funta Zukra , $\frac{1}{2}$ funta zhiste sterdi , eno malo Muskatblita , al pa namęst tęga en Oręshiz noter na stershi , tud en Polzh dobre starine is Vodo smęshęj , inu usse ukop skuhęj , od lętę Piazhe bodo tę grishove zhębelle hma- lo osdravle , pa bodesh dobro sturov , zhe bodesh slasti per pervino ven Lętanju spom-

taista je ena prava ressnizhna Gniloba, inu ima svoj sazhętik, kader v'eni zelzi en zhervizhik sazhne gniiti, od taiste Gnilobe pa tudi te nar blisneishi gnilie ratajo, inu leto del naprej, tok dougo, de ufsa saloga v' Pajno segnije. Zhębelle, zhe przed na odjidejo, inu Pajnova na sapustijo, tok se taistiga gniliiga Duha nausamejo, inu tudi sbljijo, is zhassam se ufsse sgubijo, tok dougu, de obena v' Trugi na ostane; katire pa h'drugem potęgnejo, tok Bolesen is fabo perneslo, inu tudi taiste is njo nataknejo, slasti pak zhe en drugi Pajn letęga gnilobniga obroppa, tok tudi raun taisto Bolesen dobi.

§. 104.

Snamine od Gnilobe.

Leto Bolesen bodesh is letęga sposnov:

I. Ta is kapzamę saperta saloga, katira szer ima ven povikshane kapze (§. 19.) so takrat nasaj noter uderte.

---

lad ussem twojim zhębellam ene 3. al 4. Dni letę Piazhe dav, leto nję bode frishne, inu vurne sturilo.

2. Imajo na srędi vęzhi Thal eno
mejhno Lukenzo, koker de be is eno
Jeglo piknov.

3. Zhe bodesh taisto offnov, tok
bodesh eno erjavo, smerdlivo Mater-
rjo, al gnoj, katir se bode koker Lim
ulękov, noter neshov.

4. Zhe je Pajn shę dougo gniloben,
tok bodesh tako Materjo tudi męd
shrełam neshov.

5. De pa na bodesh zhębęlliga Bla-
ta, katirga zhębelle zhes simo pod shre-
lam pustijo, kę sa gnilobo derfhov,
tok shę snash is smradu Reslozhik dol
usęti.

§. 105.

Sazhętik, al Urshohi od Gnilobe.

Leta toku shkodlivia Bolesen pride:

1. Zhe bodesh tako sterd futrov,
katira je is mlado falogo smeshana,
inu savolttega Kisla *) inu gnila ratala.

2. Od ohlajene faloge, leto se sgodi:
kader enimo Pajnovo, katir ima ve-

*) Tok tędję nikol od Leztarjov na kupuj sterdi
sa Futranje, satu, kir je per taistih faloga,
zhębelle, inu flerd uſe skupęj smęſhanu.

liko saloge, na enkrat prevezh zhębell usamefh, de po tém namore ufse saloge pokriti, inu ogręti; saloga tędej pogine, al umerje, inu sazhne gniči, zhe je premalo zhębell, te taiste namorejo hmalo ven ugeniti, tok sazhne smerdëti, potler se zhębellle taiste vezh na lotjo.

§. 106.

A r z n y a.

Ta edina, inu nar boll Arznya super Gnilobo je leta:

Presheni zhębellle is svojga gnilobniga Pajnu noter v'eno staro Trugo, katira ni vezh sa nuzat, sapri nje, dejnym Dushik, pa nezh jęsti, inu nję 3 Dni noter lakej, de to is sabo pernesseno sterd popolnima szirajo, inu se ozhistijo; ta zajt pa ta gnilobni Pajn sprasni, pa vari, de kę zhębellle sraun na pridejo, inu od taistiga kęj na ushijejo; vojsk, inu taisto sterd snash szer predati, pa sa zhębellni Futer se naśmę dati.

Zhes 3 Dni tę saperte zhębellle na eno Dillo, al pa na en Pert ven střessi, inu nję v'eno frishno Trugo sapodi,

tem slabem is enim Gossinem, al pa kurjem Peressam noter pomagej, potler njem ene prave frishne sterdi prezzej veliko noter dej, de bodo supet Mozh doble, inu na Pasho ven letèle.

Ta isprasneni gnilobni Pajn, inu tudi tega drusiga, v' katirmo se zhębelle 3 Dni lakov, obedva feshgi, sakaj zhębelle so Gnilobo is fabo v taistiga pernessle, inu naſme vezh sa zhębelle nuzan biti.

Zhe bodesh pa posnu Jęſſen en taki Pajn mēd tvojem narajmov, tok je boll, de uſſe ſkupęj podereſh.

§. 107.

Varvanje pred Gnilobo.

Loshęj je zhębelle pred tako Bolesnjo varvati, koker taisto, kir se shę enkrat ukorenini, prezh spravit:

1. Per odjemavanju poſębno poſębnej, de na bodesh faloge mēd taisto sterd (§. 105.) smeshov, katiro rajtaſh sa Futer ohranit, frishna faloga ſzer na ſhkodje zhębellam, one okol taiste veſ ſhonft oblishejo, kader pa shę kiſla, al pa gnila rata, tok je kuga sa zhębelle.

2. Nikol na savupej eni kupleni sterdi sa Futranje. (§. 82.)

3. Nezh na mëshnej mëd futerno sterd, od katirga na bodesh sañhihrau, de ni shkodlivu.

SHESTI ODSTAVIK.

POMUZH SUPER SHKODLIVO SHVAD,

§. 108.

Z h e r v i.

Shvad, katira zhebellam nar vezhi shkodje, so guishni Zhervi, katiri pridejo is Jayzhik nekterih velikih Matulov, taistę noter v'spokline, inu ſkaldi eniga Pajnu svoje Jajza uloshe, zhervizhi ſkus taiste ſpokline noter v' Pajn, inu v' ſatovje ulësejo, taistiga sgrisejo, ſe faloge lotjo, taistem Fafle, inu Nogę odjedo (§. 86. N. 10.) preglodajo eno zelzo sa tq drugo, inu ſe naredijo Lukne, koker en kert pod ſemlo; sadnizh uſſe leto is Paizhno preprëdejo, tok de zhebelle vezh blisu namorejo; kader pa ſhe popolnom a dorafsejo, tok

se pa v'en kat v' Pajno spravjo inu se
saprēdejo.

En slabī Paju se letē shvadi na bo-
de mogov branit, satu, kir se uſsaki
dan nagmira, ampak bode persilen,
koker en Roj, svojo Trugo sapustit,
inu enu drugu Prebivalshe ifkati.

En možhen, inu drushben Pajn se
bode ſzer ubranov, pa bode veliko
opravit imov, de ſe od taifih ozhedi.

§. 109.

Snamine tēh zhervov.

De je en Pajn zherviv, bodesh is
tēga dol usev:

1. Zhe bodesh ſkus ſhrēlo erjavi,
al pa zherni Drob, koker ſerne od
Pulfra, saglēdov.

2. bodesh neshov zelle koſſe od na
pov godnih zhēbēllz, tu je, al Noge,
al Fafle, sdej ta pŕedni, sdej ta sadni
Thal Trupla, tudi ſe bodo v' zhafſeh
shive popolnomma godne mlade zhē-
bēllze pred ſhrēlam vallale, katire pa
bodo al Nogę, al Fafle is Paizhno svę-
sane imęle.

3. Bodesh mertve od zhēbēll ven iſu-
lęzhene zherve pred ſhrēlam neshov.

4. Zhe bodesh Pajn offnov , tok bodesh vidov , de bodo per salogi nektere kapze odperte , katire bi savol t̄ odrafshene saloge mogle saperte biti.

5. Tud se bodo t̄ popolname godne zhębelle is Glavo , inu is Nogam ven is zęlze ifkopati otle , pa na bodo mogle , satu , kir bodo od sadęj skus Pajzhno sadershane.

§. 110.

Pomuzh super zherve.

1. Presheni zhębelle is Dimani v' njeh Pajno is eniga kota v' tęga drusiga , slasti od saloge prezha , tok bodo tud zhervi hmalo is satovja sazheli ven padat ; potler pa is eno tenko Palzhizo po satovji terkęj , toku , de niję na bodesh odlomov , tok bodo she t̄ skriti zhervi na svetloba perfhli , katire pa rozhno pomuzhkęj ; po letem pa Trugo supet na ta stari kręj poftavi .

2. Zhe so slo zhervivi , tok leto nektere Dni eden sa drugim sturi .

3. Zhe so pa zhervi shę en dober Thal satovja preluknali , tok bode boll , zhe bodesh t̄ resjędene sati is zhervi uręd ven poręsov .

Varvanje pred zhervi.

Kir je pa loshej en Pajn pred zhervi varvati, koker pa taiste, zhe so ga shę obſędle, bres ſhkode pregnati, tok:

1. Viſe Pajni ozhędi, od svunęj, inu od snotréj dobro poftershi (§. 77.) ſkus ſkladi, inu ſpokline en teuki Nofh porini, de Jayzhke potereſh.

2. Zhe ima en ſlabi Pajn veliko prasniga ſatovja, katirga namore obſęti, tok mo od eniga mozhniga zhębell perdej *), al pa ſatovja, kar ga od vəzh ima, ven ſręſhi.

3. Slaſti te ſtare Truge, zhe ozheſh v' taife Roje ogrębat, moreſh dobro poſtergat.

4. Slaſti, zhe bodeſh na staru ſatovje Roje ogrębov, moreſh taisto dobro ozhędit, sakaj, tam fe vəzh Dęll uſſe forte ſhvadi Jayzhki najdejo.

5. Tudi tē na ſvętjem, de be v'take Truge zhębelle devav, katire ſo shę ua pov ſtrohnęle.

*) She bol bodeſh ſturov, zhe bodeſh eniga taziga preſtavov, tu je, na taisti kręj, kir je en mozhni biv, inu tega mozhniga pa na leto Męſto, kir je ta ſlabi ſtav,

Shabe, no Krote.

Krote imajo leto Navado, de s'vezhir pred shrəlo na Pajnov. Jesik slęse, al pa skozhi, inu tam is svojim Prałkanjam tę przedne zhębellę ven is Pajnu spravi, inu nję posoble; satoręj je dobro, zhe bode ta perva Versta od Pajnov fęj i sholn nad semlo pousdignena. (§. 31. N. 4.)

M r o u l e.

Edine Mroule nabodo veliko sturle, ampak kader is veliko Drushbo pridejo, one gredo sa medenim Duham, inu se na lotjo těh mozhneh, ampak lę těh slabih Pajnov, inu is gvautjō, kir morejo, noter predero, is svojimi krampelzi se tok mozhno na zhębellne Noshize primejo, de tudi mertve she na taistih obvissjo, inu bodo v'Luft nessene.

Tę delnę Mroulifę na bodo velike shkode sturle, ampak per blishem okol zhębellnaka ḥbeniga terpi, ven nję ifkopli, inu pobi, koker mo-

resh *) blisu pred Trugam is suhim Pepelam potrofsi, dokler bode taisti suh, na pojdejo blisu.

§. 114.

M i s h i .

Mishi tudi rade zhes simo noter v'Pajni gredo, resgrisejo satovje, inu zhębelle, tudi svoje Gnęsda noter naredijo; taku najędenu satovje zhębelle nozhjo vezh obdęlat savol smradu, inu ga tudi nozhjo vezh iszélit, nar boll tędjęj bode, zhe tako resjędeno satovje tok delezh ven isreshesh, koker delezh bodesh flęd neshov, de je najędenu; vefs taisti Mishji Drob na tenko ven ismedi.

Sazhudit se je zhes Namarnost nekterih zhębellarjov, katiri she nekterih sheblow pred shręlo na sabijejo, de bi Mishi noter na mogle, te flamnate zhębelle Pletarje bodesh tefhko okavarov, satu, kir nję Mishi lohku prejedo.

*) Nar loshej nję bodesh fęntov, zhe bodesh kroppa noter v'Mroulishe uliv.

Tize, slasti pak Lastovze, inu Plavmaselzi tudi serfhéni , inu Ofse fo navarni zhébellni sourashniki.

SĘDMI ODSTAVIK.

ZIL, INU KONZ ENIGA ZHEBELLARJA
PER ZHEBELLAH.

§. 116.

Shtevilu tēh Pajnov.

Letu sfer dobru vēm , de zil , inu konz eniga zhébellarja je : de be veliko sterdi , inu Vojska dobiv , de bi tēdēj leto dosségov , tok missli , de je narta boll Mitel , zhe bode veliku Trug zhébellimov , al letu se na pusti usselej sturiti :

1. Satu , kir nekteri zhébellar savol svoja drusiga hishniga Opravila nima sadost zajta , de bi mogov vezh Pajnovam strezhit .

2. En drugi pak sa kupza na vē , katiromo bi zhébelle , kar njeh imia od vezh , predav .

**Naprēj usetje zhes fhtevilo
svojih Pajnov.**

Hmalo spomlad sę more en zhębel-lar naprēj useti :

1. Al ozhe svoje Pajnove pogmi-rati ?

2. Al samore , al pa ne , svoje Paj-nove pogmirati ? De bode po letęmo taistu , kar je potrzebnu , samogov per-pravit.

Jeſt rezhem : zhe ozhe fhtevilo svojih Pajnov pogmirati , sakaj v'ussakatermo Pajnovo zhębellę pogmirati , kelker je mogozhe , more uſsakateri zhębellar na uſse Vishe gledat ; sdej ozhem tedęj

a) eniga zhębellarja podvuzhitı : koku samore svoje Pajnove pogmirati ?

b) po letęm pak , kader bode shę to naprēj usetu fhtevilo teh Pajnov imov ; koku on samore is taistih , de be lih vezh na rojile , al pa , de be njem lih vezh na pustiv rojiti , vender en vęzhi Dobizhik lohku sturi , koker pa , de be se rojile .

Sprute govor.

Nekteri pa lę nas pametni zhębellar porezhe:

1. Is vezh Pajnov se ja lohku vezh odsame , koker pa is enga samiga ?

2. Al sęj more usse enu biti , zhe is vezh Pajnov raun tulkajn dobim , koker is eniga samiga ?

Odgovor:

Dobru premiissli , de

1. zhębelle , kader se h'Roju per-praulajo , inu se rojijo , tudi v'tem novimu Pajnu novu satovje dělajo , veliku zajta samudijo , v'katirmu bę ble lohku veliku Medu , inu Vojfska nabrale *).

2. Dobro vęsh : de je vęzh Dęll ma-lo odjemavat , kader je veliko Rojov , zhe ni prov dobru Lejtu sa zhębelle , katiru se pa malu kędęj permiri .

3. Per gostih Rojah sę vezhkrat v'Navarnosti tok dobro ob Roje , koker ob starze priti .

*) Per odjemavanju sę vezhkrat lohku pomirkov : de sę od eniga samiga mozhniga Pajnu vezh dobiv , koker od 3. al 4. slabih .

Pogmiranje tēh Rojov.

Vſsakateri lohku vę, de, katir svoje Pajnove ozhe nagmirati, drusiga nezh na sheli, koker lę veliku Rojov, al samerkaj! dva Vrſhaha ſta, ſavol katirih ti ſhiher veliku Rojov shelish.

1. Zhe imash Perloſhnost, inu zajt vezh Pajnovam ſtrežhit.

2. Zhe ſa kupza vęſh, katirmo be ti od tvojih zhębell kej prez h predav (§. 116.) obojni Vrſhah je ſadost velik, zhe pa leteh dvęh Vrſhahov obeniga nimash, tok tebi ſa Reſſnizo ſvętjem, inu tę bodem uſſelej ſvętvov, de nikol na sheli Rojov, zhe ozheſh od tvojih zhębell Dobizhek imeti (§. 118.) ampak veliko vezh nję nasaj dershī od Rojov (§. 159.), koku pak zhębelle lohko od Rojov nasaj dershish, bodesh neshov ſpodej §. 160.

§. 120.

Dvoje forte Rojov.

Dvoje forte je Rojov, ſkus katire ti lohko ſhtevilo tvojih Pajnov pogmirash;

1. Al se bodo zhębelle po Nagnenju svoje Nature same resdcile, inu rojile (§. 39.) katiro se imenuje en naturni Roj.

2. Al pa nję snash h'temo perfilit, to je, is kunſhtjo sam resdeliti, katu se imenuje en kunſhtni Roj, al Narejenz.

Zhe tę naturni Roji ob pravimu zajtu pridejo, tok so bres uſiga zvibla gorſhi, koker tę narejeni; zhe pa ob pravimo zajtu na pridejo, tok nję pa snash narediti; od obęh fort te bodem sdej po Verſti podvuzhiv.

OSSMI ODSTAVIK.

OD POLETNIGA OPRAVILA.

OD SAMERKVANJA PER NATVRNIH ROJAH.

§. 121.

Pergodilſhe per Rojah.

Tu pervu, kar v'poletnimu zajtu per zhębellah napręj pride, so tę naturni, al Roji sami na ſebi; zhe je tędej en zhębellar ſklenov: de ozhe svoje

Pajni nagmirat , al sa Predajo , al pa sa Pleme s'hraniti (§. 119.) tok nęj pusti naturi svoj Pot (§. 39.)

Per Rojah se pa snajo shtjer Rezhi permirit :

1. Al se bode po Navadi na en krej usedov.

2. Al sna se na starza nasaj poverziti.

3. Al pa zlo ujiti , (odjiti).

4. Al pa is drugim Roję , zhe njeh vezh na enkrat ven pojde , ismefhati.

§. 122.

Pomerk na Letenje , inu Glaff tēh zhębell per Rojo.

Koker hitru bode Roj ven is Pajnu , tok gledęj na negovu Letenje , inu po-flusłej na negovi Glaffs.

1. Zhe zhębelle v'en krafis smeram blishęj ukupęj lętajo ,

2. zhe imajo eno glasno shtimo , tok imajo Matizo per sebi , se bodo hmalo usędle ,

3. zhe je pa njeh Letanje restręszeno , inu njeh shtima je tiha , tok nimajo Matizo med sabo , ampak je , al noter v' starzu ofstala , al je pa na semi-

lo padla, de njo zhębelle namorejo najti, bres Matize se pa Roj nabode usədov, ampak na starza nasaj potęgnov; zhe tędej ozhesħ, de bodesh imov kej ogrębat, tok iſhi Matizo pred Pajnam, inu potler pa del okol po Tlęh, inu med Travo, eno malo zhębellz bode uſſelej srauno nję, bode tędej dobro, zhe bode uſſelej okol zhębellna-ka pokosheno (§. 31. N. 9.)

§. 123.

Kaj imash is to najdeno
Matizo pozheti.

1. To najdeno Matizo nessi na taisti kręj, kir bodesh nar vezh zhębell vi-dov ukupęj fędęti, inu njo pusti, de inęd taiste umęſs islęse, taiste bodo shę is svojim ſhumęinjam tę druge ſku-pęj poklizale, zhe njeh pa bode zlo malo, al pa nezh ukupęj, tok Matize nikar is Rok na spusti, de fe kę supet na sgubi, ampak

2. taisto is nektermi zhębellamę v' eno ſhkatelzo, al Matizno Hiſhzo (koker te vuzhi §. 96.) sapri, na eno ſhtango perveshi, inu na tаisti kręj nessi, kir na vezh zhębell okol lęta;

koker njo bodo samerkale, bodesh hmalo eno glassnejſhi shtimo flishov, inu vidov, de bodo od usseh krajov prute nję se ukupej spraulale; po letem pa snash tudi Matizo is Hishzo vręd v'taisto Trugo postavit, katira je sa nję perpraulena, tok pojdejo same noter, inu takrat njem pa Matizo venkej spusti.

§. 124.

Kader per najdeni Matizi Roj sazhne nasaj na starzajeti.

Zhe se bodesh pa lę eno malo predougu modiv, tok zhebelle na bodo vezh na Matizo ahtale, de ſę njo bodesh lih prutenym dershov, ampak bodo sazhèle nasaj na starzajeti. Koker hitru bodesh letu pomerkov, tok hitru starza ven potęgni, inu na eno drugu Męstu postavi, Matizo pak (v' Hishzi saperto §. 96.) v'eno Trugo deni, inu taisto namęst starza noter v' zhebèllnak postavi, na tako visho, kir bode Roj otov na starza fe poverniti, bode pa rauno h'svoji lastni Matizi pershov. Takrat pa, kadar bodo rojne zhebelle v'veliki Drushbi sazhę-

le nasaj leteti, moresh te blishne stranske Pajnove is eno Ruto, al Pertam sakrit, de na bodo kę raishi v'te stranske Pajnove, koker pa v'fvojga prasniga shle, takrat bi se nektere klale.

Kadar bode shę Roj v' Trugi, tok tę stranske Pajni supet odgerni, starza na to staro Męsto, Roj pa na en drugi krej postavi.

§. 125.

Zhe pa sħe Matiza ni najdena.

Kaj je pa sturiti, zhe ta sgublena Matiza sħe ni najdena? takrat tudi rauno toku sturi, koker se dosseħħmal flishov, kar to, de namest te sgublene Matize mo eno drugo noter postavish, zhe imash katiro perprauļeno, pa tako Matizo, kakersħno taiste sorte Roj pogirje, (poglej §. 54.) en predi Peuz (§. 41.) inu tudi ussi Druži (§. 43.) pogirjejo eno Diviško Matizo (§. 8.) en pervi Roj pa eno plemenito, al obhojeno (§. 8. 53. 54.) zebġelle njo bodo, de sę je lih ptuja, vender goruse; zhe pa nimash take sorte Matize, eno drugo pa imash, tok njo snash

tudi dat, pa toku, de njo bodesh v'eno Matizno Hishzo saprof (poglej §. 96.) inu ene 3. al 4. Dni saperto pustiv, przedęn njo męd nję spushtifh, szer be njo umorile *). Roj pa moresh po lętem prezej delezh prozh prenesti, al pa v'en temen kręj sapreti, inu pa futrat, szer aku be Doma taisfe zhębelle hmalo lętale, be na starza, al pa na druge Pajni potegnile.

Zhe pa nimaſh obene Matize perpraulene, tok mo pa ven is starza eñ Turnzh sręshi, katirih bode ob zajtu eniga Roja vezh imov, inu mo ga noter postavi (§. 38.) de ſę bode Matizo sam islegov.

§. 126.

Zhe je Roj nasaj potęgnov.

Zhe je pa Roj na starza nasaj potęgnov, tok zhakęj nektere Dni, morebit, de bode ſhe enkrat rojov, inu bode, zhe ta stara Matiza ni v' starzo oftala, ampak sa ręſs bla sgublena, eniga przedniga Pęvza dav (§. 41.) zhe pa

---

*) Nekteri zhębellarji tudi wuzhijo: de zhębelle Matizo raj gor usamejo, zhe njo bodesh is Mędaiń pomasov.

na bode rojov , tok mo pa snash Roj
odsəti , zhe ozhesli .

Zhe bode pa en Drujz na starza na-
saj shov , tok nezh na bodi shalosten ,
siasti zhe bode mejhien , al posn prute
Jeſſen ; starz bode ſkus leto mozhnej
oſtov , pa tudi bodesh malo kędjęf fli-
shov , de je en Drujz męd Rojam ob
Matizo perfhov , satu , kir ima vezh ,
inn mlade Matize .

§. 127.

Kaj je ſtriti ? de bę Roj na
starza nasaj na potęgnou .

Zhe ozhesli , ſlaſti przedne Roje oko-
varit , de na bodo na starza nasaj po-
tęgnili ; tok

1. kader bode Roj ven ulękov , na
ſhręlo glęj , inu na Matizo pomerkęj ,
zhe ſe kę na bode mogla hmalo v'Luft
usdignit , tok njo rozhno primi , fzer
bę snala ke del prezh na Tla pasti , inu
ſe sgubiti .

Per tēh przednih Rojah gręde Matiza
vęzh Dęll v'srędi Roja is to nar vęzhi
Drushbo ven , per tēh przednih Pęvzah
pa (§. 41.) inu per Drujzah , satu kir
imajo vezh Matiz , gręde zhafse ena

s' tēm pervim zhębellami, ena s' tēm sadnimi, inu ena per srędi ven.

§. 128.

De Roj ne vjide.

Kader en Roj ozhe vjiti, tok da le-tę fnamine :

1. En tih Glass od zhębell,
2. od eniga Drevęssa h'tēmo drugimo letijo pa smęram del.

Nekteri, de bi nję nasaj dershalii, tok na kofse terkajo, svishgajo, s' męjhni mi svonzi svonijo, etc. pa usse letu nezh ne vella, skus taki Hrapp bodo lę del zhębelle prozh odgnali; nar boll bode :

a) Zhe bodesh skus eno shprizanzo toku vodo na nję shprizov, de bode voda od sgor dol nanję padala, koker Desh, ne pa od spod gor, letu bi nję lę del na viissoku gnalu.

b) Zhe bodesh, kader bode Roj shę sazhęl venjeti, shręlo na pov sateknov, de ne bodo mogle usse na einkrat ven sahrufhat, ampak edn sa drugiem ven letęti, tok se bodo tę perve shę eno malo utrudle, przedęt tę sadne ven pridejo, tok bodo raj sędle.

De se s'drugim ne smęjsha.

Kader vezh Rojov na enkrat ven grędejo , tok :

1. Se snajo med fabo smęshat.
2. Snash tajštu vbranit
3. tę smęshane ukup ogrenit , al pa
4. taiste resdeliti.

Koku imash vbraniti , de se ne bodo smęshale , te ozhem sdei podvuzhiti , koku pa te smęshane ukup ogreniti , al pa resdeliti , bodesh v'perhodnimu Odstauko neshov .

Zhe je en Roj shę ven potegnov , inu je v'Lufto , hinalo sa taistem pa en drugi is ene druge Truge sazhne venjeti , tok

a) taisto Trugo rozhno satekni , inu njo na en strelaj delezh prez h odnessi , tam njo pa hitro supet odpri , de se tę hizne zhębelle ne sadushijo , ampak Roj fręj ven potęgne .

Koker hitro bode Roj vene , tok starza rozhno na njegovo staro Męsto nasaj nessi , en taki na en strelaj delezh prenessen Roj se ne bode s'drugim smęshov , tudi ne bode ushov , satu , kir so zhębelle skus Prenessenje shę

vtrudene ratale, kar letu dobru pomerkęj, de ne bodesh Truge preposnu prezha nessov, kir bi shę en pov Roja vene v'Luftu blo, al pa presgodej, kir bi she ne sazhęv venjeti, de ga kę ne smotish, de potler Roj zelo ven ne shov.

b) Zhe pa nozhesh, al pa nemoresh ene take Truge prezha prenesti, per katiri samerkash, de bode Roj sdęj hmalo ven shou (glej §. 50.) tok pa pred shrelam is merslo vodo pomazhęj, tok ga bodesh tok dougu gor dershov, de bode ta pervi ogręnen *).

DEVETI ODSTAVIK.

OD UKUP DEVANJA, INU RESDELENJA
TĘH SMĘSHANIH ROJOV.

§. 130.

Vezh fort tęh Rojov.

Zhe se bodo 2. al 3. al pa vezh Rojov smęshali, inu ukup sędli, tok hmalo pomerkęj, kaj sa ene forte Roji so.

*) Jest sem tudi zhasę per eni taki Trugi to przedno konzhenzo s' shrelam vręd s'eno

Pervi Roj se nikol ne bode s' prędnim Pęvzam (§. 41.) al pa s' Drujzam (§. 43.) otov sglihati, sato, kir ta prędnii Roj ima eno Plemenitenzo (§. 51. 52.) prędni Pęvz, inu Drujzi pa eno Divizhenzo, (glej §. 8.) one se bodo v'nektere mějhne kupze ukup spraule, se bodo klalle, inu morile, toku, de od 2. Rojov bode komęj en priden oftov; zhasse potęgnejo nasaj na starza, zhasse pa tudi v'jidejo; 2. Drujza pak, al pa en prędni Pęvz, inu en Druiz se pa ne bota nezh shaliga strilla, savol tęga, kir imata enake Matize.

§. 197.

Ukup Dęvanje tēh enakih Rojov.

Take Roje ukupęj dijati, katiri imajo enake Matize (§. 130.) je zelu lohku, lę ukupęj nję ogreni, pa per ogrebanju glej, de bodesh Matize vjey, inu uſsakatero possębej v'eno ſhkatelzo sapri (§. 96.) de ne bodo ena to drugo umorile (§. 6.), zhe nję męd Ogręba-

---

Ruto, al Fazanętelnam sakrov, inu toku dougu sakrito pustiv, de sem ta pervi Roj ogrenov,

njam ne bodesh dobit, tok nję snash
potler poiskati, koku pak? (glej §. 132.)
po letem pa eno tako v' shkatzelzi sa-
perto Matizo noter v' Pajn h' Rojo po-
stavi, zhes en mejhene zajt njo bodo
rade gor usèle, inu pokojne ratale;
2. al 3. Druze na tako visho ukupej
dijati, je zelo nuzno, sato kir je en
fami tak Roj boll, koker pa 3. drugi
ussak poshebni.

§. 132.

Ukup Devanje takih Rojov, katiri
nimajo enakih Matiz.

Zhe pa ozhesz take Roje ukup dia-
ti, katiri nimajo enake Matize (§. 130.)
tok te bode vezh Muje koshtalu:

1. Vsse skup smeshane Roje hitro
ogreni v'eno veliko Trugo (Pajn) per
Ogrębanju glej, de Matize polovish,
to je nar ble potrzebnu.

Koker se bodo sazhele ussédat, tok
se bodo v' mejhene kupze (koker ena
Jabuka) ukup spravle, inu se bodo
klalle.

2. Vsakateri taki kupez s'merslo
vodo vezhkrat poshkropi, inu ga re-
skopli, bliso srëde bodesh Matizo na-

rajmov , taisto useimi , inu njo v'fshka-
telzo sapri (§. 96.) zhębelle pa noter
v' Trugo pomedzi , raun toku s' tēm
drugim kupzam pozhni , inu lę s'vodo
pogostu fshkropi , zhe na tako visho
per Ogrębanju ne bodesh uſſe Matiz
polovjv , tok bodo zhębelle ſhe hru-
ſhale , inu fe klalle ; tok

3. moreſh tēdej uſſe taife zhębelle
na eno Erjuho ven ſtressit , s' vodo do-
bru poſhkropit , to prasno Trugo od-
pertonym napręj poſtavit , inu kader
bodo nasaj lęſle , pomękat , de bodesh
Matize ſagļedov , ven uſdignov , inu
uſſakatero v' poſſebno fshatelzo ſa-
prov , zhe nję pa nozheſh ven ſtressit ,
tok pa

4. per Trugi to ſpodno Dillo odter-
gej , tok bodesh vidov , de fe bodo Ma-
tize ena drugo lovile , takrat nję ſnash
po Legnatę perjeti .

Kader ſhę bodesh uſſe Matize po-
łoviv , tok fe zhębelle ne bodo vezh
klalle , pa vender hrushale ,

5. takrat pa taife ulovlene Mati-
ze , uſſakatero poſſebęj ſaperto , noter
v' Pajn , uſſakatero v' en drugi kol po-
ſtavi , Pajn pa ſaprę , inu v'en temen
kręj 24. Ur deni , inu ga futręj ; de fe

pa ne bode sadushiv , tok mo namęst
tę sadne konzhenze en goſti garterz
(§. 94.) zhęs deni *).

6. Drugi Dan tędej poględej: per
katiri Matizi je nar vezh zhębell , na
taisteh bodesh tud nektere Pikze no-
viga Vojska neshov , tok taistonym
noter , pa ſhe na en Dan saperto pusti,
tę druge pa ven poberi , ta perhodni
Dannym Matizo ven is ſhkatelze
ſpuſti , inu zhes nektere Ure pa Trugo
v'zhębellnak na ſvoj kręj poſtavi.

§. 133.

Resdelenje tēh Rojov.

Zhe ozheſh tē ſmęſhane Roje ſupet
resdeliti , tok ſupet pomęrkęj : al fo
imęli enake Matize , al pa ne (§. 130.)
po letem :

1. Vſſe Matize polovi (§. 132.) tē
ogręnene zhębelle pa na tulko Thalov
resdęli , kolker je blo Rojov , potler
pa (ſamęrkęj) zhe fo bli uſſi Roji od
enake Matize (§. 130.) uſſakatermo
eno Matizo noter poſtavi , tok je Res-
delenje fertig.

*) Al pa en goſti Reſheto gor naby.

2. Zhe pa Matize nisso blę enake, tok tę ulovlene Matize ufsak posébne shkatzelze sapri, taiste ufsakatero v'eno possébno Trugo deni, inu nję na tla eno per drugę v'shtriz postavi, tę sadne konzhenze odpri, inu od tēh v'eno famo Trugo odgręnenih zhębell ufsakateri Matizi ene 2. shlize zhębell noter dęj, potler pa to pouno ogręneneno Trugo blisu pruti Matizam oberni, konzhenzo odpri, tok se bodo zhębelje same resdelile, inu ufsaktere h'svoji Matizi slęsle, zhe bodo prevezh sazhęle hrufhat, tok nję pa vezhkrat s'vodo poshkropi.

DESETI ODSTAVIK.

OD OGREBANJA.

§. 134.

**Na kaj sa ēno visho fe en Roj
vfęde?**

Vezhkrat smo doskehmalu flishali od Ogrębanja, sdęj pa ozhmo vidit, koku ſe taisto nar losiej sgodi, fzer fe more lę zhębellar po Rojo vishat, ko-

ker se taisti vsede, Roj pak po taistimo krajo, na katirmo zhębelluak stoji, to je, zhe so morebit velki, inu votli Drevesa, gosha, al Ploti bliso; nekteri zhębellarji nalash okol zhębellna-ka niske Drevësa, slasti pak smräge, inu Hoje safadijo, satu, kir se zhębel-
le rade na taiste vsedejo, inu se loshej
ogrēnejo.

Jest te ozhem na troje sorte en Roj
ogrēniti navuzhit, is katire se bodesh
tudi per drugeh Pergodilshah snov vi-
shati, inu szer:

1. Is eniga Drevësa,
2. is ene Lukne,
3. od Tla, al semle.

§. 135.

Sploh Pomerkvanje.

Per Ogrębanju tēh zhębell moresh
sploh samękat:

1. De ne bodo nekol usse na enkrat
noter v' Pajn se spraule, usselęj bodo
she nektere okol letale; de bodesh tē-
dej tudi taiste dobiv, tok moresh Pajn
en zajt na taistimo Męsto pustiti,

2. moresh ta nov ogrēnen Pajn pred
sonzam varvati, v'senzo postavit, al

pa nalaſh mo ſenzo narediți, ſzer ga bode ſonze ſupet ven ſignalu.

§. 136.

Ogrębanje od eniga niſkiga Drevęſsa.

Nar loſhęj Ogrębanje je, kader fe en Roj na eno teńko Vęjo eniga niſkiga Drevęſsa (v'ſhtauti eniga grojsda) vſęde, takrat:

1. Vęjo prov rahlo odręſhi, inu njo noter v'Paju deni, zhes en zajt pa Vęjo ſupet ven uſemi,

2. zhe pa Vęje nemoreſh odręſat, tok Trugo od ſpod podtekni, de bodo zhębelle prezę globoko noter v'Tru-
go viſle, takrat pa na Vęjo terkni, tok bodo zhębelle uſe na enkrat no-
ter v'Tru-
go padle,

3. zhe je pa Vęja toku mozhna, de fe ne puſti ſmęſit, tok pa s'enim Pe-
ręſsam, al pa ſhibzo zhębelle dol no-
ter v'Tru-
go oſsmukęj,

4. zhe pa reſtreſſene po Drevęſſo v' kupzah ſedijo, tok Pajn blisu njeh perveſhi, inu eniga, al drusiga taiftih kupzov (ſlaſti tęga vęzhiga) noter oſ-
ſmukni, tok bodo tę druge rade ſanym

potegnile, slasti, zhe je Matiza shę noter.

§. 137.

O d e n i g a v i s s o k i g a D r e v e f s a .

Zhe se je pa Roj tok viissoku na eno Drevo vſedov, de moresh s' Lojtro do njega, al pa zlo na Drevo lęsit, tok bode dobru, zhe bodesh eniga Tovarsha imov, slasti, zhe se je na konz eniga tenkiga Drevessa vſedov, Tovarsh nej Trugo (na eno shtango perwesano) na viissoko pod Roj dershi, ti pa is Lojtre, al pa is Drevessa na Vęjo s' Roko, al pa s'eno shtango terkni, de v' Trugo padejo; zhe tęga nemoresh, tok pa nektere shibze, al drugo Omello na eno Palzo perweshi, inu nję dol ofsmukęj, zhassę tudi Roj męd Vęjami pruti Dęblo sedi, takrat pa spodęj Pajn na en shtrik perweshi, inu ga sa fabo gor na Vęjo słęzi.

§. 110.

I s N a v a r n o s t j o s v o j g a s h i v l e n j a .

Zhe se je pa Roj toku vſedov, de ne moresh bres Navarnosti svojga shivlenja do nega priti, tok ględej, de ga

bodesh al s' Tręssenjam , al pa s' Terkanjam tamkēj prezhi , inu na en drugi krēj spraviv.

De se pa zhębelle supet ke nepovernejo , al pa zlo ne odjidejo , tok pa zhębelle , inu taisti krēj dobru s' Vodo poshkropi , sakaj Mokrote se bojijo. Zhe na taisti Vęji ni veliko leshęzhe , tok usemi eno rohno fhago , inu njo na shagej , de se dol perpogne , inu eno malo gorshi Legotnost h' Ogębanju perpusti.

Per enim takim Ogębanju sę bode en uſsak zhębellar sam vędov pomagat.

§. 139.

I s L u k e n .

Zhe se pa Roj v'en votlu Dęblu , Luknjo , al tak Germovje vlsede , kir na nobeno visho srauno nemorefh , tok je ta sadni mitel : de ga s' Dimani ven na en drugi krēj ispodish , kir ga bodesh loshej ogrenov.

§. 140.

O d Tla , al Semle .

Zhafse savol shlehtniga Vremena , al pa , kir Matiza prov leteti nemore ,

se Roj na Tla , al v'Travo vſſede , taiftiga je zlo lohku ogreniti , kar Trugo mo s'odperto konzhenzo pred nega poftavi , tok pojde sam rad noter , pa nym ſhe ti s'enim Peręſsam noter pomagej .

§. 141.

Shakel sa Roje.

Zhe nozhesf tulkajn Muje , al pa Nevarnosti per Ogrębanju imeti , tudi , de fe kę Matiza ne sgubi , de Roj nasaj ne potęgne , ne vjide , is tvojim , al tvojga ſoſſeda Rojami fe ne smęſha , tok snash fi pufititi en shakel narediti , katir je is tenke Preje , koker en sito ukup ſtkan , toku , de obena zhębella nemore ſkus ſleſti ; taifti je (poglej to 3. Tab. to 10. Fig.) enimo fako , al Rauſhelnno ſlo glih , je 7 ſholn doug , inu na konzo 20 zoll ſhrok pruti verho smęram vofhej , tok , de per verho komęj 14 zoll ſhrokosti odmiri ; od sno- tręj pridejo 4. tenki Obrozhki a. a. a. a. katiri fo eden od drusiga glih delez̄h pervęſani , od ſgor per c. ſhe en pov vatla ſroviga Platna zhes ta przedni obrozh zhes viſsi , katiro fe s'eno ſhnorzo gor na Pajn , katir sazhne ro-

jit, perveshe, 4. Palzhize b. b. b. b. bodo okol i'hakla na Obrozhke a. a. a. a. pervesane, de shakel na Dougust restegnen derfhijo.

§. 142.

Koku se leta shakel nuza?

Koker hiter sazhne Roj venjeti, tok rozhno ta przedni konz shakla c. na Pajn perveshi, tok, de obena zhebelia ne bode mogla memo ven sleteti, od sadej pak i'hakel perusdigni, toku, de bode pruti Pajnu glih stav, toku dougu, de bode vefs Roj noter.

Leta toku ujeti Roj nektere stopine od zhebellnaka dol poloshi, vsemi taisto Trugo, katira je sa Roj perpraulena, konzhenzo odpri, shakel od sprzed offnej, inu ga na Trugo perveshi, inu zhebelle noter strssi, zhe so she nektere zhebelle v' shaklo, tok ga le toku pruti Trugi postavi, de bode sonze na nega fialo, tok bodo same v'Trugo slesle.

Zhe pa zhebelle ne bode otle noter v'Trugi obstat, tok je snamine, de je Matiza noter v'starzo obstala, tok binym mogov eno Matizo perpravit, (§. 95.)

Letu sħe samerkj , de ne bodesh shakla prehitro , al pa preposnu na Rojenza pervesov ; ne prehitro , de ga od Roja ne smotish , ne preposnu , de kę en pov zhębèll ne bode sħe v'Lufto.

ENAJSTI ODSTAVIK. OPPRAUKI PER ROJAH.

§. 143.

Kader je en Roj sħe ogrēnen , inu na svojo Męsto postaulen , tok

1. Mo moresh en sazhetik h'negovi novi Wirtshofti dati , (glej §. 170. 171. inu §. 145.)

2. Tok dobro per starzo , koker per prędnimu Pęvzo , inu per Drujzah (§. 39. 40. 41. 43.) na Plemenjenje tे Matize pomerkat , de , zhe takrat ob Matizo pride , bodesh

3. mogov nega Jalovini pomagat *)

*) Tud je dobro , zhe bodesh s' Rojenze , to je , taiste starze , katiri so vezhkrat eden sa drugim rojili , inu na Folku oshvohili , is enim mozhnim Pajnam premeniv , inu pre staviv , szer bi snali ob Matize priti , inu jallove ratat .

4. jest tudi imam Navado, de hmalo po Rojo starza ven potęgnem, inu usso Trodovsko falogo per glavah poręshem (glej §. 97. v' samerko) de natako visho sterd pershparam, katiro bi szer Trodi pojedli.

§. 144.

Postaulenje tēh Rojov.

Ta ogrēneni Roj nikar do vēzher tam ne pušhej, kir se ogrebov; koker nekteri dēlajo, sakaj nekteri hmalo sazhnejo ven lētet, inu si krej samer- kajo, drugi Dan tēdej svojo Trugo tam- kej ishejo, inu se motjo; tok tēdej ta ogreben Roj hmalo v'zhēbellnak postavi; taiste Roje, katiri imajo Divishko Matizo (§. 40. 41. 43.) nesmēsh prebli- su ukupēj postavit, de ne bode Matiza, kadar bode h'Plemenu ven letela, svoj- ga Pajnu s'greshila (§. 34. N. 6.) letu je tudi sastopit od starza, katiri je Roj dav (§. 39.)

§. 145.

Sazhētik zhēbellne Wirtshofti.

De pa bodo zhēbelle v'tēmo novi- mo Pajno raishi obstalle, inu vēzhi

Vesselje h' Delle doble, tok nym en
koss lępiga sata od spręd gor na sgorno
Dillo pertissni, al zhęss, al po dou-
gem, to drugu Dellu bodo potler po
taistimo satu vishale, meni taistu Del-
lu, katiru je po dougem, boll dopade,

1. kir v'taistimo imajo roune Gasse
pruti shrelo, tędję blishęj

2. is taziga Della se loshęj preka-
dijo

3. letu Delli, satu, kir ima mejn
odstaukov, gręde hitru naprej.

Sat se tudi sa to od sprędję pertissne,
de se od sprędję vsędejo, iuu tam Dę-
llu sazhno, sakaj tam se loshęj super
svoje sovrašnike branjo (glej §. 27.
v'samerko).

4. Zhe bode svunęj shvoh Pasha,
al pa shleht Vreme *), tok moresh
Roj futrat.

5. Per Ogrębanju nikar Truge s'Mę-
dam ne mashi, skus letu bi lę Roppar-
ze pervabou.

* En Roj lę na 5. Dni Futra s'sabo usame,
zhe tędję shleht Vreme dęl terpi, koker
5. Dni, tok ti shę mogov lakat.

Pomerkanje na Plemenjenje tę Matize.

Kir tędęj ena Divizhenza more h'Plemeno ven leteti (§. 51.) tok se lohko takrat sgubi (§. 34. N. 6), eii nagli Desh njo sna pobiti, Tize, serfhęni, osse njo snajo pojesti, se sna v'en drugi Pajn sgreshitit, iuu umorjena biti (§. 144.), nar ta vęzhi Nevarnost, de bi en Pajn jalov ne ratov, je takrat (§. 57.), tok tędęj s'kerbnu vezhkrat pomerkęj, zhe taki Pajnovi nifso ob Matizo perfhli (§. 59.) denym sa zajta h' Pomozhi pridesh (§. 96.)

Pobiranje tęh Matiz.

Drujzi imajo vęzh Dęll vezh Matiz (§. 43.) ta istih nalovi, kolker moresh (§. 131. 132. 133.) al bode pa Roj katiro imov, bodesh lohko is negoviga Pokoja, al pa is shumenja, iuu Tękanja dol vsęv (§. 59.), zhe obene nima, tok mo eno saperto s'fhkatzelzo vręd noter postavi.

Per tēmo isrojenimo starzo bodesh tudi zhafse, hmalo, koker bode Roj ven odshov, vezh mladih Matiz na shov, katire nisso s' Rojam ven shle, inu bodo od tēh domazhiih zhębell pre gajnane, po fatovju sem ter ke lasle, taiste moresh pa lę vurno ulovit, pre den se supet med fatovje ne īkrijejo.

§. 148.

Matize s'hranit bres Plemena.

Letę vlovlene Matize v'eno shka telzo sapri (§. 96.), inu nję noter v'star za, al pa v'eniga drusiga njeh glihe tok bliso zhębell postavi, de nie bodo ob sędle, inu tē saperte futrale, katire bi na Frajosti umorile. Na takо visho snajo dougu shivęti, zhe bodo pa zhes 3. Tędne stare, tok ti ne bodo nezh pomagale (§. 55.) satu, kir nisso plemenite, tok nje raishi

§. 149.

Pusti splement.

Letu se pa toku sgodi: eno takо vlovleno, inu saperto Divizhenzo s'flikatelzo vręd v'en męjhen (eno Pęd
k 2

doug) Pajnizh postavi, inu mo nektere shlize zhębell is drugih Pajnov noter deni, potler ga na epe 3. al 4. Dni, al v'zhębellnako, al pa na enimo tem-nimo krajo sapri, (s' Dušhkam) inu ga futrēi, zhes leta zajt se bodo zhębelle Matize navadle, tok snash Matizo fręj spusfit, inu zhębellam odteknit, kir tedej zhębelle, inu Matiza bodo fręj ven lętale, tok bode v'kratkim zajtu obhojena.

§. 150.

Koku fe snajo take Matize sanuzat.

Eno tako novo Plemenitenzo snash
 1. is zhębellami vręd v'eniga Jalovza, zhe katirga imas'h, prekaditi,
 al pa

2. famo Matizo vunkęj vseti, inu Jalovzu dati, tēmo malimo Pajnovo pa supet eno Divizhenzo sa Plemene-nje noter postavit (§. 149.) al pa

3. snash ta męjhni Pajnizh na Jalovza postavit, inu na tako visho en Nastavik (§. 27.) na njega naredit.

DVANAJSTI ODSTAVIK. OD KUNSHTNIH ROJOV.

§. 151.

Sazhëtik tēh kunshtnih Rojov.

Sdej she lę v' nashih zaitah so zhę-
bęllarji leto kunsht sneshli po svoji
voli Roje naręjati, bres tega, de bi
na te naturne Roje zhakali.

Leti kunshtni Roji se na sploh ime-
nujejo : Narejanzi , al pa Odsetki.

§. 152.

Vezh forte.

Is vezh fort tazih Rojov ozhem lę
nektere popissati.

§. 153.

I. Sorta.

Is eniga Pajna dva narediti.

Is eniga powniga mozhniga Pajnu
en tolko zhębell , kolker je h'enimo
Rojo potrebnu , s' Matizo vręd , v'eniga
prasniga prekadi (koker §.97.) , starzo
pa popręd Trodovsko salogo per

glavah porešhi (koker §. 143.), po tém ga sapri, pa mo (dobro samerkęj) na vezh krajah Dushik pusti, de se ne sadushi *), inu ga na en drugi kraj prenessi, inu ga tam pusti, de si eno Matizo svali (§. 94.) zhe nimash obene saperte, de bi mo njo dav (§. 150.) ta novi Pajn s' golimi zhębellami pa na Męsto tęga stariga postavi, sato, kir so zhębelle taisti Nalęt shę navajene. De nję pa bodel'h popręd h'Dello perpravov, tok njem snash en fat s'Mędam, inu eniga s'salogo is poprędfchniga starza noter postavit (glej §. 145.)

Zhe bodesh zhes 13. al 16. Dni v'temo prenessenimo starzo Matizo flišhov pęti, tok je eno snamine, de si je vezh Matiz słegov, inu ozhe rojiti **). Kader bode starz na ptujmo krajo, svojo novo Matizo shę splemeniv, tok ga snash supet v'tvoj zhębellnak nasaj prenesti, zhębelle fo do tais-tiga malu svoj Nallet shę posabile.

*) Mo snash na sadni konzhenzi nektere Lukanze svertat (glej §. 94.)

**) Zhe ga bodesh pustiv rojiti, tok bode prevezh oflabie, tok raishi sturi, koker te vu-zhi (§. 94.).

2. Sorta.

Is 2 Pajnov 3 narediti.

Vsemi 2. mozhna Pajni a. inu b. al pa enga mozhuiga a. inu enga średniga b. Pajn b. vsemi is negoviga c. inu vſe zhębelle is nega s'Matizo vrēd na prasno Trugo d. prekadi (§. 97.), leto Trugo d. s'golimi zhębellami postavi na kręj c. namęst b. starza b. pak rozhno postavi na tęga mozhniga a. inu mo s'nim en Nadstauk naredi (§. 27.) pa le rozhno, de se saloga ne ohladi, zhes Nozh bode is a. tulko zhębell perfhlo gor v'Pajn b. kolker njeh je sa en Roj potrzebnu, tok tędej perhodno Jutru snash supet Pajn b. is a. dol vseti, Vęhe, inu to spodno Dillo sadęlat, inu obedva ½ Ure pustiti v'shtriz ukupęj statı, de bodesh vidou, v'katirmu je Matiza (§. 60.) po tem pa Jalouza prezħ neli, inu sturi s' nim, koker najdesh (§. 152.)

Zhe pa nozhes h s'Prenafshanam tolkajn Muje imęti, tok pa obedua Pajni 8, al 9. Dni, eden na drugem ukupęj pusti s'odperteim obojem shręlam, de se tudi tę sgorue uavadjo od sgor,

ven, inu noter lętati, potlernym pa
sosstvu al Tovarshijo, sadelaj, de ne-
bodo mogle ukupęj sahajat, katirga
med njëma bodesh vidov, de je Ja-
louz, tok mo eno plemenito Matizo
dej (§. 150. 96. 97.)

§. 154.

3. Sorta.

Bres Dima, inu Nepokoja tēh
zhębęll.

Namęst tega poprějsniga Pajnu b.
snash tudi eno prasno Trugo na tega
mozhniga a. gor naftavit (§. 34. N. 7.)

Leta Nadstauk moresh she lę napra-
vit, kader so se zhębelle shę przed pog-
mirale, inu shę sazhęle Vojsk dęlat,
pa vender toku sturi, koker te vuzhi
§. 145. tudi obedva shręla odperta
pusti.

Kader bodesh vidov, de hode ta
sgorni Pajn tulko zhębęll, Vojska,
Medu, inu saloge imov, de bode gvav-
tig sam swoje Pohishtvo dershati, tok
nym sosstvo al Tovarshijo sadęlej, pa
vender ussakaterga savol tega navad-
niga Nalęta na swojmo Męsto pusti, inu

(153)

Jalovza s' Matizo previdi. (§. 148.
inu 150.)

§. 155.

4. Sorta.

Is vezh Pajnov en Roj napravit.

Snash tudi ta s' Dimam prekajen Paju b. (§. 153.) dergazh s' zhębellami napovniti : Vsemi en prasni Pajn , inu v' taistiga is vezh Trug zhębell na dęvaj , al pa , kar tę pred shrełlam sedeozhe noter omedi , tolko , kolker męnish , de njeh je sa en Roj potrzebnu , potler pa tę vkup namedene zhębelle noter v'ta prekajeni Pajn b. streszki , inu sturi s'nimi , kar te vuzhi (§. 153.)

§. 156.

5. Sorta.

Na eno drugo visho.

Snash tudi tę v'ta prasni Pajn ukup spraulene zhębelle (§. 155.) tudi v'taifimo prasnimo Pajno pustiti , inu mo eno Matizo , al pa , zhe taiste nimaśh , en sat mlade saloge , eniga pa s' Mędam dati , potler pa s'nim sturi , kar najdesh v' §. 153.

6. Sorta.

Is eniga mējhniha Matizniga
Pajnizha, en velik dober
Pajn napravit.

To malo Betuze zhębell v'eni majhni Trushizi, al shkatli, v' katire si en sat saloge sa novo Matizo svalit postaviv (§. 94.) al pa v'taiste lę eno Matizo s'hrauiv (§. 149.) snash s'drugemi zhębellami pogmirat (§. 155.) pa tudi tukej moresh zhębelle przed v'eno prasno Trugo na brati, inu potler she lę s'to malo Matizhno Trushzo ukuej sdrushit, (koker §. 150.).

§. 158.

7. Sorta.

Skus smoto tēh zhębell.

Ob zajtu, kader je nar vezh zhębell svunęj na Pashi, tok usdigni en mozhen Pajn is negoviga kraja, inu na taistiga Męsto eniga prasniga postavi, katiri bode vnimo glih, de toku tē nasaj leteozhe zhębelle se bodo v'taistimo vkup sbirale, inu menile, de bo-

do svoj Pajn tam neshle, starza pak moresh od zhębellnaka prezh nesti; v'to prasno Trugo moresh en sat saloge noter postavit (§. 56.) kir se pa sna sgoditi: de bi zhębelle taistiga satu hmalo ne obsedle, ampak pustile, de bi se saloga ohladila, tok bode ſhe boll, zhenym eno saperto Matizo noter postavish (§. 148. 150.) de pa kę tudi zhębelle ne bodo raishi v'tę blishne Pajnove, koker pa v'tęga prasniga noter fhle, bode dobro, zhe bodesh tę pouhne Pajni odmeknov (§. 34. N. 6.)

TRINAJSTI ODSTAVIK.

OD SADERSHANJA, INU UKUPEJ
DĘVANJA TĘH ROJOV.

§. 159.

Veliku Rojov je shkodliv.

Koker snajo Roji nekterim zhębel-larjam nuzni, tok tudi nekterim shkod-livi biti, koker per glihe: zhe en Paju prevezh roji, sakaj ſkus letu

1. more starz toku dobru na Folku,
koker na sterdi oſlabeti

2. zhębelle, katire se s'Rojmi, inu
s'falogo motjo, tudi menjn noter nos-
sjo (§. 118.)

3. tudi vezh pozirajo, nękęj sa fa-
logo (§. 74.) nękęj pa sa perhodno Rai-
sho (§. 50.)

4. Druž pak slasti ta posni komęj
eno 3. al 4. fatke naredi, inu she to
Betuze sterdi, kar njo pernesse, njo
sa falogo ponuza, tok tędej more, zhe
ne hmalo Jeszen, tok faj zhes simo,
al pa guifhno ſpomlad od Lakote po-
ginit.

§. 160.

Na 2 vish nję lohko sadershish.

Zhe tędej imash tolko Pajnov zhę-
belle, kelker je twoje Naprějvsetje, de
nję ozhesz imeti, inu shelish lę veli-
ko sterdi, inu Vojska perdełati (§. 117.)
tok moresh pred všsem ſkerbęti, de
bodesh Roje sadershov; letu pak na
2 vishe samoresh sturiti:

1. Pręd, koker se bodo zhębelle sa
Roj perpraulale,nym moresh en vę-
zhi Prestor narediti.

2. Zhe so pak zhębelle sa Roj shę perpraulene,nym moresh trodovsko salogo, inu Matizne Turnzhe ven poręsat.

Pa ne bodi toku nevumen, de bi kę otov zhębelle skus Lakoto od Rojov nasaj dershati, kir se taiste skus Futer gmirajo (§. 74.) ti bi nję ręss sadershov, pa bi si tudi zhębelle fęntov.

§. 161.

P e r v a V i s h a.

Skus vęzhi Prestor.

Vezhkrat zhębelle rojijo savol majhniga Prestora v'Trugi, inu savol Vrozhine, katira je v'męjhni mo Prestori vęzhi (§. 37.) v' vęzhimo Prestoro ne bodo na Roj misslige.

Prestor se pa sna skus Perstauke, to je: Podstauke, Nadstauke, v'śred perstauke, srauno perstauke, sat perstavke vęzhi naprawit; pa samerkej: leti perstauki morejo przed naprawleni biti, przed se zhębelle li'Rojo perpravjo, sakaj, zhe so zhębelle shę k'Rojo perpraulene, tok twoji perstauki ne bodo nizhi pomagali.

**Kaj se rezhe Podstauk, al Nadstauk,
fi sgorej (§. 27.) flishov.**

En frēd Perstauk pa imenujem, kadar enimo Pajno, katir shē ima en pouni Nadstauk, al pa en pouni Podstauk, pa taistiga prezh usamein, potler pa eno nifko Trushzo prasno, koker naj-desh (v' §. 28. inu na 3. Tab. 1. Fig.) na taistiga postavim, na leto prasno Trushizo pa supet ta pouni Nadstauk nasaj dēmem; rauno na tako visho se tudi ta drugi Podstauk napravi, tok, de ta prasna nifka Trushza v' frēdo pride (glej v' tē 3. Tab. Fig. 2.) en taki v' frēd Perstauk nar bol gvi'hno Roj sader-shi, satu, kir zhēbelle v' frēdi nekol prasniga Prestora ne terpijo.

En srauno Perstauk se rezhe, kadar 2. Truge vkupej stijsnesh, jnu zhes obēdvē stranskē Dille Lukno naredišh, de zhēbelle lohko ene h'drugem gredo.

Tēh stranskikh Perstaukov, inu sad perstaukov, katiri bodo od sad h'Tru-gi perdēlani, jest nimam Navade napraulat, dergazh, koker v' vēlki fili, kader nimam dergej Prestora, Prē-perstauki se pa nesmējo napraulati, sa-to, de zhēbelle Frajost imajo ven lētat.

D r u g a V i s h a.

Skus ven Resanje.

Zhe pa bodesh pomerkov, de se zhębelle vender h'Rojo perpraulajo (§. 45.) de sinym glih vęzhi Prestor sturov, tok ni drusiga Mitelna, koker, de njęh rojno Dello fęntash, to je de salogo, inu Matizne Turnzhe ven poręshesh; kir bi pa sa zhębellno salogo shkoda blo, tok pa le trodovsko salogo, inu Turnzhe poręshi, bres Matize pa ne bode rojiv (§. 38. 39.) tędej eniga taziga starza is zhębellnaka ven vsemi, okol ga oberni, to spodno Dillo mo odtergęj, inu vše na Robęh per satovjo najdene sadęlane Matizne Turnzhe ven isręshi (§. 13.) potler pa trodovsko salogo (§. 12.) katiro bodesh lohko sposnov, per glavah s'enim vojstrim Nosham poręshi (§. 143.) zhe je shę is kapzami sadęlana; katira she pa ni sadęlana, taisto pa s'fatam vręd ven isręshi, zhe ni preposno Jessen, de bi zhębelle taistek Lukne kę ne mogle sadęlat, inu zhes simo tę potrzebne Toplote imęti.

Zhes 14. Dni moresh letu supet sturiti, satu, kir zhębelle svojo Dęllorade ponovijo.

§. 163.

Sadershi Druze.

Zhe pa ozhesz te przedne Roje imięti, Druze pak saderfhati, tok rau-no toku ven sreshi, koker si flishov (v' §. 162.) pa s' tem Reslozhkam: de ne bodesh uszeh Turnzhov poręsov, ampak eniga, inu szer ta nar vęzhiga, inu lępfshiga pustiv, sato, kir starz, kadar je Roj shę ven potęgnov, she obene isłeshene Matize nima (§. 38.)

Satoręj moresh rau-no na taisti Dan, kader je Roj ven shov, letu sturiti, zhe bodesh pa famo trodovsko salo-go ven ręsov, tok ne bode nizh pomagalo.

§. 164.

Vkup Devanje tęh Rojov, inu tęh slabej Pajnov.

Jest sem szer sgorej §. 131. 132. popissov, koku se Roji vkup dęvajo, pa lę taki Roji, katiri she niſo ogręnenii,

sdej ti pak ozhem povedat: koku se ti ogreneni Roji, inu sfer taki, katiri so shë nékéj satovja napravli, inu tudi taki starzi, katiri so flabi, inu bi se zhes simo prerediti nemogli, vukup dëvajo.

Pervizh pomerkęj, al she kej Pashe napręj stoji? sakaj en taki osheneni Pajn more she nar mejn en Męsz Pa-sho imeti, de si sa simo kęj Futra perpravi;

V' našnih Deshelah se en Roj, katir she lę Męsza Julia (mali serpan) pride, ne bode mogov prerediti, zhe ne bode na Ajdovimo Poljo stav, zhe ga pa tej postavish, se bode prerédov, de bi si lih she lę v' Męsza Augusta (veliki serpan) rojen biu.

§. 165.

Perva Visha.

Katir tedej take Pajnove ozhe vku-pej osheniti, tok nej te flabeishi, katiri imajo mejn Vojška, inu sterdi, s Dimam v'eno prasno Trugo prekadi (§. 97.) med lętem, kadar bodo zhe-belle ven lęsle, tok Matizo vjem; zhes ene 3. al 4. Ure, kir bodo zhebel-le svojo Jalovino sposnale, tok njeh

na eno Erjuho ven strëssi , potler ta drugi Pajn (s'katirim ga ozhes h oshe-niti) is odperto sadno konzkenzo pred një postavi , tok pojdejo s' Vesseljam noter ;aku bi një pa od sazhëtka hma-lo noter strësov , tok bi se klalle.

§. 166.

Drug a Vish a.

Snašh tudi temu slabëifshimo Pajno negovo Matizo prezha vseti , potler pa zhes ene 2. al 3. Ure s' taiftim na tega drusiga en Nadstauk narediti (§.98.)

SHTJERNAJSTI ODSTAVIK.

OD POGMIRANJA STERDI, INU
VOJSKA.

§. 167.

Povékshenje tèh Pajnov sa sterd, inu Vojsk.

Sgorej (§. 161.) sem te szer vuzhiv, koku imash v' tvojmo Pajnu en vëzhi Prestor narediti , pa le sato , de bi zhë-belle od Rojov nasaj dershov ; sdëj pa

ozhimo v'Pajno vəzhi Prestor nareditī, sato , de bi ti vezh Vojska , inu sterdi dobiu , de tvoje drushne zhębelle per dobri Pashī v'svojmo napounenimo Pajno ne bodo prasnuvale.

Sdęj pride lę na te , al ozhesħ vəzħ Vojška , al sterdi imeti.

§. 168.

S a V o j ſ k .

Zhe ozhesħ vəzħ Vojšha dobiti , tok nemoresħ nezh bolshiga sturiti , ko-ker : de en frēd Perstauk napravish (§. 161.) , kader bode eden povn , tok pa eniga drusiga pod taiftiga , al pa namęst taiftiga noter deni (§. 27. 28.)

§. 169.

S a S t e r d .

Zhe imash en Pajn , katiri fzer fhe ni do kraja s' Vojškam dodęlan , pa vender ima.

1. Tulko zhębell , de ne morejo vſse h'fatovjēmo Dello perstopiti.

2. Zhe so tudi vſse zelze povne Medu , saloge , inu Roshniga zvęta.

3. Zhębelle pak (povne Medu) al pred shrēlam , al pa v'Trugi svunęj sa-

tovja prasnujejo. Aku bi tèdèj prasno satovje imèle, bi lohko svoj Mèd odloshile, inu supet po frishniga shle; zhe pak bodejo novo satovje dèlale, tok bodo veliko zajta sgubile, inu ta dobra Pasha bode prelhla; tok tèdèj.

§. 170.

To prasno satovje perhrani.

Zhes zèlo Lèjto bodesh imov Perloshnost taziga satovja dobiti, koker:

1. Per Odjemavanju

2. per Futranju s' pounim satovjam, is katirga zhèbelle Mèd ven potègnejo, inu satovje ozhèdjo

3. per ven Rèsanju (§. 162.)

Vfse taisto satovje, de si bode lih majhno, vkup na eno shpago nabèri, pa tok, de se ne bode eden tèga drusiga tishov, inu na enmu hladnimo, inu suhimo krajo na 2. shhebla obèssi, taisto potler

§. 171.

Noter v'Trug o pertissni.

Letu prasno satovje v'en prasni Pajn, al Trushzo, al tudi v'shkatlo snotrej gor pertissni, eno Versto srauno tè drugè, inu toku delezh eno od tè dru-

ge, koker szer zhębelle navadno swojo fatovje dělajo. Trushza , al shkatla sna biti vęzhi , al majnshi , koker je tvoj Pajn mozhnej , al pa slabej , pertisnit snash pa toku : vsemi en koſ shelęsa , inu ga resbeli , potler s'taifstom po tēmo sgornimo Robo po fato potęgni , toku , de se sazhne zediti , potler ga pa rozhno pertisni ; letu snash tudi sturiti per fherjavzi , al pa per Plemęne ene goręzhe vojfhęne svęzhe , al pa Tręske.

§. 172.

N a d s t a v i k .

S'eno tako is prasnim satovjam natękneno Trushzo , al shkatlo tvojmu Pajno en Nadstavik naredi (§.27.) , zhębelle bodo hmalo gor slęsle , inu s'posębnim Flissam viſo fatovje ozhędle , boll pertisnile , popraule , ta średni Prestor s'fatovjam , inu zęuze s'Mędam sapounile .

§. 173.

A l p a f a t o v j e n o t e r v ' t a
vęzhi Pajn pertisni .

Snash tudi to prasno fatovje na maihneh Dilzah med Lozne denit

(§. 84.) inu taifc v'eden taki Pajn postavit, katir je szer slo drushen, pa s'he ni do kraja dodełov, pa moresh toku postavit, de se szer ne bode uniga satovja tishalo, pa vender tēh krajnēh zhębell dotechnilo.

Kader bode leto satovje med Loznam shę s' Mędam napovneno, tok ga ven vsemi, zhębelle s'enim Peręsam odmedi, inu sterd v eno Posodbo iszélz vunkej stresssi, sęj bo rada tekla, dokler je s'he frishna, po letem pa to isprasneno satovje supet, koker przed, noter postavi, de ga napovnjo.

Na takо Visho snash per dobri Pashi szer veliko, inu tega nar lepfshiga Medu dobiti, pa vender tudi sebi vezh Muje, inu zhębellam Napokoja naprawit.

Tok tēdej bode boll: de to prasno satovje, zhe nemoresh Nadstavka narediti, noter v'Pajn pertisnesh (§. 171.) zhe shę ni do kraja dodełan, pertisni od sad, al pa spręd, al tudi na obedvch krajēh, zhe je slo zhębell; zhe pa ni toku slo drushen, de bi mogov vso satovje obłęsti, tok tega nikar ne dělaj, ti bi lę Perloshnost dav, de bi se zhervi v'to orasno satovje vgnęsdili.

**Skus Omladenje tēh
Pajnov.**

Sdej ozhem jest mojo zhębellno Wirtshoft popissat, katira je meni vſelęj dober Dobizhik pernessla. Jest skus taisto :

1. Moje zhębelle sadershim od Rovjov, inu ne pustim vezh rojit, koker lę tulko, de si svoje predane Pajni samęstem.

2. Jest dobim vezh Medu, inu Vojfka, inu s' taistim vręd tudi ponovim vſe moje Pajnove, toku : de obedennima zhes 2. Lęjta stariga satovja.

3. Jest obedne zhębelle ne samuzhkam savol Medu, al Vojfka, ampak nję per frishnimo, inu sadravimo shivlenjo perhranim, de mi perhodno Lejto supet Medu pernesso.

4. Jest tudi ne podręshem lętaſſ en pov od spręd, h'Lęjtu en pov od sadę s' salogo vręd, ampak s' veliko skerbjō salogi saſhonam, de sa perhodno Lejto vezh dělounih zhębell sa moi Nuz perdobim. Koku pak tēdj sturim ?

I. V i s h a.

Moje Wirtshofte per zhębellah.

Jest imam (per glihi) 4. Pajnove a. b. c. d. med tēmi je c. inu d. is lanskem, a. inu b. pak is prędlanskim satovjam nastaulen, a. inu c. sta mozhna Pajnova, b. inu d. pa eno malo fhvohnej. Spomlad njeh pustim dęlat, de se sadost zhębell sleshejo, inu she saloge na nossjo, tudi nektere dęlne snamine skashejo, de se h'Rojo perpraulajo (§. 46.) takrat vsamem Pajn a. inu ga sjutręj, al pa svęzher s'Dimam v'eno prasno Trugo e. prekadim (§. 97.) inu mo ven is a. ena dva, koker eno Dlan velika satka sa eni sazhętik negoviga perhodniga Dęlla noter postavim *)

*) Kader bodesh zhębelze na tako visho prekadiw, tok morosh letu sturiti, kader bode dobra Pasha od svunęj, szer bi mogov nje futrat, pa tudi per dobri Pashi na Futer ne posahi, zhe shleht Vreme pride. Jest pak, de se taiste Muje ręshim, toku sturim: jest usse taiste shkatle, katire ob Ajdovimo zvętjo nad Pajni nastavim, inu poune dol usameim, zhes simo perhrauim, kader ozhem en Pajn prekaditi, tok eno tako shkatlo

po tém nessem e. na taisto Męsto, kir je przed a. stav, Pajn a. pak povęsnem gor na c. Koker en Nadstavik, to pa lę hitro, de se saloga ne ohladi, sdej premiśli:

1. Pajn e. ima veliko vezh zhębell, koker nar ta gorfhi pervi Roj, inu sna per dobri Pashki v'io.Dnęvah s'novim satovjam povn nadęlan biti.

2. Je e. omlajen, inu prezej dovgu od Roja sadershan.

3. Pajn c. pa, kir ima ta dober Nadstavik a. bode sa fę, inu sa a. s'veliko vezhim Flissam nossiv.

§. 176.

2. V i s h a.

b. inu d. koker ta 2. slabęishi Pajnova pustim she ena 2. al 3. Tędne dęlat, potler pa sturim s'nym, koker sgoręj s'a. inu c. Pajn b. prekadim v'eniga prasniga f. leta bode namest b. pos.

s'Mędam vręd na to prasno Trugo e. od sgor nad odperto Vęko povęsnem, njo dobro okol samashem, potler she lę zhębellle noter prekadim, toku se raj Truge primejo, inu meni ni treba sa Futer skerbęti.

tavlen, b. pa povęsnem, koker en Nadstavik na d.

Sdęj sta tędęj a. inu b. noter v' Trugi: e. inu f. omlajena: c. inu d. imata nad a. inu b. dobre Nadstauke, vissi 4. so od Rojov sadershani, vissi 4. dobrí Pajnovi; meni ni potrzeba skerbnu na Roje zhakat, inu snam ta zajt moje drugo Dello opravit.

§. 177.

3. V i s h a.

Zhes en zajt morem vender pomękat: ta 2. bolshi Pajnova: e. bres Nadstauka, inu c. s'fvc jim Nadstaukam a. bi vender utegnila se k' Rojo perpravlat.

Zhe je ſhe sadost perzajto v'Lějto, inu ſhe dobra Paſha, koker Ajdov zvętje (poſtavim od sazhetka Augusta) tok preſhenem zhębell is Pajna c, inu is negoviga Nadstauka a. v'eno prasno Trugo g. zhe je taifa premęjhua sa tulko zhębell, tok nji h'malo ta zhafs en Nadstauk, al pa Podstauk napravim; po lętem is a. taisto fatovje, katiro je s'Mędam napouneno, inu sadę-

lano , ven sr̄eshem , to drugo pa koker en Nadstavik na e. povēsnem.

Rauno toku b. inu d. noter v'Trugo h. preshenem , inu povēsnem b. na f. imam tēdēj na c. f. inu g. morebit ſhe na h. te zheteri Nadstavik , inu zhe je Lējtu prou dobru , snam tudi na en Pajn 2. Nadstauka naredit ; jēſſēnſki zajt pa te sadne Nadstauke dol pobe-rem , zhēbelle noter v'Pajn spodim , inu fatovje s'Mēdam sa moj Nuz ven porēshem *).

Zhe pa ozheſh ſhtevillo tvojih Paj- nov nagmirat , tok lē med Lējtam en taki Nadstavik s'zhēbēllami vrēd dol vsemi , inu Jallouzu eno Plemeniten- zo perpravi , koker najdeſh §. 148. 150.

---

*) Nekteri nevumni zhēbēllarji pa tok dobru Nadstavik , koker ta spodni Pajn poderejo , inu s'zhēbēllami urēd uſſe ſkup pomuzh- kajo , sakaj pa ? sato (pravjo) kir ne vēm , al je Matiza sgorēj , al spodēj , tok moreſh uſſelej (per Odjemavanju) zhēbelle is tēga stariga fatovja na tu mladu pregnati , tu sta- ru obdershi sa tvoj Dobizhek , tu mladu pa zhēbēllam puſti , zhe pa lē ozheſh vēdit , ki je Matiza , tok letu ſturi , kar te vuzhi (§. 153.) per ſrēdi , potler bodeſh hmalo vēdov , v'katirmo ni Matize , koker ti po- vē (§. 60.)

NB. Sdēj bi otov vofhit: de bi se nekteri zhębellarji v'letēh sdēj popiſanīh §§. 175. 176. 177. prov resglēdali, vīsi taisti zhębellarji, katiri

1. zhes zęlo Lęjto drusga ne shelijo, koker Roje, potler nję pa Jęſſen po nedoushno vmorijo.

2. Taisti zhębellarji, katiri, kir veliko Rojov shelijo, inu tudi dobijo, pa taiste zhes simo od Gladu pustijo konz vsęti,

3. taisti, katiri svoje zhębelle smęram v'tęmo starimo fatovjo pustijo fędęti tok dougu, de v'taistimo poginejo,

4. taisti, katiri, de bi svoje zhębelle omladili, tək eno Lęjto ta sprędni konz, to drugo Lęjto pa ta sadniga s'salogo vręd podręshejo, inu skus taisto podręsanoo salogo nektere taushent mladih zhębell fęntajo.

Vīsę leti, shelim, de bi se is letęga Popiſsavanja navuzhili s'zhębello, taisto nuzuo ftvarzo boll v'zaker hodit, .tok bi veliko vęzhi Dobizhek, koker dossehmalo sadobili.

PĘTNAJSTI ODSTAVIK.

OD JESEN SKIGA OPRAUKA, INU
SZER OD PASHE.

§. 178.

Pasha mine.

Pasha sa zhębelle ne terpi dougo na enimo krajo; v'vezh krajah se spomlad sazhne, inu Mesza Julia shę jejna, inu takrat zhębelle ne dobijo tulko, koker sazirajo, inu vęzh Dęll na Polju, kir je dobra jęsęnska, al ajdova Pasha, tam pa spomladanske manka. Katir tędęj ozhe en pravi Dobizhik od svojih zhębell imęti, letu more taiste is eniga taziga kraja, kir Pasha jęnje, na en drugi kręj, kir she lę taista sazhęjna, prenesti; leto Prenashanie ti bode od zhębell s'dobrim Dobizhkam plazhano.

§. 179.

Vše Sorte Pasha.

Od vəzh fort Pashe ozhem lę te gorshi popisat:

1. Nar ta boll Pafha je ajdov zvęt,
inu fzer sato, kir Ajdo v'nashih De-
shelah skorej pousod, inu nar vezh fę-
jejo, tudi she lę v'Męsza Augusti sa-
zhne, kader shę obene druge Pashe ni.

2. Spomlad na zvętejozhih fshrokih
Traunikah zhębelle dobro Pascho naj-
dejo, kir pa v' Raunoti vęzh Dęll Pa-
sha na enkrat sazhne, pa tudi na enkrat
jęjna, tok fo

3. hribi bolshi, satu, kir tam v'Dol-
lini Pascha sazhne, inu pruti Vissokof-
ti taista del terpi.

4. Smręka v' nashih Deshelah skus
3. Tędne en fladik shonft is sebe poti,
zhe pa v' taistimo zajto en mozhen
Desh pride, al pa enu hladnu vreme
napade, tok sa taisto Lęjto popolno-
ma jęjnuje.

5. Pascha na Hojki fzer del terpi, pa
v' 6. v' 7. Lęjtah komęj enkrat se poti.

6. Zhęshnov zvęt (sem snefhov) de
je sa zhębelle zlo dober, pa ne terpi
del, koker 8. Dni, zhe tędję takrat
enu fshleht vreme pride, tok zhębelle
nezh ne dobijo.

Sdajovitnost.

Zhębella ne dobi veliko na eni sami Roshi , tok tędęj fallijo taisti zhębel-larji , katiri menjo , de zhębelle shę sa-dosti Pashe imajo , kadernym przed zhębellnakam en Blek s' Roshami , al pa is Aido obſejajo , nęj premisslio , de shę zhmerli , ferſheni , osse , inu dru-ga shvad , katira ſhe przed na Roshe pride , koker zhębella , veliko prezħ odsamejo .

§. 181.

Zhębelle prepelat je nuzno.

Kir tędęj na obenimo krajo ni take Pashe , de bi smęram terpela , tok imash ta nar boll Nuz le od tęga per-zhakat , zhe bodesh zhębelle na boll Pashe prestaviv ; od dobre Pashe zhę-belle shivijo , se gmirajo , ti sterd , inu Vojsk pernesso , dobri Pajnovi boll ratajo , inu ti slab gor jemlejo . Zęv Dvu-nęj je Nuz od Prepelavanja mojih zhę-bell ozhitnu sposnalu .

Bres dobre Pashe vſso kunſhtvanje per zhębellah nezh ne pomaga , Muja ,

zajt, inu ven Dajajnje, vſſe grēde na sgubo, tudi nar ti boll Pajnovi per ſlabi Paſhi morejo oſlabeti.

Taifta Paſha, na katiro zhębelle pre-nesſeſh, more biti dobra, inu ſtanovitna, sakaj ſavol ene kratke, inu ſlabbe Paſhe bi ſe Muja na plazhala zhębelle prenaſhat. Ena dobra Paſha pak ti bode twojo ven Dajajnje plazhala, de bi fi njeh glih zhes eno Millo de-lezh prepellov.

Szer bi ſnov rezhit: zhębelle per Iepimo Vremen i delezh letijo na Paſho! ręſſ je to, pa premissli:

1. De rauno ſkus letu dęlnu Lętanje veljko zajta ſamudijo

2. de bodo ſlo ſtrudene

3. de njeh veliko ven oſtane, ſlaſti, zhe en nagli Defh pride.

Tok tędję nemorejo tulko noter perneſti, koker per bliſhni Paſhi, zhe pa vender nimajo predelezh na Paſho letęti, tok je boll, de njeh puſtiſh na tem pervim krajo, sakaj zhębelle bi, aku bi blo bliſo, ſvoje Pajnove na tem pervim krajo iabſtojn iſkale.

Pasha v'nashih Deshelah.

Mi imamo fzer dobro Pasho v'na-
fhih Deshelah, pa bi vender she sna-
la boli biti,aku bi lę v̄si taisti, katiri
zhębelle shpogajo, po svojih Trauni-
kah, inu Vertah take sorte Roshe pos-
jali, katire fo sa sterd boll sdajovit-
ne,aku bi v'fvojih Borſhtah take Dre-
vęssa, inu v'teh shivih Plotah take
Germe nafadili, katiri fo zhębellam
boll perjetni, tok bi se skus zhębelle
veliko vezh perbirtvalu, inu tudi Muja
perfhparala zhębelle prenashkvat.

SHĘSTNAJSTI ODSTAVIK.

**NA KAJ SA ENO VISHO SE LOHKO
ZHĘBELLE NA BOLL PASHO
‘ ‘ PRENESSEJO.**

N a 2 V i s h e.

Vſsakateri leto dobro vę, de, zhe
ozhes h tvoje zhębelle na enimo dru-
gimo krajo imeti, tok moresh taiste

al prenēsti , al pa prepelati , koku se taiste prenesso , vſsak dobru vę , sdej te lę ozhem podvuzhiti , koku snash zhebelle tudi bres shkode prepelati ; is letęga bodesh tudi lohko dol vsęv , kaj je potrębnu h'Prenaſhkvanju.

§. 184.

Kakishne Pajnove.

Niſſo vſsakatere forte Pajnovi sa Prepelavanje , ampak taki , koker sem njeh sgorej (§. 26.) popissov ; fo nar boll ,

1. sa to , kir nimajo toku vſsokiga ſatovja , tok tędję imma ſadoſtno Mozh od sgor , de fe ti s' Mędam napovneni sati ne poderejo .

2. Kir je ſatovje niſko , tok fe toku ſlo ne ſashene , de fi lih Vofs rukne .

§. 185.

Kakifhen Voſs.

En vſsakateri Vofs s' Lotrajmi je dober , sato ; zhe fo lę Lojtre ſadoſt mozhne eno takо Tęsho noſſici . Lojtre na 3. al 4. krajah s' mozhnimi Shtriki , al ſhe bol s' kętnami prevę-

shi, pa ne napęto, de se bode moglo sagugat, kader bode Vofs ruknov; na taiste shtrike poloshi 2. s'shebli mozhno vkup sbite Dille, na Dille pa Pajnove, toku, de bode zhęss, to je, od ene Lojtre do tę druge leshale, bi snov tudi pod njeh flame na debello podloshiti, pa dobro pomękat, de bi blo flame povsod glihi, szer bi se Pajnovi na en kręj boll nagnile, inu satovje poderlo.

§. 186.

En possebni Vofs.

Katirmo se Dnarjov skkode ne sdi, si sna pustit en possebni Vofs sa to narediti; kar je per taistimu posębniga, tok je Gugenje (glej v' te 7. Tab. Fig. 1. 2. 3. 4. 5.) leta Vofs i. i. ima 2. spodna Legnarja: a. a 13. sholnov douga, per h. h. vkup sklęnenia, ima 4. mozhne, eno malo zhes en sholn viroke Rozhize; b. b. s' shelęsnimi shhangami na: a. a. perkowane, na taistih so (Fig. 2.) per d. d. mozhni Hakli, v' katire bodo ti sgorni Lęgnarji f.f. per e. e. e. e. (Fig. 3.) noter obęshani. Na letę sgorne Lęgnarje bo-

do Pajnovi na 3. al 4. Verste nalošeni (glej per g. g. Fig. 5.) katiri ti zęu oblošen Vofs naprej postavi. Ta 4. Fig. ti samo Gugalzo pokashe, v'ti 1. 2. inu 3. Fig. je pak vſakatero possebej resdjan. V'ti 4. Fig. bodesh pa zęu Gruſht vkupej sloſhen od strane sa-gledov.

§. 187.

Zhębelle sapri

Zhębellno Prepelavanje se ima lę po Nozhi sgoditi, takrat je bol hladno, zhębelle bol per Pokojo sedijo, inu per Paſhi nezh ne samudijo; s'vez-zhir, przedęu nję na Vofs nalohiph, tok zhębelle dobro sapri, katire od svunęj sedijo, nję s' Dima noter vsheni, pa pomerkęj, de nezh Dima noter v'Tru-gó ne pride, inu taiftih ne sadufhi, inu rauno sa to morefh po Dn̄evu tēm možhniim Pajnovam od sadęj goſto ſhtrikane Garterze namęſt konzhenze gor nabiti (§. 94.) vſse tē druge Od-pertje pa morefh dobro samasat, inu sabit, de obena zhębella ven ne vjide; ſnaſh tudi, zhe nimash takiga Gartra, prov rędko Platno, al prov goſto Re-

sheto gor nabiti. Vsse , kar per Pajnovih ni terdo naręto , morefh perbiti , koker konzhenzo , shręlo , ti sgorne Vęke , de se per Voshni kęj ne omaje , inu zhębelle ven ne vjidejo.

De bodo pa zhębelle per voshni vezh Lufta imęle , tok snash shręlo s'prevotlenim Plehem , al s'lukenzhas-tim Lonzharskimi zhępinami , al tudi s'mejhnimi smrekovimi , al hojovimi Vęzami sadęlati .

§. 188.

N a l a g a n j e .

Pruti vezhir sa zajto more voss s' fhrikmi , inu kętnami blisu zhębellna-ka perpraulen biti , de bodo ſhe sa Dnę Pajnovi nalosheni , sakaj ,aku bi zhę- belle kakſhno odpertje neshle , inu ven fhle , tok bi teſhko blo njeh po Nozhi nasaj spravlat . Pajnovi bodo ter-do eden per drugimo 3. al 4. Verſte verh eden drusiga naloshene (§. 186.) od 20. do 32. Pajnov po njeh Tęshi je na en Voss sadoſt , inu ſzer toku , de bodo shręli vfse na en kręg ględali , inu Dougost od Pajnov , vfse ſpręk zhes Voss nalosheni . Spomlad , inu Jęſſen ,

kader je satovje (slasti to mlado) bol kerhko, bode boll, zhe njëh bodesh na Robe naloshiv, to je toku : de bode ta sgorni Plat od spod pershov, tok se bode menjn odtergalu; po Lëjtu pak bode boll, zhe njëh bodesh, koker samë na sebi leshijo, naloshiv.

§. 189.

P e l l a t.

Kader shë bode Voss dobro povësan, pa toku, de vosno Gugejne ne bode sadershano, tok snash sazhet pellat al s'kojnji, al pa she boll s' Vollmi, pa lë po zhassu, slasti na shlehtnih Potah. En sastopni zhëbëllar more smëram per vosu biti, de sna rozhno pomagat,aku bi se kej permirlo. Na Potu moresh vezhkrat s' Vosam obstat, inu posflushat: zhe katir Pajn slo shumi, leto bi blo en fnamine, de mo je prevrozhe, taistimo moresh vezh Lufta dati; kir pa po Nozhi pellash, tok shiher bres vëse Nevarnosti enimo takimo shrelo odpresh, zhëbëlle dobrih Pajnov bodo szer ven perlesle, pa ne bodo prezhlëtale; s' Diniam një eno malo pokadi, de njëh na-

saj spravish, potler pa shiher napręj pellash. Nikar se na perblishuj taistimo krajo, kir so shréli, skus leto bodo zhębelle resdrashene; kader se shę pa sazhne daniti, to ję pręden sonze gor gręde, moresh supet shréle sapreti, fzer bi snali Ludji, inn slasti shvina v' Nevarnost prite.

§. 190.

Delez h pellat.

Zhe nemoresh v'eni Nozhi do taiftiga kraja priti, kamer si zhębelle namenov, tok moresh s'jutrej od zęste prezhe do ene Hishe (savol Legotnosti sa shvino) pellati, tam kęj pa zhes Dan všsem zhębellam shréle odpreti, inu njęh ven spustiti, de bodo lętale, na vezhir njęh pa supet sapri, inu peli napręj; to drugo Nozh se ti ni treba bati, de bi se zhębelle sadushile, one bodo boll pokojno sedelle.

§. 191.

Del slaganje.

Zhe se bode samoglo sgoditi, inu perpuftilo, tok:

1. V'temo uovimo zhębellako
Pajnove rauno na take Verste , koker
so Doma ble , postavi , tok se ne bodo
v'ivojmo Letanju motile.

2. Imalo vse shręle odpri.

3. te sadne Garterze prezh usemi ,
inu s'konzhenzo sadelaj , pred pak :

4. Pomerkęj , zhe se je męd satovjam kęj poderlo , leto se per tēh mla-deh nar pred permiri , zhe je katir poderti sat s' Mędam povn , tok ga ven vsemi , te prasne pa s' Tręskami gor perfhpili.

5. Zhe je pa vse na en kup padlu ,
tok sej en tolko gor popravi , de bode
Pajn , koker zajt pernesse , shivesh
imov.

6. Taiſti Pajnovi , katiri zlo nezh
Medu nimajo , morefh ta perva 2.Dni
futrat , de h'Mozhi pride , sakaj męd
Voshnjo , inu Tręſenjam zhębellle
vezh jēdo , koker druge krati.

7. Je tudi dobro , de zhębellle she
lę takrat prepellash , kader se shę ta
dobra Paſha sazhne , de ni tręba zhę-
bellam na njo zhakat , fzer sazhnejo
zagvati , inu nemorejo dougu k'sebi
prii.

8. Possebno tukēj bode potreba, Nadstauke, inu Podstauke napraulat (glej ss. 167. 168. inu naprej). Kader bode en taki Nadstauk povn, dej tēga drusiga, tudi trētiga, koker ti bode Pafha pokasala.

9. Nasaj pellanje se ravno toku sgo-di, koker ven pellanje.

SEDEMNAJSTI ODSTAVIK.

O D O D J E M A V A N J A.

§. 192.

Koku se odjemle?

Odjemavanje se sgodi na tri Vishe:

1. Nektere vsamejo Pajn, inu v'taif-timo skus shvepljeni Dim v'se zhēbel-le nevsmileno, inu nehvalēshno sadushijo, inu potler satovje, sterd, salogo, inu zhēbelle v'se vkop noter v'en sod vershejo, leto se imenuje: podirat.

2. Se Nadstavki, inu Podstavki prezh vsamejo, zhēbelle v'Tru go preshenejo, inu per shivlejno ohranjo,

sterd , inu Vojsk pa zhębellarjo ostan-
ne (§. 172. 177.)

3. Al se pa nęknej fatovja , inu sterdi
is Pajnov venkej sreshhe , nęknej se pa
zhębellam sa shivefħ pusti , inu leto
se īamo na sebi prov imenuje odjemat.

Kir od tē perve forte Odjemavanja
is serza shelim , de bi njo vissi opustili
(glej §. 177. na sadne) tok ozhem od
taiste mouzhat , inu lę od tē 2. inu
3. forte govorit.

§. 193.

Te ob polejtnim zajto , slasti ob
ajdovimo zvētjo napraulene Nadstau-
ke (po Pašhi , to je , Męsza Octobra)
dol vsemi . aku bi zhębellam posnēj
Nepokęj dęlov , tok bi snale zhes si-
mo sbollęti , sakaj , kadar nję zhutno
premęsi , tok se slo Medu napijejo ,
toku , de al poknejo , al pa fęj , zhe ni
vezh lępiga zajta , de bi se mogle pre-
lętat , inu sprasnit , tok fatovje s'fvo-
jem Blatam ofstudjo ; leto Dęlllo mo-
refę savol Ropparz na vezhir napręj
vseti , inu zhe so Nadstauki od take
forte , koker te vuzhi v' 3. Tab. ta
2. Fig. tok morefħ taiste przed s'enim
tenkim Drotam prezħ odreßat (§. 28.)

po tem zhębelle is dol vsetiga Nadstauka s' Dimam noter v' Pajn preshe-ni, sterd, inu Vojsk pa si ohrani, ti sgorne Vęke supet sapri, Trugo na ta stari kręj nasaj postavi, to morebit res-tresseno sterd, inu Vojsk zhisto pobe-ri, de se zhębelle ne bodo roppat na-vuzhile.

Vfsi Nadstauki tdej fo en Plazhilo sa twojo Mujo per zhębellah.

§. 194.

Odjemavanje famo na sebi.

Katir ozhe veliko, inu perzajtne Roje dobiti, leta nej malo, al pa, shebel, de nezh ven is Pajnov ne poręshe, zhe pa na shelish Rojov dobiti, tok snash eno malo vezh vseti, pa vender toku, de ne bodo zhębelle stradale, zhe pa ne vesh, kolko bi imov vseti, al pa pustiti, tok je boll, de spodres-vanje noter do spomladı odloshish; kadar se shę ta dobra Pašha sazhne, koker v' nashih Deshellah: Męsza Aprila, al pa od sazhętka Majnika, ne rauno v'velki Teden, koker nekteri nevumni zhębellarji mienjo, ampak na en średni topli Dan, de zhębelle, ka-

tire prezh odletijo, od Mrasa ne okre-nejo.

Na en taki Dan vsemi Odjemazh, to je, taisti poſe拜ni Nosh, katir je na-lash sa Odjemavanje naręt, inu ti ga pokashe ta 9. Fig. na 6. Tab. taisti je slo 3. sholne doug, eno zolo shrok, na obęh konzah sakrivlén, per a. na stran, per b. pa na raunoſt, pousod sa povdrugo zolo viſsoko, inu na obed-na kraja reſezh.

Proti Vezhir vsemi Pajn ven na stran, inu nar przed to trodovſko ſato-vje ven sręshi, po tém pak ſem, inu ke to ſtaro, inu nezhéđno ven poręshi, pa toku, de bodesh tok dobru zhebél-łam, koker ſalogę ſafhonov, to pou-nu ſatovje deni poſſebęj, to trodovſko, inu plęſsnivo tudi poſſebęj, te prasne lępe ſati pa perhrani sa Nad-stauke, potler Pajn od zhervov ozhé-di, sapri, inu ſupet na to ſtaro Męſto poſtavi; od tēh lępih pounih ſatov tudi en tulko perhrani, de bodesh imov sa Roje (§. 145.), inu sa Futranje (§. 12.) to drugu pa tebi ſliſhi.

OSSEMNAJSTI ODSTAVIK.

OD SIMSKIGA OPPRAUKA.

§. 195.

Shkoda od Sime.

Sima je szer Pozhitik sa zhębelle,
zhe je pa douga inu mokra , tok je sa
taisti slo shkodliva ;

1. Sato , kir v' mehki simi vezh zi-
rajo ,

2. Vojšk , inu sterd sazhne plęss-
nuvat.

3. Zhe pa she en Nepokej od Ludi ,
al shivine srauno pride , toku , de se
Pajnovi stręssejo , tok se naglo Medu
napijejo , inu poknejo , al pa satovje
osvenajo .

4. Zhe pa she spoze saglédajo , tok
ven letijo , inu katira na mehki snęg ,
al pa v'senzo sęde , vezh nasaj ne pri-
de , ampak svunęj okręne , zhę je pa
sima suha , inu slo merslo , tok so pa
tudi (slaisti ti slabi Pajnovi) v'Nevar-
nosti , de bi ne smersenle .

O k o v a r n o s t.

Tok tēdēj moresh zhębellc dobro okovarit, inu zhe imash tak zhębellnak, katir je od spręd s' Latamii, inu tudi od spręd, inu na strani s' Uratami previden, bode nar boll, zhe Pajnove v' zhębellnako pustišh, s' flamo sapa-shish, tē slabe bol, tē mozhne pa mejn, inu vfse Urata saprešh. Na tako Visho bodo tudi per vělkimo Mraso eno srędnno Gorkoto imęle, zhe pa Vreme topłejshi rata, tok pa tē prędne Urata odpri.

Zhe pa nimash taziga zhębellnaka, tok moresh Pajni na en s̄hi, temen, inu pokojni kręj, kir se ne bode střessa-lo, prenesti; tē slabe Pajni takrat ukop postavi, satu, de nje per vězhimo Mraso loshej na enkrat skup odęnesh, al pa h' njem pomękašh, bres tiga, de bi ti mozhnejishi drashov.

Zhes simo pojdi vezhkrat poslufhat, al tiho sedijo, al kęj shtime, al kai sa eno shtimo od sebe dajo, pa leta Po-fhluh more se tok tiho sgodit, kolker moresh; zhe tiho sedijo, tok je dobro snamine, takrat imajo rauno sadost

Toplote, zhe eno tenko shtimo od sebe dajo, toknym je mresf, zhe pas' eno debello shtimo hrushijo, toknym je prevrozhe, nym tdej, koker moresh, pomagej.

Per mozhnih Pajnovah pusti shrélo odperto, zhe se pa Mishi h'nym bojish, tok vsemi en kofs ene stare drotaste Mréshe, inu ujo sakrivleno pred shrélo postavi, inu s'z. sheblimi perbi, tok ne bodo Mishi noter mogle, zhébelle pak bodo vender lohko ven shle, inu te mertve ven nossile, zhe pa shé lę katira ven obstanie, je boll, de lę nektere poginejo, koker pa, de bi se vse sadnshile,aku bi saperte blc. Zhe pa nimash take Mréshe, tok pa sej pred shrélo nektere sheble tok bliso vkupęj perbi, de ne bodo Mishi noter, zhébelle pak vender ven mogle.

§. 197.

Zhébelle vun spustiti.

Pruti konzu Męssza Februarja (svi-zhan) al sej do sréde fusshza, bode guifhno en lęp sonzhni Dan, bres snęga; na en taki Dan zhébelle ta pervokrat ven spusti; na enimo takimo Duęvo je

veliko lesheozhe , de je topu sakaj !
 zhębelle fo shelne Letanja , kir pa
 njeh Fafle she niſo prov urne , de bi
 moglo leteti , tok bi njeh tędej veliko
 vun obſtalu , kir bi prehladen Dan biv.

One fe bodo od svunęj sprasnile ,
 Negnusobe ven spraulale , vodo noter
 noſſile , etc. ta perhodni Dan pak , zhe
 ne bode prov lepi Dan , shę ne bodo
 toku shelno lętale .

O P P O M I N I K.

Lubi moj zhębellar! jest se dobru spomnim, de sim tębi v'mojmo Predgovoro oblubov: de, zhe se bodesh per Opprauko tvojih zhębell po letęh Bukuvzah vishov, tudi ne Rojov shelov, tebi.

1. Vfsakater mozhni Roj v'dobrih Lęjtah bode eno Trugo Medu pernęssov.

2. De bodesh vender vse zhębelle per shivlejnu, inu dobri Mozhi perhranov.

3. De en vfsakateri Pajn zhębell do tvoje smerti bodesh lohko vshivov, inu s'he tvojim Erbam sapustiv.

Leto sim tębi oblubov, pa tudi per moji poshteni Bessędi ofstanem; inu ńzer:

a) Zhe imash (postavim) 20. Pajnov, inu med taiftim bi blu 10. mozhnih, 10. pa slabej'shih, tok sturi, kar najdesh: §§. 175. 176. 177. tok bodesh dobiv 10. Trug Medu, zhe ne bodesh

posabov, kar te vuzhi §. 178. inu 181. zhe ſo pa tvoji 20. Pajnovi vſsi mozhni, tok fturi, kar je popiſſano : §. 27. 28. 177. inu del od §. 167. noter do §. 173. tok bodeſh dobiv 20. Trug Medu, zhe ne bodeſh posabov, kar najdeſh §. 178. 181.

b) De bodeſh vender vſſe zhębelle per shivlejnu, inu dobrı Mozhi ohranov, tok nikol ne fturi tega, kar najdeſh : (§. 192. N. 1.) tud is Maſſo dęlej taisto, kar beretsh : (§. 194.) veliko vezh ſe viſhej po taiftimo, kar pove : (§. 174. inu 177. tok bodeſh imov zhębelle friſhne, inu mozhne bres tega, de bi mogov ſkerbeti sa taisto, kar te vuzhi : §. 80. 81. 82.

c) De pa bodeſh vſſakateri Pajn zhębell lohko do tvoji ſmerti vſhivov, inu ſhe tvojim Erbam sapuſtiv, letu je tud ręſs, zhe premiſſlih : de en Pajn zhębell je ena Drushba, katira pod enim naprej poſtaulenim krajlam shivi, koker eno s' Ludmi naſovneno Męſto ; zhe is taiftiga 400 Perſhon odmerje, ſe pa njeh ſupet 500. rodi; rau-no toko en zęu Pajn zhębell ne vmerje dergazhi, koker : zhe 1) taiftiga al is fręj Volle vimoriſh, al pa: 2) ſkuſ

Bolęsen , 3) skus zherve , al drugo sovrashno shvad , 4) skus Lakoto , 5) al Mress , 6) al prestaro satovje , 7) skus Jallovino , 8) skus Ropparze .

Vſeňmo letęmo lohko super pri-desh ; inu fzer : 1) nikol obenih ne samori , 2) *super Bolesen* : sturi , kar najdesh od (§. 100. noter do 107.) 3) *super zherve , al sovrashno shvad* : se višej : od §. 108. do 115. 4) *super Lakoto* : sturi , kar najdesh od §. 80. noter do 86. 5) *super Mress* : §. 78. tudi (§. 195. 196.) 6) *super prestaro satovje* : §. 77. tudi (§. 174. 175. 176. 177.) 7) *super Jallovino* : glej od (§. 93. noter do §. 99.) 8) *super Ropparze* : sturi , kar najdesh : od §. 87. noter do §. 92.

Zhe se bodesh pomujov vſe letu na tanko sturiti , tok bodesh sposnov , de imash fzer merjozhe , pa vender , tok rekoh , vęzhne zhębelle .

Zhe pa bodesh taiste pustiv rojiti , tok moresh sa taisto Lęjto to Pog-miranje twojih zhębell sa Dobizhek obrajtati , al snash (k' vęzhimo) tęga srojeniga starza prekaditi , koker najdesh §. 174. 175.

PERSTAVIK

OD

PRESTAVLAVZA.

---

i. Sprutgovor.

Per Prekajejnu je Nevarnost, de bi kę Matiza ne odletella, al pak v' tém starim Pajno ne ostalla, tedej zhębelle v' ti novi Trugi ne obstaneje, se resletijo, jest pridem ob en Pajn zhębell:

Odgovor. Zhe bodesh s'jutręj, al pak s'vezhir per hlado prekadiv, tok ie neboj de bi Matiza odletella, v'tę stari Trugi tud savoll Dima ne bode obstallu, dergazh, aku bi bla toku v'shaffana, de bi leteti ne mogla; koker sem jest v'Lęjtu 1790. v'eni Trugi euo Matizo imov, katira obedne Repetnize ni imęla; v'Lęjtu 1791. fini per Prekajejnu taisto s'he samerkov; de bodesh pak sashihran, tok na sadne v'ta stari Pajn poglej, zhe bo-

desh kę en mejhen kupizh zhębell
vkop neshov , tam bode Matiza ,
s' enim Peręssam ujo vunkęj ismedi ,
inu v'to novo Trugo prenəssi .

2. Sprutgov. Douga skushna vu-
zhi , de tę prekajene zhębelle ne rōjijo
toku rade , koker druge ?

Odgovor. Zhe bodesh lę take zhę-
belle prekadov , katire shę nektere
Lęjta niſſo Roja dale , tok je ręſs , de
ne bodo tok rade rojile , tęga pa ni ur-
shoh prekajejne , al pak to novo satov-
je , ampak Matiza je stara , inu nemo-
re letęti , ti moresh tedęj Matizo po-
pravit , al premejnac , inu szer , na ta-
ko visho , koker najdesh sgorej §§. 93.
94. etc.

Al pa toku sturi : zhe imasli (posta-
vim) enga starza , *A* , katiri shę nek-
tere Lęjta ni Roja dav , tok zhakej , de
od twojih drugih Pajnov dobish eniga
Drujza *B* . taiftiga ogreni , inu ga v'zhę-
belle nak straun *A* . postavi potler zhakej ,
de bode shę en malo satovje narędov ,
po letem en vezhir Drujza *B* . na star-
za *A* . s' Matizo vred povęsni , neboj
se , de bi se zhębelle klale , ampak bo-
do to bol Matizo svolile , inu to staro
vñorile ; letu sem jest vezhkrat is poſ-

sebnim Nuzam poſkussiv, v' Jesſen
snash to novo ſatovje zhębellam pu-
ſiti, inu to staru sa tvoj Dobizhik
oberniti.

3. Sprutgov. Jefť ſim ſi napręj
vſęv', koker te Bukvuze vuzhijo §.117.
de ozhem lę 30. Pajnov imęti, inu
taife ſhę imam, pa ſim ſupet lejtass
10. Rojov dobiv, tok tedęj morem
10. Pajnov podręti, inu samuzhkati?

Odgovor. Perjatov! tega nikar ne
ſturi, ampak zhe imash (poſtavim)
v'eni Verſti 8. Pajnov a. b. c. d. e. f. g.
h. inu raunu toku v' ti drugi, inu v' ti
trętje Verſti; zhe (poſtavim) a. c. e. g.
ſo tebi Roje dali, b. d. f. h. ſo pak na
zęlim oſtali, tok dobro vęfh, de ti iſ-
rojeni ſo vſeļej ſhvohnęj, koker zel-
ljaki, vſemi tedęj te ſrojene a. c. e. g.
inu njeh na tę mozhne b. d. f. h. ſ' Ma-
tizami vred povęſni, zhębelle ſi bodo
to boll Matizo ſame is volille, v'jeſ-
ſen njeim pak taisto Trugo puſti, v'ka-
tiri je lępſhi ſatovje, to drugo imash
sa tvoj Dobizhik.

Zhe męniſh, de bi blo prevezh zhę-
bęll ſa eno Trugo, tok njem hmalo
v' Jesſen en Podſtavk dej, zhe ga pa
nimash, tok ſęj puſti per Lonzharju

męjhne fklędize narediti , katire bodo pouhne męjhnih Lukniz , de zhębelle ne bodo fkus mogle , taiste od sgor na te offnane Vęke povęsni , nektere sheble okol sabi , de se ne bode premikala , tok pojde sapuh od zhębęll , de se ne bodo sadusibile , inu Mihi ne bodo noter mogle *); per vfsem letem Dęllu pa vidish , de je zelu potrzebnu , de more zhębęllnak na tako visho naręjen biti , koker ga najdes h popissani ga gor §. 32. v'Samerko.

4. *Sprutgov.* Zhe bodem tedęj lejtaſs toku povęsnov , tok shę pride veliko zhębęll vkupęj , zhe bodem hlęjtu , inu zhes 2. al 3. Lęjta tud toku stuſril , tok bode telku zhębęll vkupęj , de ne bode v' 3. Trugah Prestora inęle , tok njęh bodem mogov nękęj pomoriti ?

*) Zhe si ti bode sdęllu , de v'taistimo Pajno , katirgą bode h zhębęllam pustiv , ne bode sadosti spishe sa zelo simo , toknym k'małn v'Jęſſen ene 2. al 3. poune fati (na vęzher) noter poſtavi;

Leta Visha : tę ſlabe zhębelle na tę mozhne poverniti , je ta nar sdajovitneiſhi Mitel , de se Voissig , inu ſterd gmira ; inu zhębęlle vender mozhne obſtanejo .

Odgovor. Tok dobru lejtaſſ, koker zhes s 2. iuu 3. Lejta bodo vſſelej ti isrojeni Pajnovi ſhvohnjé, koker ti zelli, tok snash tedej vſſelj ti ſhvohne na tē mozhne povęſniti; zhe ſe pa le take ſręzhe bojish, de bi ti prevezh zhębęll hodilo, tok snash nektere Roje hmalo is Veje predati, ſpomlad bodesh ſadosti Proſhnikov imov ſa nję. Zhe ti pak tud kupzov ſmanka, tok nikar njeh na mori, am-pak snash taife na Rejo dati, to je: ti daſh enimo tvojmo bliſhnimo, al pa dalniſmo ſosſedo ene 3. al 4. Pajnowe, uni bode na nję pomerkvov, inu taife ſhtęlov, kar bode od taiftih al Rojov, al pa drusiga Dobizhka perſhlu, tok imata vſſak pov; na tako viſho ſe bodo zhębelle v' Deshelli gmi-rale, inu ti bres vſſe tvoje Muje en pov Dobizhka vlękov, de bi ſe pa zhębelle v' Deshelli tulku nagmirale, de bi taiftih ſhę obeden ne otov na Rejo vſeti, leto ti oblubim, de ti, inu jest ne bodema doſhivęlla.

K O N Z
